

ՆԱՅԱՍԱՏԱՆԻ
ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԴՊՐՈՑ

*Աշխատանքը թարգմանվել է
OECD օժանդակությամբ*

**ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՆԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆՈՒՄ. ԿՈԱԼԻՑԻՈՆ
ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

*Նամակարգի ներկայացումը Կենտրոնական և Արևելյան
Եվրոպայի երկրների բարձրագույն պետական
քաղաքացիական ծառայության կամար*

«ՊԵՏԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ»
ԵՐԵՎԱՆ
1999

ԴՏՆ 328
ԳՄԴ 67.99 (2) 1
Բ 250

*Անգլերենից թարգմանեցին՝
Ռուզաննա Նավասարդյանը
Դավիթ Թումանյանը*

Խոնրագիր՝ Լավրենտի Միրզոյան

Բարձրագույն դեկավարության ծառայությունը կենտրոնական կառավարությունում. համակարգի ներկայացումը Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրների բարձրագույն պետական քաղաքացիական ծառայության համար: «Պետական ծառայություն» 1999թ.:

ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՆԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆՈՒՄ. ԿՈՍԼԻՑԻՈՆ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ. Եր., «Պետական ծառայություն» հրատարակչություն, 1999թ.:

Աշխատանքում ներկայացված են կոալիցիոն կառավարությունների կազմավորման և արձակման պայմանները, դրանց ազգային առանձնահատկությունները Լեհաստանում, Շվեդիայում և Դանիայում, կառավարության փոփոխությունների կառավարումը Կանադայում և Ֆրանսիայում:

Նախատեսված է քաղաքակա գործիչների, քաղաքական պաշտոնյաների, պետական ծառայողների և ընթերցող լայն հասարակության համար:

. 1203020200
0074(01)-99

ԳՄԴ 67.99 (2) 1

ISBN 99930-68-04

© OECD, 1998

© «ՊԵՏԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ» ՆՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ, 1999

SIGMA -- աջակցություն կառավարման և ղեկավարման բարելավմանը Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրներում -- OECD անցումային տնտեսություն ունեցող երկրների հետ համագործակցության կենտրոնի և Եվրոպական միության PHARE ծրագրի միացյալ նախաձեռնություն է: SIGMA-ն աջակցում է պետական կառավարման բարեփոխումների իրականացմանը Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրներում: Այն 75 տոկոսով ֆինանսավորվում է PHARE ծրագրի կողմից: Ռեսուրսներ են տրամադրում նաև OECD-ի անդամ պարբեր երկրներ:

OECD -- տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպություն -- առաջադեմ շուկայական տնտեսություն ունեցող 25 ժողովրդավարական երկրների միջկառավարական կազմակերպություն է: Կազմակերպության գործունեության ուղղությունների կենտրոնում տնտեսական հիմնահարցերի լայն շրջանակի վերաբերյալ խորհրդարկությունն ու օժանդակությունն է բարեփոխելու Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի, ինչպես նաև նախկին Խորհրդային Միության երկրները: PHARE-ն գիտափորձային գիտելիքներով և ֆինանսներով աջակցում է ծրագրին մասնակցող Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրներում շուկայական տնտեսությունների և ժողովրդավարական հասարակարգերի զարգացմանը:

Տիմադրվելով 1992 թվականին՝ SIGMA-ն աշխատում է OECD պետական կառավարման ծառայության (PUMA) շրջանակներում, որն ապահովում է պետական կառավարման վերաբերյալ տեղեկատվության և փորձագիտական վերլուծության տրամադրումը քաղաքականություն մշակողներին և հեշտացնում է հաղորդակցությունը և փորձի փոխանակումը պետական հարվածի ղեկավարների միջև: SIGMA-ն օգնություն ստացող երկրներին առաջարկում է փորձառու պետական պաշտոնյաների ցանց մուտք գործելու հնարավորություն, համեմատական տեղեկատվություն և տեխնիկական գիտելիք պետական կառավարման վերաբերյալ:

Ծրագրին մասնակցող կառավարությունները և SIGMA-ի քարտուղարությունը համագործակցում են աշխատանքային ծրագրերի նախագծերի մշակման հարցում՝ նպատակ ունենալով բարելավել կառավարումը: Նախաձեռնությունը վստահում է փորձառու պետական պաշտոնյաների միջազգային ցանցին, որն ապահովում է խորհրդարկական ծառայություններ և համեմատական վարժություններ տարբեր կառավարման համակարգերի միջև: SIGMA-ն նաև սերտորեն համագործակցում է միջազգային այն դոնոր կազմակերպությունների հետ, որոնք աջակցում են կառավարման բարեփոխմանը և ժողովրդավարության զարգացմանը Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրներում:

Աշխատանքի ընթացքում SIGMA-ն մեծ նշանակություն է տալիս անցումային տնտեսություն ունեցող կառավարությունների միջև համագործակցությանը: Այս փորձը ներառում է նյութափոխանակական միջոցների ապահովման ձեռնարկումը ձևավորելու Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայում և այլ ժողովրդավարական երկրներում պետական կառավարման պրակտիկաների ցանցերը:

SIGMA-ն աշխատում է վեց ուղղություններով՝ պետական ինստիտուտների բարեփոխումներ, քաղաքականության մշակման կառավարում, ծախսերի կառավարում, պետական ծառայության կառավարում, վարչական վերահսկողություն և տեղեկատվական ծառայություններ:

Թարգմանությունը կատարված է անգլերեն բնագրից, որն անգլերեն և ֆրանսերեն վերնագրված է.

Management Challenges at the Centre of Government: Coalition Situations and Government Transitions.

Défis lancés à la capacité de gestion des centres de gouvernement : gouvernements de coalition et changements de gouvernements.

SIGMA Paper No. 22. OCDE/GD (98)1. Copyright OECD, 1998.

OECD-ն պատասխանատու չէ սույն թարգմանության համար

Այս հրատարակության մեջ արտահայտված տեսակետները չեն արտահայտում OECD անդամ երկրների խորհրդի կամ ծրագրին մասնակցող Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրների պաշտոնական տեսակետները: Տեսակետները պատկանում են Կոմիտեի անդամներին:

ԱԼԱԻԱԲԱՆ

«Կառավարման հիմնախնդիրները կառավարության կենտրոնում. կոալիցիոն իրավիճակներ և կառավարության փոփոխություններ» աշխատանքը բաղկացած է կառավարությունների աշխատակազմերի բարձրաստիճան պաշտոնյաների հանդիպմանը ներկայացված զեկույցներից, որը կազմակերպվել է SIGMA ծրագրի կողմից և անցկացվել է 1997-ի փետրվարի 27-28-ին, Վարշավայում:

Նանդիպումը թվով երկրորդն էր, առաջինը տեղի էր ունեցել 1996-ի փետրվարի 22-23-ին՝ Փարիզում: Վերջին տասներկու տարիների ընթացքում OECD երկրների օժանդակությամբ SIGMA-ն կազմակերպում է տեղեկարվության, փորձի և կարծիքների կանոնավոր փոխանակումներ Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրների միջև, որին մասնակցում են նաև այլ երկրների փորձագետներ և պրակտիկներ:

Ինչ անուն էլ, որ կառավարության կենտրոնն ունենա (կանցլերի աշխատակազմ, կառավարության գլխավոր-քարտուղարություն, վարչապետի գրասենյակ) կարևոր դեր է խաղում պետական ինստիտուտների աշխատանքում. դրանք գործում են որպես միջանկյալ օղակ՝ որոշում կայացնողների և վարչակազմի միջև, օժանդակում են պետության երկարաժամկետային և կառավարության ծրագրերի իրականացմանը, ապահովում են կառավարության աշխատանքի համակարգումը և աջակցությունը վարչապետին, և դրանք հաճախ հափուկ պարպականություններ ունեն հորիզոնական բնագավառներում, ինչպիսիք են՝ վարչական բարեփոխումը, պետական քաղաքացիական ծառայությունը կամ Եվրոպական ինտեգրացիան:

Նրանք, ովքեր զբաղված են այս կառուցվածքների ղեկավարման առկա խնդրով, այսպիսի հանդիպումները հնարավորություն են ընձեռում փորձի ազատ փոխանակման և երկկողմանի հեղափոխություն ունեցող հարցերի քննարկման: Նաև այս ձևով է, որ ձևավորվում են բարձրաստիճան պաշտոնյաների ասոցիացիաներ, որոնք կարող են միմյանց ապահովել տեղեկարվությամբ և աջակցությամբ: Միաժամանակ, այս հանդիպումները հնարավորություն են տալիս նույնացնելու բնագավառները և հիմնահարցերը SIGMA-ի և այդ շրջանի երկրների միջև սպազա համագործակցության համար:

Այսպիսի հանդիպումը միշտ պահանջում է նախապայրաստում և կազմակերպում: Մեր լեհ հյուրընկալ տասներերևուստ ապահովել են, որ մասնակիցներն իրենց զգան հարմարավետ և ցանկալի, և մեծահոգաբար կիսեն իրենց վերջին բարեփոխումների փորձը: SIGMA-ի անձնակազմը՝ Լինդա Դյուրսթր, Վինի Մարշալը և Ջոան Սթոդարտին ապահովել էին նյութատեխնիկական պարաստություններ հաջող հանդիպում երաշխավորելու համար: Նեդիակները, որոնց զեկույցներն ընդգրկված են գրքում, հեղափոխիչ ներկայացրեցին իրենց աշխատանքները, պարասխանեցին հարցերին և մասնակցեցին դրանց քննարկմանը: Միշել Բենցերան, Յուդիթա Ֆայդին և Ջաք Ֆորնիերը SIGMA-ից զարգացրեցին ծրագիրը հանդիպման համար և լեհ տասներերևուստ համանախագահեցին նիստերում:

Ներագա րեղեկության համար կարող եք կապ հաստատել Միշել Բենջերայի հետ ներքևում նշված հասցեով:

Այս գեկուցումը րպագրված է OECD -ի ընդհանուր քարտուղարության պարասխանարվությամբ:

SIGMA-OECD, 2, rue Andre-Pascal, 75775 Paris, Cedex 16, France
Tel. (33.1)45.24.79.00; Fax (33.1) 45.24.13.00
e-mail: sigma@oecd.org; <http://www.oecd.org/puma/sigmaweb>

ԲԸԾԱՆԴԱԿԸՂԹՅԸՆ

ԱԼԱԻԱԲԱՆ	5
ՆԵՏԱԾԸՂԹՅԸՆ ԵԾ ԱՄՃԸՃԸՂՄ	9
ԿԱՌԱՎԱՐՈՂ ԿՈԱԼԻՅԻԱՆԵՐ	9
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ	11
ՄԱԽ I. ԿԱԼԱԾԱՏԸՂ ԿԸԱԼԻՁԻԱՆԵՏ	13
1. ԼԵՏԱԽԿԱՆ. ԿԸԱԼԻՁԻԸՆ ԿԱԲԻՆԵԿՆԵՏԻ ԿԱԶՄԸՂՄԸ 1989-1996 Ձրիզնև Կիլմինիսկի	13
1.1. ԼԵՏԱՍՏԱՆԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ	13
1.2. ԿԱԲԻՆԵՏՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՄԱՆ ԵՎ ԱՐՁԱԿՄԱՆ ԸՆԹԱՅԱԿԱՐԳԸ	15
1.3. ԿՈԱԼԻՅԻՈՆ ԿԱԲԻՆԵՏՆԵՐԻ ԱՆԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆԸ	17
2. ԼԵՏԱԽԿԱՆ. ՄԱՂԱՄԱԿԱՆԸՂԹՅԱՆ ԵԾ ԸՆԸՇՄԱՆ ԸՆԴԸՂՆԸՂՄԸ ԿԸԱԼԻՁԻԸՆ ՆԱՄԱԿԱՏԳԸՂՄ Գեղեզնիկ Լիլլիսկի.....	19
2.1. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄԸ 20	
2.2. ՆԱՄԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱԶԱԿՅՈՒԹՅԱՆ ԲԱՅԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԿՈԱԼԻՅԻԱՅԻ ՄԱՍՆԱԿԻՅՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ.....	22
3. ՇԾԵԴԻԱ. ՄԱՂԱՄԱԿԱՆԸՂԹՅԱՆ ԵԾ ԸՆԸՇՄԱՆ ԸՆԴԸՂՆԸՂՄԸ ԿԸԱԼԻՁԻԸՆ ՆԱՄԱԿԱՏԳԸՂՄ Ժիլկևի Էգաևիկ	23
3.1. ՍԱՏՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	23
3.2. ՏԱՐԲԵՐ ԿՈԱԼԻՅԻԱՆԵՐ	24
3.3. ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	24
3.4. ԲԱՆԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	25
3.5. ԹԻՄԻ ՍՏԵՂԾՈՒՄ	27
3.6. ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՍՏԱՆՁՆՈՒՄ	28
3.7. ԿՈԱԼԻՅԻԱՅԻ ԿՈՈՐԴԻՆԱՅՈՒՄ	29
3.8. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԻ ՄԵՋ ՉՄՏՆՈՂ ԳԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	32
3.9. ԿԵՆՏՐՈՆԱՅՎԱԾ ԿԱՄ ԱՊԱԿԵՆՏՐՈՆԱՅՎԱԾ ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԱՐՉԱԿԱԶՄ	32
3.10. ՆԱՎԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՕՐԻՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	32
4. ԴԱՆԻԱ. ՄԱՂԱՄԱԿԱՆԸՂԹՅԱՆ ԵԾ ԸՆԸՇՄԱՆ ԸՆԴԸՂՆԸՂՄԸ ԿԸԱԼԻՁԻԸՆ ՆԱՄԱԿԱՏԳԸՂՄ Ադամ Ծրլև	33
4.1. ԱՄՓՈՓՈՒՄ	33
4.2. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	34
4.3. ԿՈԱԼԻՅԻՈՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԸ ԴԱՆԻԱՅՈՒՄ	34
4.4. ԿՈԱԼԻՅԻՈՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇԱՐԺԻՉ ՈՒԺԵՐԸ	36
4.4.1. ԿԵՆՏՐՈՆԱԽՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒԺԵՐԸ ԿՈԱԼԻՅԻՈՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ	36
4.4.2. ԿՈԱԼԻՅԻՈՆ ՔԱՂԱՔԱԳԵՏՆԵՐԻ ԿԱՊԸ	38

4.5. ԿՈՍԼԻՑԻՈՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿՈՈՐԴԻՆԱՅԻԱՅԻ ՆԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾՔԸ	40
4.5.1. ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ.....	41
4.5.2. ԿԱԲԻՆԵՏԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿ.....	42
4.5.3. ԿԱԲԻՆԵՏԻ ՆԱԶՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐ.....	43
4.5.4. «ԿՈՈՐԴԻՆԱՅԻՆՈՂ ՆԱԶՆԱԺՈՂՈՎ». ԿՈՍԼԻՑԻՈՆ ՔԱՂԱՔԱԳԵՏՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԲԱՆԱԼԻՆ	44
4.5.5. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆԱՐՅԵՐՈՎ ԿԱԲԻՆԵՏԻ ՆԱԶՆԱԺՈՂՈՎ. ԲՅՈՒՋԵԻ և ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ	45
4.6. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԴԵՐԸ	46
4.7. ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ.....	47
ՄԱԽ II. ԿԱԼԱԾԱՆԸՂԹՅԱՆ ՃԸՃԸԽԸՂԹՅԸՂՆՆԵՏԻ ԿԱԼԱԾԱՆԸՂՄ	48
5. ԿԱՆԱԴԱ. ԿԱԼԱԾԱՆԸՂԹՅԱՆ ՃԸՃԸԽԸՂԹՅԸՂՆՆԵՏԻ ԿԱԼԱԾԱՆԸՂՄ Նիկրլախ դը Յմրիեյն.....	48
5.1. ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՆԵՐԻ ՓՈՐՁԸ	48
5.2. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱ	49
5.3. ՆԱԶՈՂ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՆԻՄՔԵՐԸ	50
5.3.1. ՓՈՒԼ 1. ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	52
5.3.2. ՓՈՒԼ 2: ԸՆՏՐԱՐՇԱՎ	53
5.3.3. ՓՈՒԼ 3. ՆՐԱՆԱԳՆԵՐԻ ԵՎ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ՏԱՍ ՕՐԸ	54
5.4. ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ	56
5.5. ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՆՐԱՆԱԳՆԵՐԻ ՄԱՏՈՒՅՈՒՄԸ.....	58
5.6. ԱՄՓՈՓՈՒՄ. ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՕՐԸ.....	60
6. ՆՆԱՆԽԻԱ. ԿԱԼԱԾԱՆԸՂԹՅԱՆ ՃԸՃԸԽԸՂԹՅԸՂՆՆԵՏԻ ԿԱԼԱԾԱՆԸՂՄ Գայ Մահմադիսն62	
6.1. ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	63
6.1.1. ՍԱՆՄԱՆԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՅՈՒՅԱՆԻՇՆԵՐ	64
6.1.2. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱՆԻՇՆԵՐ	67
6.2. ՖՐԱՆՍԻԱՅԻ ՓՈՐՁԸ.....	70
6.2.1. ՍԱՆՄԱՆԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾՔ.....	70
6.2.2. ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐ.....	74
ՆԱԾԵԼԾԱԾ 1. ՆՆԱՆԽԻԱ. ՆԻՄՆԱԿԱՆ ԻՆՎԵՍՏԻՄԵՆՏԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՆԱԿԱՆ ՁԱՆԿ.....	81
ՆԱԾԵԼԾԱԾ 2. ՄԱԽՆԱԿԻՉՆԵՏԻ ԶԸՂԶԱԿԸ ԸԽԿ ԵՆԿՆԵՏԻ.....	85

ՆԵՏԱԾԸՂԹՅԸՆ ԵՏ ԱՄՃԸԸՂՄ

Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի ինը երկրներ՝ Ալբանիան, Չեխիայի Տանրապետությունը, Էստոնիան, Նուրգարիան, Լատվիան, Լիտվան, Լեհաստանը, Ռումինիան և Սլովակիայի Տանրապետությունը ներկայացվեցին Վարչավայում կառավարությունների կենտրոնների բարձրաստիճան պաշտոնյաների հանդիպմանը, որը կազմակերպվեց և անցկացվեց SIGMA ծրագրի կողմից 1997-ի փետրվարի 27-28-ին: Եվրոպական Միության երեք կառավարությունների կենտրոններ՝ Բելգիայի, Գերմանիայի Նոնաստանի նույնպես մասնակցեցին աշխատանքին, ինչպես նաև Կանադայի, Դանիայի, Ֆրանսիայի և Շվեդիայի փորձագետներ:

Ինչպես իրենց ֆրանսիացի գործընկերներն էին արել Փարիզում նախորդ տարի, ընդունող երկրի պաշտոնյաները նկարագրեցին իրենց կազմակերպությունների գործունեության ուղղությունները և փոփոխություններին մասնակցեցին հիմնական փոփոխությունների մասին, որոնք արվել են վերջերս: Լեհաստանում, դրանք տրված են ավելի ընդհանուր բարեփոխումների վերնագրի տակ, այն է՝ պետության փոփոխական կառավարում և արդյունք, կառավարության կենտրոնի մակարդակում Լեհաստանի վարչապետի դիրքի ուժեղացում և ավելի հստակ քաղաքական ու վարչական իրավասությունների սահմանազատում:

Երկու թեմաներ ընտրվեցին հանդիպման համար «Քաղաքականության մշակում և որոշումների ընդունում կուպիցիոն համակարգում» և «Կառավարության փոփոխությունների կառավարում»:

Երկու հիմնահարցերը պարահական չէին ընտրվել. փաստացի օրինակներ պետք է գտնվեն SIGMA ծրագրին մասնակցող բոլոր երկրներում, դրանք ուղղակի հեղափոխում են կառավարությունների կենտրոններին, և դրանցում արտահայտված հիմնախնդիրները բնականորեն համեմատելի են:

Երկու թեմաների դեպքում էլ հիմնականը ժողովրդավարության խիստ անհրաժեշտության և արդյունավետության համաձայնեցման հարցն է: Ժողովրդավարությունը պահանջում է քաղաքական բազմակարծություն և օրինականացում է այն սկզբունքը, որ իշխանությունը կարող է պահվել այլընտրանքային հիմունքով: Նույն ձևով այն սերմանում է թույլություն կամ ունայնություն երկրի ինստիտուտների աշխատանքում, երբ անցումային գործընթացը կառավարություններից պահանջում է ցուցաբերել վճռականություն և շարունակելիություն: Կուպիցիոն կառավարության համար կարող է դժվար լինել միասնական ներկայանալը: Երբ թիմերը շատ հաճախ են փոխվում հաջորդականությունը կարող է վրանգի ենթարկվել: Մրանք ժողովրդավարությանը հատուկ վրանգներ են և դրանք անշուշտ պետք է ընդունվեն, բայց նաև կառավարությունների կենտրոնների դերն է ջանալ հնարավորին չափ նվազագույնի հասցնել այն բացասական ազդեցությունները, որ նրանք կարող են ունենալ պետական քաղաքականության ճիշտ վարման վրա:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՂ ԿՈԱԼԻՑԻԱՆԵՐ

Կուպիցիոն կառավարությունները բնորոշ են Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի բոլոր երկրներին, որը հետևանք է քաղաքական բաժանման և նշված բոլոր երկրներում գոյություն ունեցող համամասնական ներկայացության: Չնայած կուսակցությունները երբեմն պետք է հասնեն որոշակի սահմանների, որպեսզի ունենան ընտրված ներկայացուցիչներ, այսպիսի ընտրական համակարգը միտում չունի մասնավոր խորհրդարանական ներկայացությունը՝ այնպես, որպեսզի կարիք կա

ունենալ ռեսուրսներ կոալիցիոն կառավարությունների համար: Ճիշտ է, որ կոալիցիոն կառավարությունները կարող են գոյություն ունենալ անգամ այն դեպքում, երբ մեկ կուսակցությունը բացարձակ մեծամասնություն ունի (ինչպես Տունգարիայում և Լիբիայում), բայց հնարավոր է նաև հակառակը, կոալիցիոն կառավարությունները կարող են մնալ փոքրամասնության կառավարություններ (ինչպես՝ Էստոնիայում): Մեծ մասամբ, այնուամենայնիվ, կոալիցիոն կառավարությունը կունենա խորհրդարանական մեծամասնություն կազմված կոալիցիայի մասնակիցների ընդհանուր թվից, որը կարող է փոփոխվել, օրինակ՝ Լեհաստանում՝ երկուս, իսկ Լատվիայում՝ յոթ (որպեսզի օգտագործվում է «ծիածան կոալիցիա» հասկացությունը): Կուսակցությունների միջև հավասարակշռությունը կարող է փոքրվել, նրանք երբեմն գտնվում են շարժման քիչ հավասար դիրքում (Ռումինիա և Լատվիա), մինչդեռ երբեմն էլ լինում է գերիշխող կուսակցություն (Չեխիայի Տանրապետություն)¹:

Իրավիճակը փոքրեր է Եվրոպական Միության երկրներում, որոնցից մի քանիսը չունեն (Միացյալ Թագավորություն) կամ միայն հազվադեպ (Ֆրանսիա, Իսպանիա) կոալիցիոն կառավարություններ ունեն: Դա նշանակում է, որ շարժումները ունեն այսպիսի կառավարությունների փորձ:

Պիտեր Էզարդի և Ադամ Վոլֆի գեկույցներում նկարագրում են շվեդական և դանիական փորձն այս հարցում, մինչդեռ դոկտոր Գրեգոր Բրեգեր և պրոֆեսոր Զրիգն Կիլմինսկու գեկույցները վերաբերվում են Լեհաստանին:

Այս ներածության նպատակը չէ մանրամասնել նշված գեկույցների բովանդակությունը կամ խոսել փոքրիկ ունեցած բոլոր քննարկումների մասին: Բավական է նշել քննարկման միայն մի քանի դիրքարկումներ, որոնք շոշափում էին 2 հարցեր՝ ի՞նչն է ամրացնում կոալիցիան և ինչպե՞ս է այն գործում:

Առաջինն ի՞նչն է ամրացնում կոալիցիան: Այս փնտրանքում էական է կառավարության ծրագրի հարցում նրա անդամների, կողմից համաձայնության հասնելը:

Պիտեր Էզարդն իր գեկույցում շեշտում է, թե որքան կարևոր է, երբ համաձայնագիրը լիարժեք է պարտավորված, և նա նկարագրում է հարույժ խնամքով կարգավորված ընթացակարգերը, որոնք փոքրիկ են ունեցել 1991-ին Շվեդիայում: Ելույթ ունեցողներից ոմանք վկայակոչում էին, նկատի ունենալով հարկապես Տունգարիայում, Բելգիայում և Լատվիայում, այս փնտրանքի փաստաթղթերի գոյությունը և ձևակերպումը, որը որոշ դեպքերում կարող է պարբերաբար վերանայվել: Կոալիցիայի ամրությունը կախված է նաև դրանում դրսևորված շարժիչ ուժից: Դանիայի փորձի մանրամասն վերլուծությամբ Ադամ Վոլֆի գեկույցը ցույց է տալիս, որ գոյություն ունեն կենտրոնախույս ուժեր, որովհետև կոալիցիոն կուսակցությունները ձգտում են պահել իրենց ազդեցությունը և ինքնությունը:

Այս ուժերին հակադրելու համար կարևոր դեր են խաղում շարժումները, հիմնականը միացյալ խնդիրների հերևողականությունը և ճկունությունն է, որը պետք է արդիականացվի ժամանակ առ ժամանակ փոփոխվող հանգամանքներին համապատասխան, նաև կա քաղաքական կուլտուրայի գոյությունը, որը գնահատում է համաձայնությունը և, վերջապես, պետք է լինի համապատասխան մեխանիզմ կասեցնելու և կարգավորելու վեճերը կոալիցիայի ներսում:

Երկրորդ, ինչպե՞ս է գործում կոալիցիան: Ինչպես յուրաքանչյուր ելույթ ունեցող նշեց, կոալիցիոն կառավարությունները կազմակերպում են կառավարության աշխատանքը, որը շարժում է ավելի բարձր է: Տարբեր նախարարությունների կողմից արտահայտված փնտրանքների կողողինացման ամենակարևոր խնդիրը, որը բխում է իրենց համապատասխան պարտականություններից, կողողինացման քաղաքականության կարիքն է կառավարությունում ներկայացված փոքրերը

1. Իմրագրի նշումը. այս հրատարակության մեջ փոխված մանրամասնությունները վերաբերվում են որոշ երկրների՝ կապված 1997-ի հունիսի 1-ի իրադարձության հետ:

կուսակցությունների դիրքերի միջև: Այս կոորդինացման երկու ձևերը չեն գործում նույն ձևով: Քաղաքական կոորդինացման ընթացակարգերն անհրաժեշտաբար ոչ պաշտոնական են, չեն կարգավորվում որևէ պաշտոնական նյութերով ինչպիսիք են սահմանադրությունը կամ կառավարության աշխատանքային կանոնները: Նշված նյութերը որևէ դեր չեն խաղում կուսակցությունների միջև եղած հարաբերություններում: Դրանք կարևոր դեր են խաղում, օրինակ՝ նախարարների խորհրդի հրաժարականի ժամանակ, բայց դրան ոչինչ չեն ասում կուսակցի խորհրդի դերի մասին, որը շատ երկրներում (Չեխիայի Նանրապետություն, Բելգիա, Դանիա և այլն) կառավարությունում համախմբում է վարչապետի շուրջը կուսակցությունների ղեկավարներին, որոնք կազմում են կուսակցի, որպեսզի ունենան միացյալ վերաբերմունք ամենակարևոր հիմնահարցերում: Նաև հավասարակշռությունը կարիերային պետական ծառայողների դերի և քաղաքական հիմունքներով ընտրված խորհրդականների միջև երկու դեպքում էլ նույնը չէ:

Առաջինն ունի ավելի կարևոր դեր ֆունկցիոնալ կոորդինացման հարցերում, և երկրորդը՝ իշխող ազդեցություն է ունենում քաղաքականության կոորդինացման պայմաններում: Շվեդիայում, օրինակ՝ կա կոորդինացիայի բարձր աստիճան պետական քարտուղարների միջև, ովքեր աջակցում են կուսակցի կուսակցության նախարարներին:

Այս համալրաբար կարևոր է կառավարության կենտրոնի դերը: Նա պարասիսանաբու է կառավարության ապարարի փարբեր պաշտոնական և ոչ պաշտոնական գործընթացների միահյուսման, աշխատանքների բաժանման համար՝ կախված նրանց բնույթից և կարևորությունից իշխանության համար, որը պետք է փոխակ լինի դրանց մասին և հետևի, որ կուսակցի աշխատանքի վրա ծախված ժամանակը ճիշտ բաշխվի և օգտագործվի արդյունավետ:

Բացի ընթացակարգերից, ուրիշ կարևոր այլ գործոններ ներառում են ներգրավված մարդկանց կողմից խաղացված դերը և նրանց հարաբերությունների բնույթը կառավարությունում: Վարչապետը, որը կարող է որոշ դեպքերում չլինել կուսակցի որևէ կուսակցության անդամ (ինչպես Լատվիայում), պետք է ունենա հիմնավոր պարասիսանաբարություն՝ համաձայնության հասնելու և կարգավորելու ցանկացած վեճեր:

Մասնակիցները նաև նշեցին կառավարության թիմի ոգու կարիքը, ոչ պաշտոնական հանդիպումները նախարարների միջև և պարբերական նահանջները երկարաժամկետ քաղաքականության կողմնորոշումներից՝ օգտակար նպաստելով նրա ավարտին:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ

Բոլոր երկրների ժամանակակից ժողովրդավարությունների փորձը փոփոխություն է կրում կախված իշխանությունում գրավող կուսակցությունից: Անգամ այն երկրներում, որտեղ կուսակցությունը կամ մեծամասնությունը շատ երկար ժամանակ մնացել է իշխանության գլուխ, ինչպես Ֆրանսիայում 1958-ից մինչև 1981-ը կամ Միացյալ Թագավորությունում 1979-ից մինչև 1997-ը, կուսակցությունների փոփոխություններ, վերջին հաշվով, նույնպես փոփոխել է ունենում:

Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրներում բավական հաճախ են կատարվել փոփոխություններ կառավարությունում սկսած 1989-ին փոփոխությունից հիմնական շրջադարձից: Դա հետևանք է ընդհանուր ընտրությունների, որի արդյունքում ձևավորվում է նոր մեծամասնություն (յուրաքանչյուր երկիր գոնե մեկ անգամ փորձել է դա) կամ քաղաքական կուսակցությունների միջև նոր հավասարակշռություն, որը փոփոխել է ունենում խորհրդարանի գործունեության ընթացքում: Այնքանով որքանով դա վերաբերվում է կառավարության կենտրոնի գործունեությանը նման փոփոխություններն առաջ են բերում կրկնակի բարդ հիմնախնդիրներ: Նոր կառավարությունը պետք է լինի իր փոփոխումը իրականացնելու ծրագրերը, որքան հնարավոր է շուրջ, մինչև իր միևնույն ժամանակ պետք է պետության գործերում լինի շարունակելիություն՝ անկախ փոփոխությունից:

Կանադայի և Ֆրանսիայի փորձը նկարագրված էր այս տեսակետից: Չնայած քաղաքական և սահմանակարգային համապետքստը շարք տարբեր է յուրաքանչյուր դեպքում, երկու ընդհանուր կետեր են առաջանում.

- երկու երկրներն էլ ունեն կարիերային պետական քաղաքացիական ծառայություն, պետական ծառայողներով, որոնք անփոփոխ են մնում իշխանության գլուխ կանգնած կուսակցության փոփոխության դեպքում,
- Երկու երկրներն էլ ունեն մարմին՝ գաղտնի խորհուրդը՝ Կանադայում (PCO), կառավարության գլխավոր քարտուղարությունը՝ Ֆրանսիայում (SGG), որը կարևոր դեր է խաղում իշխանությունը հին կառավարությունից նորին փոխանցվելու ժամանակ:

Կանադայում, ինչպես երևում է Նիքոլաս Դոմբրեյնի գեկույցից, անցումային շրջանի ընթացակարգը, որը նախաձեռնվել է 1957-ին, այժմ չափազանց ձևական է: Կառավարության կենտրոնի մասնագիտացված միավորը պարասխանապու է կառավարության մեխանիզմի հետ կապված հարցերում, որը ներառում է իշխանության փոխանցումը: Մեմինարի մասնակիցներից մեկ քանիսը զարմացած էին հրահանգների չափազանց շարք մանրամասնություններից, որոնք վերաբերվում էին ապագա ղեկավարների միջև սրտեղծված հարաբերություններին, տեղակալության ծավալուն քարտուղարանի պարասպումանը, իշխանության փոփոխության վրա ազդող պայմաններին և նոր նախարարների ընտրությանն ու խնդիրներին:

Ֆրանսիայում ընթացակարգն ավելի քիչ ձևական է, չնայած այստեղ նույնպես, ինչպես ընդգծվել էր Գայ Քարբաստնի կողմից, կառավարության գլխավոր քարտուղարությունը օգտակար դեր է խաղում նոր թիմի տեղեկալության և խորհրդարկության հարցում: Կառավարության կենտրոնի ու նախարարությունների, որոնց պաշտոնյաները չեն փոխվում (կառավարության գլխավոր քարտուղարության և կենտրոնական կառավարության վարչությունները) և քաղաքական խորհրդարկությունների, որոնք փոխվում են կառավարության և ծառայությունների հետ, գոյակցության շնորհիվ հնարավոր է համակերպվել նոր քաղաքականության իրականացման հետ, որը հենարան է պետական գործերի շարունակական ընթացքի:

Շարք հարցեր, որոնք սեմինարի ընթացքում գրավում էին մասնակիցների ուշադրությունը, վերաբերվում էին քաղաքական իշխանության ու պետական ծառայության հարաբերությունների էթիկային: Օրինակ՝ ճի՞շտ է, որ փոփոխությունը հեշտացնելու համար պետք է պայմաններ ապահովվի հասարակարկ կապերի համար, և տեղեկալություն փրվի ապագա կառավարության սպասվող անդամներին, մինչև նոր վարչապետի նշանակումը: Մա այն է, ինչ տեղի է ունեցել Կանադայում, որտեղ քարտուղարի կարիները և ընդդիմության ղեկավարը կապի մեջ են անգամ մինչև ընտրությունների անցկացումը, սակայն իրականում Վարչապետում ներկայացված երկրները կարող են դժվարություն ունենալ կիրառելու այդ՝ ելնելով ներկա հանգամանքներից: Նմանապես, ի՞նչ է պարահում հեռացող կառավարության փաստաթղթերի և արխիվի հետ, և ի՞նչ չափով նրանք կարող են ընդունվել ու գործածվել նոր կառավարության կողմից, ինչպես՝ կարող է պետության գործերի վարման համար անհրաժեշտ տեղեկալությունը փոխանցվել նոր եկողներին, մինչդեռ միննույն ժամանակ պահպանվի հեռացող կառավարության քննարկումների արձանագրությունների գաղտնիությունը: Այստեղ նույնպես, գեկույցի հեղինակի կողմից նկարագրված ընթացակարգերի ներքո մեծ պարասխանալություն է ընկնում բարձրաստիճան պետական ծառայողներն, որոնք մինչ կառավարության մեծամասնությունները փոխվում են, ապահովում են պետության գործերի շարունակելիությունը: Այս տարբեր հարցերի հիմքը, որը փաստորեն վիճելի հարց է, ժողովրդավարական վարչակարգերի քաղաքական կուլտուրա է: Ժողովրդավարության ժամանակ մրցակցություն կա հակառակորդ կուսակցությունների միջև, սակայն ժողովրդավարությունը նաև նշանակում է ենթարկվել մի շարք գրված և չգրված կանոնների, ներառյալ հարգանքն իր ընդդիմախոսի հանդեպ և պետության նշանակության ըմբռնումը: Կառավարության կենտրոնի իրավասությունն է օգնելու սահմանել և իրագործել այս կանոնները:

ՄԱԽ I. ԿԱԼԱԾԱՆՈՂ ԿԸԱԼԻԶԻՄՆԵՆ

1. ԼԵՆԱԽԿԱՆ. ԿԸԱԼԻԶԻՄՆ ԿԱՔԻՆԵԿՆԵՏԻ ԿԱԶՄՈՂՄԸ 1989-1996² Զրիզն Կիլմինսկի³

Ըստ կոալիցիոն տեսության, յուրաքանչյուր խորհրդարանական համակարգ բնութագրվում է ընդդիմադիր կուսակցությունների միջև ուժերի բաշխմամբ, որոնք որպես «նորմալ» սահմանված կարգ պետք է.

- ձևավորեն կոալիցիա խորհրդարանում նվազագույն մեծամասնություն ունենալու համար, որպեսզի չբացառվի մասնակցությունը կառավարություն կազմելիս,
- կազմեն առավելագույն սերտ կոալիցիաներ, որոնցում քաղաքական հայացքների տարբերությունը միության մասնակիցների միջև հնարավոր չափով փոքր լինի (կոալիցիաների նվազագույն տարանում), որպեսզի պրագմատիկ համաձայնությունը ավելի հեշտ դարձնի,
- բաժանեն նախարարական պորտֆելները և կարիների մյուս պաշտոնները՝ ելնելով կոալիցիոն կուսակցությունների խորհրդարանում ունեցած համամասնությունից,
- կազմեն միություններ՝ նպատակ ունենալով զբաղեցնել կարիների ամենացանկալի պաշտոնները,
- թուլացնեն աճող լարվածությունները կոալիցիոն կուսակցությունների միջև կարիների՝ այսպես կոչված վերաբաժանման ժամանակ (նախարարական պորտֆելների վերաբաժանում, առանց խախտելու նրանց բաժանման քանակական համամասնությունը), երբ միությունը դառնում է ավելի թույլ, «խթաններ» են անհրաժեշտ այն մասնակիցների համար, որոնք կորցրել են հեղափոխությունը միության գոյության հանդեպ:

Կոալիցիոն վարքագծի վերը նշված կանոնները պարզվում է այնքան էլ օգտակար չեն Լեհաստանում կոալիցիոն կարիներների ձևավորման նկարագրության և բացատրության համար: Լեհաստանի փորձը շատ հեռու է այն ամենից, որը տեսականորեն համարվում է «նորմալ»:

1.1. ԼԵՆԱՍՏԱՆԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Շարունակվող քաղաքական փոփոխությունների և խորհրդարանական համակարգի սրեղծման ութամյա ժամանակաշրջանի ընթացքում Լեհաստանում երեք անգամ տեղի են ունեցել խորհրդարանական ընտրություններ: Երեք հաջորդական նախագահները նշանակել էին ինը վարչապետներ, որոնք հանձն էին առել նոր կառավարություն կազմելու առաքելությունը⁴:

Այս առաքելություններից երկուսը ձախողվեցին: Դրանք են Չեսլո Քիսթակի առաքելությունը 1989-ի հուլիսին և Վալդեմար Պատուսկի առաքելությունը 1991-ի հունիսին: Մնացած դեպքերում կոալիցիոն

-
2. Խմբագրի նշում. գեկույցը գրվել է 1997-ի սեպտեմբերի 21-ի ընտրություններից առաջ և մինչև նոր սահմանադրության ուժի մեջ մտնելը (1997-ի հոկտեմբերի 17):
 3. Զրիզն Կիլմինսկին Վարշավայի համալսարանի ժողովրդագրության և քաղաքական գիտությունների ֆակուլտետի պրոֆեսոր է:
 4. Խմբագրի նշում. այս գեկույցը գրվել էր 1997-ի խորհրդարանական ընտրություններից առաջ:

կարիններ կազմվեցին, որոնք հաջողությամբ դիմեցին խորհրդարան (սեյմ) պաշտոնների անցնելու համար:

Խորհրդարանական համակարգում կարինները չունի իր գործունեության իրավունքը հաստատող իրավական փաստաթուղթ: Նա օրինականորեն օժտված է իշխանությամբ պետության ղեկավարի, խորհրդարանի կամ երկուսի կողմից միաժամանակ: Առաջին կուալիցիոն կարիններին, 1989-ի ընդհանուր ընտրություններից հետո, այն է Թադեոշ Մագովիցկու և Յան Կրզիսթոֆ Բիլեկի կառավարություններին ձևականորեն փոխարինելու պաշտոններ, այսպես կոչված Սեյմի «համաձայնագրով» (նրա պաշտոնները բաժանված էին քաղաքական ուժերի միջև հետևելով համաձայնագրին), հաճախակի կասկածի փակ դնելով դրանց օրինականությունը ժողովրդավարության արեստանկյունից: Ուստի, նրանք փնտրում էին օրինականություն խորհրդարանից դուրս:

Թադեոշ Մագովիցկու կառավարությունը սկզբում պաշտոնապես աջակցություն էր ստանում բոլոր խորհրդարանական խմբակցությունների կողմից: Նրանք կազմեցին նկատելի լայն կուալիցիա, որն իր ձևով և բնույթով նմանվում էր միացյալ ճակատով միություններին, որոնք հիմնվել էին փարբեր խորհրդարանական համակարգերում երկու պարտիզանների⁵ ընթացքում: Յան Կրզիսթոֆ Բիլեկի (1991-ի հունվար-դեկտեմբեր) կառավարությունը պաշտոնապես կազմվել էր այդ ժամանակ ժողովրդականություն չվայելող Գդանսկի լիբերալների կուսակցության (Լիբերալ-ժողովրդավարական կոնգրես) և կենտրոնական համաձայնության (PC) կողմից, բայց այն չունեի խորհրդարանական աջակցություն⁶ և գործում էր Նեի Վալենսայի «հովանավորության փակ»:

Նախորդ երկու կարինները նշանակվել էին Սեյմի կողմից, որը աշխատեց համարյա երկու տարի (1991-93): Այս Սեյմը, որը ձևավորվեց առաջին ազատ, արդար ընտրությունների հետևանքով մի քանի տարիներ հետո բնութագրվեց քաղաքական ուժերի մեծ ցրումով:

Նրա հանդիսավոր բացման նիստին ներկա էին հիմնականում քիչ ճանաչված 29 փարբեր խմբակցությունների ներկայացուցիչներ:

Ամենաուժեղ կուսակցությունը (Ժողովրդավարական Միությունը) ուներ 62 տեղ, որը կազմում էր ընդհանուր 460 տեղերի 13.5%-ը: Որոշ տարանումից հետո, նախագահ Լեի Վալենսայի վերջապես հանձնարարեց Յան Օլզևսկուն նոր կարիններ կազմելու առաքելությունը: Կարինները կազմվեց (1991 դեկտեմբեր-1992 հունիս) չորս կուսակցությունների կողմից, որոնք ունեին քրիստոնեական և ազգային կողմնորոշում: Տեսականորեն նրանք միասին կարող էին պալատում օրինագծի ընդունումը խափանել ոչ ավել քան ձայների 33%-ով: Նախագահ այս փաստին, կառավարությունը վստահության քվե ստացավ: Առաջարկությունը քվեարկվեց 235 պատգամավորների կողմից, դա նշանակում էր պալատում պատգամավորների թվի կեսից ավելին: Կարինները երկու կանգնեց Սեյմի կողմից նախագահ Լեի Վալենսայի նախաձեռնությամբ 1992-ի հունիսի 4-ի լույս 5-ի գիշերը, մեծ լարվածության և խայրատակության մթնոլորտում ներքին գործերի նախարար Անտոնի Մասերնիչի հայրնի նկարահանած գործի հետ կապված (նկարահանելով Կարինների պաշտոնյաների և այլ քաղաքական գործիչների համայնավարական անվտանգության ծառայության հետ հնարավոր համագործակցությունը):

Նախորդ օրը Նախագահը վարչապետ նշանակեց Վալդեմար Պաուլսկին և հանձնարարեց նրան նոր կառավարություն կազմելու առաքելությունը: Սակայն այս առաքելությունը ձախողվեց:

5. Կարևոր է, որ Սեյմում Թադեոշ Մագովիցկու կարինների նշանակման քվեարկության ժամանակ 1989-ի սեպտեմբերի 12-ին ոչ մի դեմ չկար, 402 կողմի և 13 ձեռնպահի դիմաց:

6. 1991-ի մայիսին Սեյմը քվեարկությամբ մերժեց կառավարությանը անվստահություն հայտնելու առաջարկությունը 188 կողմ, 54 դեմ և 30 ձեռնպահ ձայների հարաբերակցությամբ: Կառավարության անվստահություն հայտնելու երկրորդ փորձը 1991-ի օգոստոսին նույնպես անհաջողության մատնվեց:

1992-ի հուլիսին Տաննա Սուչոկային հաջողվեց կազմել այնպիսի կաբինետ, որը կազմված էր յոթ քաղաքական խմբակցությունների՝ քրիստոնեական, ազգային և լիբերալ կողմնորոշման ներկայացուցիչներից:

Սա մեկ այլ փոքրամասնության կառավարություն էր: Նա կարողացավ սրանալ 200 պարզամավորների աջակցություն: Ձևականորեն խորհրդարանական պաշտոն⁷ արվեց կաբինետի բոլորից դուրս երկու խմբերի օժանդակությամբ, այն է պարզամավորներ խորհրդարանի գերմանական փոքրամասնությունից և միասնության խմբերի նվազագույն քանակությունից: Նա փաստավեց 1993-ի մայիսի վերջին անվարահության քվեի ընդունման արդյունքում: Զվեարկությունից հեկո, Տաննա Սուչոկան ներկայացրեց իր հրաժարականը նախագահին, որը չընդունեց այն և արձակեց խորհրդարանը՝ նշանակելով նոր ընտրություններ 1993-ի սեպտեմբերի 19-ին:

Մինչ այդ ժամանակ, Սուչոկայի կաբինետը կարող էր նախաձեռնել գործունեություններ առանց խորհրդարանական հիմքի և վերահսկման: Այսպիսով կարելի էր սպասել, որ նա կարգավորված կիրականացներ իր վարչական և քաղաքական գործառույթները, սակայն այդպես չեղավ: Նա քաղաքական որոշումներ էր ընդունում, որոնց մեջ էր նաև քննարկում պահանջող Վարիկյանի հեկո «համաձայնագիր» ստորագրելու որոշումը: Վերջին երեք կոալիցիոն կաբինետները, դրանք են՝ Վալդեմար Պաուլայի (1993 նոյեմբեր - 1995 մարտ), Յոզեֆ Օլեքսի (1995 մարտ - 1996 հունվար) և Վլոդզիմիեր Սիմոնի (1996 փետրվար-1997 հոկտեմբեր) պաշտոններ արվեց երկրորդ ժամկետի Սեյմի կողմից, որում չորս ամենաուժեղ կուսակցություններն ունեին 90%-ից ավել քվեեր (ժողովրդավարական ձախ միությունը SLD-37%, Լեհական գյուղացիական կուսակցությունը PSL-29%, Ժողովրդավարական միությունը (այժմ Ազատություն միությունը) UD-16%, Աշխատանքի միությունը UP-9%): Չնայած սպասումների և հույսերի SLD-PSL կոալիցիան, որն ուներ ձայների մեծամասնությունը պալատում չսպասեց կաբինետի կայունությունը նույն հաջողությամբ:

Ներագա քաղաքական պայքարները և բաց պրագմատիկ քննարկումները երկու կուսակցությունների միջև կրկնվում են հավասարապես հաճախ, և միգուց անգամ ավելի հաճախ, քան նրանք, որոնք ավելի վաղ են քվեի ունեցել հինգ կամ յոթ միասին ղեկավարող խմբերի միջև: Նա, ով մանրամասն հեկոնում է այս զարգացումներին, հակված է հավաքալու, որ հասարակական կյանքում չկա մեկ ուրիշ բան, որն ավելի շար բաժանում է մարդկանց, քան միասին ղեկավարումը: Էական նորույթ կա երկրորդ ժամկետի Սեյմի գործելու ընթացքում կազմված կաբինետների փոփոխությունների շրջանակի մեջ, որը այսպես կոչված ղեկավարող թիմերի անշարժությունն է: Կառավարությունները գնում են և նախարարները մնում են իրենց պաշտոններում: Զարմանալի չէ, քանի որ հաջողված կառավարությունները միշտ կազմվում են նույն կոալիցիայի կողմից:

1.2. ԿԱԲԻՆԵՏՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱԿՄԱՆ ԵՎ ԱՐՁԱԿՄԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԸ

Լեհաստանում կաբինետների նշանակման և արձակման ընթացակարգը սահմանված է 1992-ի հոկտեմբերի 17-ի սահմանադրական օրենքով, որը կոչվում է «Փոքր սահմանադրություն»⁸: Այս կանոնների հեկո միասին նոր կաբինետը կարող է նշանակվել Նախագահի կողմից նախկին կաբինետի կամ վարչապետի հրաժարականի պաշտոնական ընդունումից հեկո, և դրա հեկոնանքով որոշված է կառավարության փոփոխության շրջանակը:

Կառավարությունը փոխվում է հեկոյալ չորս իրավիճակներում.

7. Որոշման արդյունքը հեկոյալ էր. 226 կողմ, 124 դեմ և 28 ձեռնպահ:

8. Խմբագրի նշում. այս գեկույցը գրված էր մինչ 1997-ի հոկտեմբերի 17-ի նոր Սահմանադրության ուժի մեջ մտնելը:

- յուրաքանչյուր նոր ընտրված Սեյմի կազմավորումից հետո⁹,
- Նախարարների խորհրդի կամ վարչապետի հրաժարականի արդյունքում նրանք հրաժարվում են իրենց գործառնությունների իրականացումից,
- երբ Սեյմը չի փայլա վստահության քվե կարհիներին (դա դեռ փեղի չի ունեցել),
- երբ Սեյմը անվստահություն է հայտնում կառավարությանը:

Առաջին երեք իրադրություններում, վարչապետը ներկայացնում է հրաժարական Նախագահին, որը պարտավոր է ընդունել այն: Վարչապետի հրաժարականը նշանակում է ամբողջ կարհիների հրաժարական¹⁰: Հրաժարականը ընդունելուց հետո, Նախագահը սկսում է նոր կառավարության նշանակման բազմափուլ ընթացակարգ, որը մանրամասն սահմանված է փոքր սահմանադրության 57-63 հոդվածներով: Այս ընթացակարգի փարբերակող հարկանիշը գործունեության հինգ փուլերի բաժանումն է, որում նախաձեռնություն է հանդես բերվում հաջորդականորեն Նախագահի և Սեյմի կողմից: Սեյմը Նախագահի կողմից նշանակված կարհիներին պաշտոնապես հաստատում է, և եթե վերջինս չի ցանկանում դա անել, Սեյմն ինքը պետք է ընտրի վարչապետ և կարհիների կազմը՝ առաջարկված վերջինիս կողմից: Վերջնական փուլում, Սեյմի հետ համագործակցելու ավելի վաղ նախարարված հնարավորությունների ձախողումից հետո, Նախագահը կարող է նշանակել կառավարություն առանց խորհրդարանին դիմելու կես փարուց ոչ ավելի ժամանակով կամ լուծարել խորհրդարանը:

Չորս վերը նշված իրավիճակների վերջում, որոնց դեպքում հնարավոր է փոխել կառավարությունը, Նախագահը պարտավոր է ընդունել հրաժարականը կախված այն ձևից, թե ինչպես է Սեյմն ընդունել կարհիներին անվստահություն ներկայացնելու որոշումը: Եթե Սեյմն անվստահություն հայտնելու ընթացքում ընտրում է նոր վարչապետ, Նախագահն ընդունում է փայլապետ կարհիների հրաժարականը և նոր ընտրված կարհիների ղեկավարը սկսում է կազմել իր կարհիները¹¹:

Այնուամենայնիվ, եթե պայտրը փայլապետ է ղեկավարող կարհիները «ոչ-կառուցողական» ուղիով, այն է առանց անվանելու նոր վարչապետին, երկրի ղեկավարը որոշ ազատություն ունի փնտրելու ուղիներ դուրս գալու գոյություն ունեցող ճգնաժամից: Նա կարող է ընդունել կարհիների հրաժարականը կամ լուծարել խորհրդարանը¹²: Համընդհանուր ընտրություններով ընտրված Նախագահի դերը կարհիներների փոփոխման ընթացքում լրացուցիչ ամրագրվում է փոքր սահմանադրության 61 հոդվածում, որից հետևում է Նախագահի իրավունքը կարծիք արտահայտել այն առաջարկությունների մասին, որոնք վերաբերվում են երեք հիմնական նախարարների պաշտոնների թեկնածուներին. արտաքին գործերի, պաշտպանության և ներքին գործերի:

9. Կառավարությունը փոխվեց երկու անգամ, նոր Սեյմի կազմվելուց հետո 1989-1997թթ. քննարկված ժամանակաշրջանում: 1991-ին խորհրդարանական ընտրություններից հետո կառավարությունը փոխվեց մինչև փոքր սահմանադրության ընդունումը: Այն ժամանակ հեռացող վարչապետը չներկայացրեց հրաժարական Նախագահին, այլ ներկայացրեց Սեյմին, որը չնդունեց նրա հրաժարականը: Սա արվեց Յան Կրգիսթոֆ Բիլևկի կողմից 1991-ի նոյեմբերի 25-ին: Ներազայում, երբ երկրորդ ժամկետի Սեյմը կազմվեց Նաննա Սուչոկան ներկայացրեց հրաժարականը:

10. Մինչ փոքր Սահմանադրության ընդունումը վարչապետը ներկայացնում էր հրաժարական Սեյմին Նախագահի հետ խորհրդակցելուց հետո: Այսպես Թադեոշ Մագուկեցկին վարվեց 1991-ի նախագահական ընտրության առաջին փուլի հաղթանակից հետո: Վարչապետ Յոզեֆ Օլեքսին վարվեց այլ կերպ՝ փոքր սահմանադրության պայմանների համաձայն նա ներկայացրեց հրաժարական Նախագահին 1996-ի հունվարի 26-ին:

11. Ահա թե ինչպես Պաուլակի կարհիները փոխվեց Օլեքսիի կարհիների 1995-ի մարտի 1-ին:

12. Նախագահ Լեո Վալենսան Սեյմի կողմից «ոչ կառուցողական» անվստահության քվե ընդունելուց հետո նշանակեց Նաննա Սուչոկայի կարհիները 1993-ի մայիսի վերջին:

Արժև ուշադրություն դարձնել այն փաստին, որ չնայած փոքր սահմանադրության հեղինակների ջանքերին, կաբինների փոփոխման համար հաստատված շրջանակը բոլորովին չի սահմանափակվում, այլ անգամ ընդարձակվում է, առիթ տալով հակադիր մեկնաբանությունների հիմնված իրավական նորմերով: Ազատ և հակադիր մեկնաբանությունների գայթակհություններն արմատավորված են մանրամասնություններ պարունակող կանոններում, որոնցում առկա են փարբեր զարգացումներ, որոնք դժվար է կանխատեսել, ուստի պետք է ենթարկվել դրանց: Ամենաարտահայտիչ օրինակը, այդ իմաստով, Կրվեց Լեհ Վալենսայի կողմից, որն ընդունեց վերը նշված 61 հոդվածի զարմանալի մեկնաբանում, որը հիմքեր ստեղծեց պրակտիկայում մրցնելու այն համակարգը, որ Նախագահն անվանում է իր թեկնածուներին երեք հիմնական նախարարությունների ղեկավարների համար: Լեհ Վալենսայի վարչակազմի ժամկետի վերջում «Նախագահական ֆրակցիայի» հիմնման անսովոր պրակտիկան կոալիցիոն կառավարություններում կազմված քաղաքական ճամբարի կողմից, որը ընդդիմադիր էր Նախագահին, պարզորոշ թուլացնում էր կառավարության ներքին քաղաքական միօրինակությունը:

Մյուս կողմից, ղեկավարող SLD-PSL կոալիցիան, վախենալով Նախագահի կողմից խորհրդարանի լուծարման միակ տեսական հնարավորությունից, հետ կանգնեց իր կաբինների փոփոխման ամենապարզ իրավական ձևից (վարչապետի հրաժարական), ընտրելով արձակել իր սեփական կաբինները «կառուցողական» անվտանգության միջոցով:

Ի լրումն, բացի փոքր սահմանադրությունից և նրա օգնությամբ ներկայացված փորձերից գոյություն ունեն փարբեր պարտավորեցնող կանոնների նորմեր, որոնք երբևէ թողնում են անցյալի հետքեր: Օրինակ՝ Սեյմի կանոնակարգի 61 հոդվածի 8-րդ պարբերության նորմը: Այն լիազորում է Սեյմի հանձնաժողովներին կազմակերպել հատուկ լսումներ և ներկայացնել կարծիքներ յուրաքանչյուր նոր կառավարության նախարարների թեկնածուների վերաբերյալ:

Այն ժամանակ, երբ կառավարությունը պաշտոնապես նշանակվում է, պարտաբար քվեարկում է առանձին այն նախարարների համար, որոնք բացասաբար էին գնահատվել հանձնաժողովների կողմից: Այս ձևով հնարավոր է արդյունավետորեն և վերջնականորեն վնասել ավելի վաղ ստեղծված կոալիցիան լուծումների արդյունքները:

Այնուամենայնիվ, թվում է, որ պարտավորեցնող օրենսդրությունը զգալիորեն խանգարում և բարդացնում է նոր կաբինների կազմումը հաղթած յուրաքանչյուր կոալիցիայի կողմից, այս ընթացակարգը բարելավելու փոխարեն:

1.3. ԿՈԱԼԻՑԻՈՆ ԿԱԲԻՆԵՏՆԵՐԻ ԱՆԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Այսպիսով կոալիցիոն կաբիններները Լեհաստանում շար անկայուն են եղել: Կոալիցիոն կառավարությունների իշխանությունում մնալու միջին ժամանակահատվածն ընդամենը 12 ամիս է:

Մինչ այժմ ոչ մեկը գոյություն չի ունեցել 18 ամից ավել, չնայած յուրաքանչյուր պաշտոնական խորհրդարանական հաստատում կարարվել է պարտի զգալի մեծամասնության աջակցությամբ: Ոչ մեկը չունեցավ հնարավորություն բավականին երկար մնալու իշխանությունում, որպեսզի ի վիճակի լիներ հետևողականորեն իրագործել իր ծրագիրը:

Արտաքննապես թվում է, որ 1989-97 թվականներին կառավարություններ կազմելու Լեհաստանի փորձերը կարող է որպես օրինակ ծառայել հաստատվելու բազմակուսակցական խորհրդարանական կոալիցիաների՝ բնական անկայունության ամենաստերեփալային պարկերները:

Այնուամենայնիվ, ստերիփոպիակերի վկայակոչումը չի օգնում մեզ բացատրելու հիմնախնդիրը: Առաջին, կաբինների կայունության համեմատական ուսումնասիրությունները փարբեր խորհրդարանական համակարգերում և երկարապես ժամանակահատվածներում (օրինակ՝ Լ.Ս. Դոդդ, 1974) պարզորոշ

ցույց են տալիս, որ քննվող ստրիկտիվները կեղծ է: Ընդհանուր առմամբ, չնայած հայտնի տեսակետների, կոալիցիոն կաբինետները գերիշխող են ոչ միայն անկայուն կառավարություններում, այլ նաև ամենակայուններում, որոնք աշխատում են ավելի քան 50 ամիս:

Երկրորդ՝ Լեհաստանում կազմված կոալիցիոն կաբինետները կարճ կյանք ունեցան անկախ նրանց նշանակման ժամանակ տրված աջակցության չափից: Ոչ միայն այն կառավարությունները, որոնք չունենին անհրաժեշտ հիմք Սեյմում, արձակվեցին արագ (հատկապես Յան Կրզիաթոֆ Բիլեկի և Յան Օլզևսկու կառավարությունները), այլ նաև, որը թվում է պարադոքս, նրանք, որոնք ստացան աջակցություն խորհրդարանական բացարձակ մեծամասնություն ունեցող լավ կազմակերպված և կարգապահ բոլոր կողմից (օրինակ SLD-PSL կոալիցիայի կողմից ստեղծված կառավարությունները):

Երրորդ՝ Լեհաստանի հիմնախնդիրը նրանում է, որ կառավարությունները գնում են, բայց կոալիցիաները, որոնք կազմում են դրանք՝ մնում են: Կոալիցիոն կուսակցությունները շարունակ գրառված են կառավարության քաղաքականության սուր հասարակական քննարկումներով, և չնայած նրանք հեռանում են դրանից, բայց չեն հրաժարվում կոալիցիաներում մասնակցությունից: Այսպիսով, հաջողված կաբինետները լուծարվում են ոչ միայն ժողովրդավարական օրինականության կորստի պարճառով կամ նոր կոալիցիայի հիմնման, որը կարող է կազմել նոր կաբինետ, այլ նաև տարբեր գարգացումների համընկնման արդյունքում, անգամ պատահական գուգադիպումների¹³, քաղաքական սկանդալների մթնոլորտում:

Լեհաստանում կոալիցիոն կառավարությունների անկայունության պարճառները սահմանակարգային են: Դրանք չեն առաջանում մարդկային պահանջներից, կերպարից կամ սովորույթներից, այլ հաստատվում են:

- թերի իրավական կանոնները որոշում են կաբինետի նշանակումը և արձակումը, որոնց կոալիցիոն նախաձեռնություններին պետք է ենթարկվել,
- դեռ չձևավորվող կուսակցական համակարգը, լիարժեք գիտելիքների բացակայությունը, համագործակցության ու մրցակցության կանոնների օգտագործումը կուսակցությունների միջև, առանց որի հնարավոր չէ օրինապահ համագործակցություն մասնակիցների միջև կառավարության միությունում,
- ուղղակիորեն կառավարությանը ծառայող կառուցվածքներին օժանդակող աշխատանքի վար կազմակերպումը և հերևաբար, քաղաքական կորոզիոնացիա համեմատաբար բարձր մակարդակ ապահովելու անկարողությանը, առանց որի դժվար է պահել և վերականգնել կոալիցիոն համերաշխությունը: Վարչապետի նոր աշխատակազմի ստեղծումը ակնհայտորեն առաջընթաց քայլ է համապատասխան ուղղությամբ, սակայն դեռևս պետք է սպասել չափավոր արդյունքների:

13. Միայն մեկ ձայն որոշեց Սեյմի կողմից անվտանգության քվեի ընդունումը Հաննա Սուչոկայի կաբինետի վերաբերյալ: Մինչև ժամանակ, նրա կաբինետի նախարարներից մեկը պլենար դահլիճի մոտ էր, բայց չմասնակցեց քվեարկմանը վար գգալու պարճառով:

**2. ԼԵՏԱԽԿԱՆ. ՄԱՂԱՄԱԿԱՆԸՂԹՅԱՆ ԵՏ ԸՆԸՇՄԱՆ
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄԸ ԿԸՄԻՉԻՆՆ ԿԱՄԱԿԱՏԳԸՂՄ**
Գիզեզրիզ Լիդիսկի¹⁴

Կոալիցիոն համակարգում կառավարության քաղաքականության և որոշման ընդունման հարցը 1989-ից հետո հիմնականներից մեկը համարվել է Լեհաստանի սոցիալ-քաղաքական փոփոխությունների գործընթացում: Անգամ հապճեպ վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ այս հիմնախնդիրը նույնպես կարևոր նշանակություն ունի Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի այլ երկրների համար: Եվրոպայի այս շրջանում, կոալիցիոն կառավարությունների սրեղծումը, գործունեությունը և «կազմալուծումը» ավելի մեծ չափով որոշվում են քաղաքական փորձով, ղեկավարների անհատական քաղաքական աշխատանքի ոճով և պայմաններով, քան կոալիցիոն կաբիների այս մոդելի որևէ այլ գիտակից կամ լավ քննարկված ընտրությամբ կամ մեկ այլ հանգամանքով: Պրակտիկան առաջ է անցել տեսությունից: Սկզբունքների պարզ փոխանցումը, որոնք գործում են զարգացած Արևմուտքի ժողովրդավարական երկրներում անհնար է թվում: Մենք նաև չունենք մեր սեփական փորձը, որին կարող ենք դիմել: Որպես արդյունք, գերիշխող մտքացումն ընդունվում է փորձարկման և սխալի ուսումնասիրության միջոցով: Եղել են նվազ լուծումներ, որոնք կարող էին համարվել որպես գիտակից համակարգային ընտրություններ: Եղել են ավելի շատ հարցեր, քան պատասխաններ, որոնք կարող էին քննարկումից դուրս համարվել որպես մեթոդական սկզբունքներ: Ավելին, որքան փորձում են մանրագնի ուսումնասիրել այս հիմնախնդիրները, ավելի շատ նոր հարցեր են ծագում: Լեհաստանում, Կոալիցիոն կառավարությունը, այս հիմնախնդիրը թվում է կարևոր, քանի որ կառավարության կոալիցիոն մոդելը ապագայում կշարունակի հանդիսանալ նորմա: Ինչն է ավելին, կարելի է համեմատական վստահությամբ կանխատեսել այն ձևը, որը կընտրեն այս բազմակուսակցական կոալիցիաները:

Լեհաստանի ներկայիս կառավարությունը յոթերորդն է սկսած 1989-ից¹⁵: Այսպես կազմված կառավարությունների մեծ մասը ձախողվեցին, որովհետև նրանք սպառել էին իրենց քաղաքականություն ու որոշում կայացնելու և վարչական ընտրության հնարավորությունը, որոնք Կոալիցիոն կառավարությունը համակարգում պաշտոնական և ոչ պաշտոնական ձևով, կամ անհամաձայնության պարճառով կառավարության ղեկավարի կոալիցիոն քաղաքականություն վարելու հետ: Լեհական փորձը, հատկապես 1993-ի աշնանից հետո, պարզ ցույց տվեց, որ չնայած խորհրդարանում կոալիցիոն կառավարության մեծամասնության չափը կարևոր է, սակայն դա բավարար չէ կանխագուշակել, թե որքան կայուն կլինի կառավարությունը ապագայում: Որպեսզի կոալիցիան արդյունավետ կարողանա վարել իր քաղաքականությունը, հետևյալ գործոններն ունեն սկզբունքային նշանակություն.

- կարողությունը սրեղծել պարզ կոալիցիոն համաձայնագիր սկզբում, որը պետք է ստույգ սահմանվի, այսինքն այն պետք է ուրվագծի ընդհանուր խնդիրները, ժամանակացույցը և ընտրության հնարավորությունները ապագա ծրագրերի համար, հատկապես տնտեսական գործերի բնագավառում և վճարական սոցիալական հիմնահարցերում, այն նաև պետք է վերաբերվի առկա կոալիցիային, նրա առանձին անդամների քաղաքական մասնակցությանը, համագործակցության մեխանիզմներին կոալիցիոն կուսակցության

14. Գրեզեզրիզ Լիդիսկին վարչապետի աշխատակազմի ղեկավարն է, Լեհաստանում:

15. Խմբագրի նշում. այս գեկույցը գրվել է 1997-ի սեպտեմբերի 21-ի ընտրություններից առաջ:

գրասենյակների միջև քաղաքականության զարգացման փուլում, և այս քաղաքականությունները օրենսդրության և կառավարության ծրագրերի վերաձեռնարկում սկզբունքները, վերջապես, այն պետք է սահմանի կանոնները, որոնց ներքո կուսակցությունների խորհրդարանական ֆրակցիաները համաձայնվում են աջակցելու կառավարության պաշտոնյաներին, այս ֆրակցիաների միջև համագործակցության սկզբունքներին և ինչ չափով էին նրանք ազատ կապեր ստեղծելու խորհրդարանի այլ քաղաքական ուժերի հետ:

- կարողությունը նախագծելու պրակտիկ համակարգ երաշխավորելու, որ կուսակցային անդամների ընդհանուր կամքը հաշվի է առնված կառավարության քննարկումներում և անդրադառնում է նրա աշխատանքի վերջնական արդյունքի վրա: Այս համակարգը պետք է ընդգրկի համագործակցության մի շարք մակարդակներ կուսակցությունների և կառավարության միջև, այսինքն այն է, լիդերների միջև հանդիպումներ, որպեսզի պետք է գոյություն ունենա վերահսկման մեխանիզմ, որի շնորհիվ ձեռք կրերվի համաձայնություն աշխատանքային մակարդակում կամ, ոչ թե ընդհանուր ուղղությունների վերլուծության և համագործակցության փիլիսոփայության համար, այլ մանրամասնությունների ընթացակարգերի համաձայնեցման համար իրականացնելու հարույժ անհատական առաջադրանքները:
- կարողությունը ստեղծելու այնպիսի իրադրություն, որում այն ինչ կառավարությունը ուղարկում է խորհրդարան ծրագրերի և օրենքների նախագծի ձևով ոչ միայն նախապես հայրնի են կուսակցիոն կուսակցությունների խորհրդարանական ֆրակցիաներին այլև ստացել են նրանց երեշխավորված համաձայնությունը: Այսպիսի հանգամանքներում կառավարությունը կարող է սպասել, որ իր առաջարկությունները կանցնեն ընդունված օրենսդրական ընթացակարգերով առանց պառակտման, երբ անհրաժեշտություն է առաջանում, կարողությունը ձևավորելու և կենսագործելու կուսակցիոն վարքագիծ ճգնաժամանային իրավիճակներում, ներառյալ շրպապ համաձայնության, խորհրդարանության և լարվածության թուլացման ոչ պետական ուղիները: Այսպիսի դեպքերում, արդյունավետության և գաղտնիության չափանիշները պետք է կիրառվեն խիստ հետևողականությամբ:

2.1. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱՐԵՓՈՒՑՄԱՆ

1996-ին Լեհաստանում իրականացված կառավարության կենտրոնական գերատեսչությունների բարեփոխման պարզառոտներից մեկը նախարարների խորհրդի համար կազմակերպական կառուցվածքի և գործող սկզբունքների ստեղծման փորձն էր, որոնք հետագայում կմիացվեն կուսակցիոն կառավարությունում քաղաքականության մշակման և որոշման կայացման պահանջներին: Այդ համարաբար պետք է շեշտվի այն իրավական կանոնների հարույժ նշանակությունը, որոնք հանգեցնում են.

- վարչապետի դիրքի հստակ ուժեղացմանը, որպես կառավարության գործողությունների ղեկավարի,
- նախարարների, որպես կառավարության աշխատանքի մասնակիցներ, իրավունքների և պարտականությունների հստակ սահմանազգայնացումը,
- այլ մարմիններին կառավարության գործունեության ներկայացման սկզբունքների սահմանմանը, որպեսզի ապահովվի կառավարության տեսակետի սկզբունքային և քաղաքական մարտուցումը,
- որոշում կայացնողների քաղաքական խորհրդականների, որոնք պարասխանատու են քաղաքականության ընթացությունների և վերլուծությունների համար, ձևական

բաժանմանը կառավարության վարչակազմի այլ աշխատակիցներից, որոնք հաջողությամբ անցնելով համալրման ընթացակարգը, վերջին հաշվով կդառնան պետական ծառայողներ,

- վարչապետի վարչակազմի վերափոխմանը մի ինստիտուտի, որը պատասխանատու է վարչապետի և նախարարների խորհրդի կազմակերպական և օրենսդրական աջակցության ապահովման համար, ինչպես նաև ծրագրավորման, վերլուծության և վերահսկման քաղաքականությունների իրականացման համար, որոնք ուրվագծված են կոալիցիոն կառավարության կողմից,
- ռազմավարական ուսումնասիրությունների կառավարության կենտրոնի՝ որպես ինստիտուտ սրբեղծմանը, որը վերահսկվում է վարչապետի կողմից և որն աջակցում է կառավարությանը ռազմավարական ծրագրավորման հարցերում, կանխատեսելով տնտեսական և սոցիալական զարգացումը, ինչպես նաև վերլուծելով բովանդակության համաձայնեցումը միջին ու կարճաժամկետ ծրագրերի իրականացումը ռազմավարական պլանների և քաղաքականությունների հետ:

Կոալիցիոն կառավարության գործունեությունը ղեկավարող սկզբունքները Լեհաստանում կարգավորվում են քաղաքական պրակտիկայով: Ո՛չ սահմանադրական օրենսդրությունը և ո՛չ էլ այլ իրավական ակտ չի պարունակում այս բնագավառն ընդգրկող իրավական նորմեր: Նմանապես կառավարության կոալիցիաների բնույթը ո՛չ քննարկվել է և ո՛չ էլ որոշվել որևէ իրավական աղբյուրների միջոցով: Այնուամենայնիվ, կարող է գոյություն ունենալ «կոալիցիաների ծրագիր» կամ այնպիսի ծրագրեր, որոնք կառուցված են այլ չափանիշների հիման վրա: Կոալիցիոն ժամանակահատվածի ընթացքում Լեհական գյուղացիական կուսակցության և ժողովրդավարական ձախ միության միջև, որն առաջացավ 1993-ի խորհրդարանական ընտրություններից հետո, համագործակցության հիմնական փորձերն ընդգրկված են կոալիցիոն համաձայնագրում: Նամագործակցության այս մեխանիզմները ոչ բավարար էին, ոչ էլ բնորոշ: Դա բավականաչափ հաստատվել է հետևյալ փաստերով.

- կոալիցիայի մասնակիցների միջև բանավեճերի քանակով և ինտենսիվությամբ, որոնք շատ հաճախ կուսակցության ղեկավարների կողմից արված հասարակական հայտարարությունների միջոցով դարձել են հասարակական,
- երկխոսության կրկնվող մեթոդով կուսակցությունների ղեկավարների և վարչապետի միջև՝ լրագրողների միջնորդության միջոցով,
- հաճախակի փորձերվող կամ անգամ հակադիր գործողություններով խորհրդարանում երկու կոալիցիոն կուսակցությունների պարզամավորների և սենատորների կողմից, և խորհրդարանում կառավարության նախաձեռնություններին չաջակցող կոալիցիոն պարզամավորների և սենատորների հաճախակի հարցապնդումները:

2.2. ՆԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԲԱՅԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԿՈԱԼԻՑԻԱՅԻ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Գործերի այս վիճակի վրա ոչ մի գործոն չի ազդել, այլ մասամբ պայմանավորված է եղել Լեհաստանում քաղաքական գիտակցության մակարդակից: Որոշակիորեն, դա նշանակում է հասարակական աջակցության բացակայություն կառավարության գործողությունների և որոշումների վրա քաղաքական կուսակցությունների ուղղակի ազդեցության համար: Դա մինչ 1989թ. ժամանակաշրջանի բացասական գնահատման արդյունքն է, երբ կառավարությունը մի փոքր ավելին էր, քան Լեհական միացյալ բանվորական կուսակցության կողմից ձևավորված ծրագրերի ձևական կատարող, համաձայն լոզունգի՝ «կառավարությունը կառավարում է, և կուսակցությունն ուղղություն է տալիս»: Երկրորդը՝ կառավարության կոալիցիայի ծրագրեր կազմելու և որոշումներ կայացնելու անընդունակությունն առաջանում է կոալիցիայի մասնակիցների ծրագրերի փարբերություններից: Մասնատում է այնպիսի հիմնական հարցեր, ինչպիսիք են Լեհաստանի անդամակցելը Եվրոպական Միությանը, գյուղատնտեսությանը կառավարության պաշտպանության աստիճանը, որը նպաստում է ազատ շուկայական պայմանների զարգացմանը և, Լեհական պայմանների շար կարևոր նկատարում, այն է՝ կրոնական հարցը և աշխարհի հետ փոխհարաբերությունների հեռանկարը: Մյուս գործոններն իրենց բնույթով պատմական են եղել: Ավելին, ընտրական արշավի նախօրյակին կոալիցիայի երկու մասնակիցներն ընտրում են այնպիսի դիրք, որպեսզի կարողանան մասնակցել փարբեր միություններում ընտրություններից հետո:

Ինչ վերաբերվում է կառավարության բարեփոխումների կառավարմանը, Լեհաստանի փորձը քաղաքականության և որոշումների կայացման հարցում կոալիցիոն համակարգի ներսում նույնպես ընդգծում է հարաբերությունների կարևորությունը կաբինետի փոխադարձ համաձայնության և կոալիցիան կազմող քաղաքական կուսակցությունների ղեկավարության միջև: Կոալիցիոն կուսակցության առաջնորդների բացակայությունը կառավարությունում կարող է ընդունվել որպես գործոն, որը խանգարում է կոալիցիայի քաղաքական կամքի դրսևորմանը նախարարների խորհրդի աշխատանքում և խոչընդոտ է հանդիսանում խորհրդարանական աջակցությանը կառավարության նախաձեռնություններին կոալիցիոն ներկայացուցիչների կողմից:

**3. ՇԾԵԴԻԱ. ՄԱՂԱՄԱԿԱՆԸՂԹՅԱՆ ԵՃ ԸՆԸՇՄԱՆ ԸՆԴՈՂՆԸՂՄԸ
ԿԸԱԼԻԶԻԸՆ ՆԱՄԱԿԱՏԳԸՂՄ
Ժիկեհ Էգահո¹⁶**

3.1. ՄԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ակնհայտ պատճառների համար քաղաքականության և որոշման ընդունումը կոալիցիոն համակարգերում պետք է Էսպես փարբերվի պայմանավորված գործող սահմանադրությունից: Նախագահական համակարգում Նախագահի դերը և փոխհարաբերությունը վարչապետի և կարբինետի հետ կլինի վճռական, կառավարության գործողության ազատության համար:

Շվեդիայում վարչապետն ունի Էական իշխանություն. ամենակարևորը վարչապետը ոչ միայն նշանակում, այլև ազատում է իր նախարարներին: Նախարարությունները ձևականորեն անկախ իշխանություններ են, բայց ինչպես բոլոր երկրներում կառավարության որոշումներն ընդունվում են կոլեկտիվ ձևով և բոլոր որոշումները, շատ թե քիչ, ընդունվում են կարբինետի կողմից (և ոչ առանձին նախարարությունների կամ նախարարների կողմից) նախարարությունների անկախությունը քիչ կարևորություն ունի: Սակայն, 1997-ի հունվարի 1-ից Շվեդիայի օրենքով կառավարությունը համարվեց որպես մեկ իշխանություն, նախկին փաստերի փոխարեն: Նախարարներին թույլատրվեց չհամաձայնվել կարբինետի որոշման հետ և ունենալ կարբինետի արձանագրությանը կցված իրենց կարծիքը: Սա ավելի շատ րեսությունում է, քան պրակտիկայում, քանի որ ինչպես վերը նշված էր վարչապետը ազատ է նշանակել կամ ազատել նախարարների և, հետևաբար, անհամաձայնության իրավունքը բնավում է զգուշությամբ:

Պաշտոնական հարաբերությունները խորհրդարանի և կառավարության միջև մեծ կարևորություն ունեն: Շվեդիայում, վարչապետին նշանակում է խորհրդարանը: Այդ որոշումը պետք է ընդունվի խորհրդարանի անդամների մեծամասնության կողմից: Բայց կառավարության կազմումը և կազմակերպումը կարբինետի պարականությունն է: Երբ խորհրդարանի անդամը նշանակվում է նախարար, նրան չի թույլատրվում լինել խորհրդարանի անդամ մինչև նա ծառայում է կարբինետում: Նույնը վերաբերվում է պետական քարտուղարներին: Խորհրդարանի անդամները կարող են նշանակվել որպես հատուկ փորձագետներ նախարարությունում և նաև կարող են պահել իրենց րեդերը խորհրդարանում, բայց նրանց վարձարությունը հավասար կլինի նախարարությունում մեկ օրվա աշխատանքին՝ յուրաքանչյուր շաբաթ:

16. Պիեր Էգարդը Ստոկհոլմի առկրի պալատի գործադիր րեսոնն է: Նա ծառայել է որպես Էկոնոմիկայի նախարարության հատուկ փորձագետ Շվեդիայի կառավարությունում 1979-1981թթ., միաժամանակ նա օպորտունիստական կուսակցության առաջնորդն էր: Այս պաշտոնում պարոն Էգարդը պարասխանատու էր կառավարության ծրագրերի կորդինացման համար մի շարք բնագավառներում, դրանք են պաշտպանություն, կրթություն, սոցիալական ապահովություն և գյուղարներեսություն: Կառավարությունը ոչ սոցիալիստական երեք կուսակցությունների մեծամասնության կառավարություն էր: 1981-1991թթ. նա ծառայում էր որպես խորհրդարանական օպորտունիստական կուսակցության գլխավոր քարտուղար: Կուսակցությունն այդ ժամանակահատվածում ընդդիմությունում էր: 1991-1994թթ. նա պետական քարտուղար էր և կառավարության կարբինետի ղեկավար: Այդ պաշտոնում հիմնական պարականությունը կառավարության ծրագրերի կորդինացումն էր: Կառավարությունը չորս ոչ սոցիալիստական կուսակցությունների փորքամասնության կառավարություն էր:

3.2. ՏԱՐԲԵՐ ԿՈՎԼԻՑԻԱՆԵՐ

Կան գանազան կոալիցիաներ և դրանք պետք է աշխատեն փարբեր ձևով: Մեծամասնության դեպքում կառավարության հարբերությունները խորհրդարանի հետ կարող է հեշտությամբ կարգավորվել: Ամենակարևոր խնդիրն է պահպանել կուսակցական կարգապահությունը: Եթե կառավարությունը փոքրամասնությունում է, ապա հատուկ չափանիշներ պետք է վերցվեն, որպեսզի առաջարկություններ սրանան խորհրդարանի միջոցով: Օրինակ, խորհրդարանում այլ կուսակցությունների հետ բանակցությունների սահմանակարգումը կամ փարբեր միջոցառումները խորհրդարանում ապահովում են անհրաժեշտ մեծամասնություն:

Երկու կուսակցությունների կոալիցիան կարող է վարվել այլ ձևով, քան երեք կամ ավելի կուսակցությունների կոալիցիան: Երեք կուսակցությունների դեպքում առաջանում է երկու կուսակցությունների ձայների մեծամասնության վտանգ՝ երրորդի նկատմամբ: Նշտ է վարվել չորս կուսակցությունների դեպքում:

Այսպիսով, չորս կուսակցությունների կոալիցիան, որը կազմում է փոքրամասնություն, պետք է կազմակերպվի և ղեկավարվի այլ ձևով, քան մեծամասնություն կազմող երկու կուսակցությունների կոալիցիան:

3.3. ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ելնելով անձնական փորձից՝ ապագա կոալիցիայի պլանավորումը և լավ նախապարաստումը մինչև ընտրությունների օրը, կարևոր խնդիր է: Առանց մանրակրկիտ նախապարաստության հավանականությունը, որ կոալիցիան կշարունակվի մինչև լիազորությունների շրջանի վերջը կամ նույնիսկ կհաղթի հաջորդ ընտրություններին, շատ քիչ է հավանական:

Երկու կամ ավելի կուսակցություններ ի վիճակի չեն լինի հաջող համագործակցել կոալիցիայում, մինչև նրանք չունենան իրականության նկատմամբ նույն հայեցակարգը: Նրանք պետք է համաձայնության գան փոքրամասնության հարցերում. կա՞րողյոք հիմնախնդիրներ ներկա վիճակի և բյուջեի դեֆիցիտի հետ կապված, որքա՞ն մեծ են դրանք, որո՞նք են դրանց հիմնական պատճառները, և որոնք են դրանց լուծումները:

Կուսակցությունը, որը ձգտում է ապագա կոալիցիան ղեկավարել կարող է նախապարաստվել դրա համար՝ համագործակցելով ապագա կոալիցիայի մասնակիցների հետ, նույնիսկ ընդդիմության (սա ենթադրում է, որ կոալիցիան չի ներառի ներկա կառավարության կուսակցությունը կամ կուսակցությունները): Այսպիսի համագործակցությունը փողի է ունենում առանց ձևական ընդունման: Սա սովորաբար կարևոր է կուսակցությունների համար, պաշտպանելու իրենց ուղիները և կարծիքները փարբերությունը կոնկրետ նյութերում՝ համեմատելով ընդդիմության այլ կուսակցությունների հետ: Նախավոր որոշ գործողությունները հետևյալներն են.

1. Ներքին սեմինարներ յուրաքանչյուր կուսակցության աչքի ընկնող ներկայացուցիչների հետ: Նրավիրված դասախոսները ներկայացնում են իրենց տեսակետները փարբեր հարցերի վերաբերյալ (ֆինանսական ծրագրեր, դրամական քաղաքականություն, էներգետիկա, բնակարանային ֆոնդ և այլն), որոնց հետևում են հարցեր և պատասխաններ: Երբ հրավիրված հյուրը մեկնում է, ապա քաղաքագետները կազմակերպում են քննարկումներ իրենց միջև: Ոչ մի որոշում չի կայացվում: Չկա համաձայնության հասնելու անհրաժեշտություն: Քննարկումն ինքնին կարևոր է:
2. Կանոնավոր հանդիպումներ կուսակցությունների խորհրդարանական լիդերների միջև վերաբերվում է նաև կուսակցական լիդերներին, եթե նրանք նույնը չեն: Կանոնավոր հանդիպումները խորհրդարանական խմբերի կուսակցությունների գլխավոր

քարտուղարների միջև, եթե այդպիսի վիճակները առկա են: Նպաստելու կայանում է նրանում, որ քննարկվեն ընթացիկ հեղափոխություն ներկայացնող հարցերը խորհրդարանում կամ քաղաքական կուսակցություններում ընդհանրապես: Երբեմն հանդիպումները կարող են անցկացվել, որպեսզի որոշեն ընդհանուր գործողությունը:

3. Նախնական հանդիպումներ կուլիցիայի մասնակից կուսակցությունների անդամների միջև մինչև խորհրդարանում գործող մշտական հանձնաժողովների նիստերը: Եթե հնարավոր է, ապա նախապես որոշվում է համաձայնեցված գործողությունները:
4. Նամաձայնեցված առաջարկություններ խորհրդարանում: Նամաձայնեցված գույքավորություն հանձնաժողովներում և խորհրդարանում: Խելամիտ է կայուն հիմքերից ելնելով թվել այն բոլոր հարցերը, որոնցում փարբեր կուսակցություններ համաձայնության են եկել և այն հարցերում, որոնցում նրանք համաձայնության չեն եկել և դրանք պետք է լուծվեն ապագայում:

3.4. ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Կան կառավարության ձևավորման փարբեր ճանապարհներ: Ապագա վարչապետները ծանոթ են հերևյալ արտահայտությանը «Ես չեմ ուզում փեսնել թղթեր սեղանի վրա», որը նշանակում է, որ կուսակցությունները նոր կառավարությունում պետք է սկսեն հավասար հիմունքներով: Եթե ծագում է հիմնախնդիր, ապա դրա մասին պետք է հոգալ: Կարևոր խնդիր է բաշխել նախարարների պաշտոնները մասնակցող կուսակցությունների միջև և հերտ միայն «հիմնովին լծվել գործին»: Իմ կարծիքով այս մոտեցումը շար թե քիչ ձախողման է մարնվում: Ինչևէ, կառավարությունում համակարգող մեխանիզմի ճիշտ նախագծումը շար շուրով ակնհայտ կղարձնի, որ եթե չկա մի ընդհանուր քաղաքական օրակարգ, որը հակված կլինի դեպի հիմնական կամ անգամ երկրորդական քաղաքական անհամաձայնությունները, կարող են հեշտությամբ կաթվածահար անել կառավարությանը և փանել այն դեպի անկում:

Ելնելով փորձից, կարող եմ ասել, թե որքան լավ եք պարբաստված այնքան մեծ է գոյարևելու հնարավորությունը: Եվ եթե դուք բժախնդիր եք ձեր պլաններում և շար քաղաքական հարցերի հաղթահարման մեջ, նախքան ձեր կառավարություն մարնելը, ապա այդքանով ավելի մեծ է հնարավորությունը ձեր ծրագրերը հասցնել իրենց քաղաքական նպարակին, և պահել կառավարությունը միասնական (և հաղթել հաջորդ ընտրության ժամանակ):

Ստորև ես հակիրճ կնկարագրեմ չորս կուսակցությունների միջև բանակցությունների գործընթացի գլխավոր բաղադրամասերը Շվեդիայում (Օպորտունիստական կուսակցության, Լիբերալ կուսակցության, Կենտրոնական և Քրիստոնեա-ժողովրդավարական կուսակցության միջև), որը և կազմել է կառավարություն 1991-1994 թվականներին:

1. Ամիջապես 1991-ի ընդհանուր ընտրություններից հերտ խոսնակը հարցրեց ամենամեծ կուսակցության՝ Օպորտունիստական կուսակցության ղեկավարին (Կարլ Բիլդ), պարզել արդյոք հնարավոր է կազմել կուլիցիոն կառավարություն:
2. Այնուհերտ նա դիմեց մյուս երեք կուսակցությունների ղեկավարներին, որպեսզի պարզի թե ընդհանուր առմամբ, նրանք հեղափոխված են, թե՛ ոչ: Նա սարացավ դրական պարբասխան:
3. Երեք փարբեր խմբեր սարեղծվեցին, որոնցում կային մեկական ներկայացուցիչ յուրաքանչյուր կուսակցությունից: Առաջին խումբը պետք է քննարկեր մակրոտնտեսական հարցերը, որպեսզի ձևավորեր կառավարության ընդհանուր մակրոտնտեսական ռազմավարությունը: Երկրորդ խումբը պետք է քննարկեր հարկային հիմնահարցերը և

առաջադրեր մեկ ընդհանուր հիմք չորս կուսակցությունների համար: Երրորդ, և ամենակարևոր, խումբը անվանվեց գործադիր խումբ: Այն կազմված էր արդեն խորհրդարանում ներկայացված 3 կուսակցությունների գլխավոր քարտուղարներից և կլիներ նաև պերական քարտուղար Քրիստոնես-ժողովրդավարների համակարգման համար: Այդ ժամանակ նրանք չներկայացվեցին խորհրդարանում: Առաջին երկու խմբերը զեկուցեցին գործադիր խմբին:

4. Գործադիր խումբը գործում էր բոլոր քաղաքական ոլորտներում կարևորությունից ելնելով: Նախօրոք նշված էին խորհրդարան ներկայացվող ընդհանուր առաջարկությունները և վերապահությունները: Առաջարկները, որոնք դեռ որոշված չէին խորհրդարանում, նշվում էին, որպեսզի որոշվեր թե որ առաջարկությունները պետք է քննարկվեին և որոնք պետք է մնային խորհրդարանում քննարկման համար: Բայց ամենակարևորը դա այն հարցերի ցանկն էր, որտեղ մասնակից կուսակցությունները կարող էին ունենալ կարծիքների փարբերություններ:
5. Պարզվում է, որ նշված հարցերի ցանկը, հնարավոր հիմնախնդրային հարցերով հասնում էր 147-ի: Ցանկն ընդգրկում էր օրինակ՝ կամրջի կառուցում Շվեդիայի և Դանիայի միջև, կրթություն, գեղարվեստի պահպանում, սանկցիաներ դեռահաս հանցագործների համար և փարբեր աստիճանների փոխհարուցումներ փարբեր սոցիալական ապահովության համակարգերում:
6. Գործադիր խումբը հեղափոխում առաջադրեց ենթախմբեր որոշ ոլորտներում՝ կրթության և բնակարանային ֆոնդի, որոնք բաղկացած էին յուրաքանչյուր կուսակցության մեկական ներկայացուցից: Նրանք հաջող բանակցություններ էին փանում իրենց ոլորտներում և հաղորդում դրանց մասին գործադիր խմբին, որն աննշան փարբերություններով ընդունում էր նրանց լուծումները: Այսպիսով 147 հարցերի որոշ մասն արդեն լուծվել է:
7. Գործադիր խումբը քննարկում էր բոլոր մնացած հարցերը: Փորձաքննություն կատարվում էր անհրաժեշտության դեպքում: Շարաթվա ընթացքում բանակցություններ վարելուց հետո, գործադիր խումբն ի վիճակի էր լինում փեղեկացնելու կուսակցության ղեկավարներին 140 հարց լուծվեց: Նշված արձանագրությունները մանրամասն հավելվածներով ձեռքի փակ էին: Գործադիր խումբն ի վիճակի չէր լինում լրիվ համաձայնության գալ ոչ պակաս քան 10 հարցում: Մրանք թողնվում էին կուսակցության ղեկավարների լուծմանը:
8. Կուսակցության ղեկավարները բանակցում էին այս հարցերի շուրջը: Խորհրդարանական կուսակցական խմբերում լուծումներ էին կազմակերպվում մի քանի անգամ: Նրանք նույնպես մասնակցում էին գործադիր խմբի բանակցություններին: Մի քանի օրից հետո ստեղծվում էր համաձայնություն կուսակցությունների միջև մնացած հարցերի շուրջը:
9. Ապագա վարչապետը փարածում է իր երիտասարդ կուսակցական ղեկավարներին կառավարության հոչակագրի մանրամասն մշակված նախագծի փարբերակը, որը պետք է ներկայացվեր խորհրդարան, նոր կառավարություն հայտարարվելուց հետո: Յուրաքանչյուր բառ ուշադիր ուսումնասիրվեց: Բայց քանի որ հոչակագիրը հիմնված էր գործադիր խմբի արձանագրության վրա, ապա բանակցություններն ավարտվեցին հնարավոր կարճ ժամանակում:
10. Մինչ այժմ նշանակված վարչապետը դեռ չի սկսել քննարկումներն իր գործընկերների հետ նախարարների պաշտոնների և նախարարների բաշխման մասին հիմնվելով,

իհարկև, ընդհանուր ընտրությունների արդյունքների վրա: Բայց նպատակն է նաև հասնելու որոշ տեսակի հաշվեկշռված միությունների: Եթե կուսակցությունն ուներ շարքաճր վարկանիշ որևէ ոլորտում, ապա նրան առաջարկվում էր նախարարի պաշտոն համապատասխան նախարարությունում: Եթե նախարարությունն ունի ավելի քան մեկ նախարար, ապա երկուսն էլ, որպես կանոն, պետք է լինեն նույն կուսակցությունից՝ ներքին հակասությունից խուսափելու համար: Որպես կանոն, կա միայն մեկ բացառություն՝ ֆինանսների նախարարությունում (դա նմանապես ճիշտ կլինի արտաքին գործերի նախարարության համար, քանի որ արտաքին գործերի և մարդու իրավունքների համար պարասխանաբար նախարարը Քրիստոնեսա-ժողովրդավարական կուսակցության ղեկավարն է, մինչ մյուս երկու նախարարները օպորտունիստներն են):

Այս քայլերը հաջողությամբ իրականացնելուց հետո վարչապետը հայտնեց խորհրդարանի խոսնակին, որ նա կարող է կազմել կոալիցիոն կառավարություն: Քանի որ դա փոքրամասնության կառավարություն էր, ապա նախորդ կապը կառուցվել էր մեկ ուրիշ ավելի փոքր կուսակցության հետ, համոզված լինելով, որ այդ կուսակցությունն ակտիվորեն չի ընդդիմանա նոր կառավարությանը համախմբելու ուժերը սոցիալ-ժողովրդավարական առաջավոր ընդդիմադիր կուսակցության հետ:

Բանակցությունների ամբողջ ընթացքում գործընթացը տեսնեց մտավորապես երկու շարք: Քանի դեռ այս բանակցությունները տեղի չէին ունեցել, կառավարությունը կունենար շարք դժվարություններ որոշումներ ընդունելիս: Բանակցությունները քիչ թե շարք անհրաժեշտ պայման էին հանդիսանում կոալիցիայի հաջող քաղաքականության և որոշման կայացման գործընթացում:

3.5. ԹԻՄԻ ՍՏԵՂԾՈՒՄ

Իրական աշխատանքը սկսվում է մինչև կառավարության հաստատումը: Նախարարները հաճախ չունենալով համապատասխան աշխատանքի փորձ, իրենց գտնում են պետական ծառայողներով շրջապատված, ովքեր ցանկանում են նախարարին համառոտ ներկայացնել տարբեր հիմնահարցեր:

Կուսակցական կազմակերպությունը, հասարակությունը, լոբիստական կազմակերպությունները, արդյունաբերողները, արհմիությունները, լրատվական միջոցները և ուրիշները ցանկանում են հանդիպել և հաճախ ազդել նոր նախարարի վրա: Նա ապրում է այն մտավախությամբ, որ կդառնա իր օրակարգի գոհը: Շարք քիչ ժամանակ է մնում ռազմավարության մշակման և պլանավորման համար: Նշտ է արագ վերջ դնել, հաշվի չառնելով այն ամենը, ինչ չի մտնում իրենց սեփական նախարարության բնագավառի մեջ: Չնայած դուք կառավարության մասն եք, բայց կառավարությունը ձեր հոգսը չէ:

Շարք կարևոր է, հատկապես կոալիցիոն կառավարությունում, երբ վարչապետը փորձում է աստիճանաբար ներշնչել «թիմի ոգին» կառավարությանը: Յուրաքանչյուր նախարար պետք է պարասխանաբարվություն գգա ողջ կառավարության համար: Նրանք պետք է ակտիվ մասնակցություն ունենան ռազմավարական խնդիրների քննարկումներին: Նրանք պետք է ի վիճակի լինեն կապակցել իրենց անմիջական պարասխանաբարվությունները կառավարության ընդհանուր ռազմավարության հետ:

Թիմի ստեղծումն, իհարկև, կարող է կատարվել շարք տարբեր ուղիներով: Կարևոր է, որ կոալիցիայում բոլոր նախարարները կանոնավոր ձևով հանդիպեն: Դրա անհրաժեշտությունը չի լինի, եթե միևնույն կուսակցության նախարարները հանդիպում են կանոնավոր ձևով:

Իմ կարծիքով, շարք կարևոր է, որ նախարարները հանդիպեն ոչ միայն կաբինետի նիստերում և այլ պաշտոնական ժողովներում, այլ նաև հանդիպեն մեկը մյուսին ճանաչելու համար և հաճույք ստանան ընկերությունից: Վարչապետը կարող է հրավիրել բոլորին հասարակական երեկոների կամ ճաշկերույթների, որտեղ քննարկումներ տեղի չեն ունենում: Ավելի լուրջ տեսակի հանդիպումները,

ռազմավարական հարցերի քննարկումների և հրավիրված դասախոսների ներկայացրած թեմաների հետ կապված կարող են նախապես պայմանավորվել: Անհրաժեշտ է, որ պաշտոնական որոշումներ չկայացվեն այսպիսի հանդիպումների ժամանակ:

Կառավարությունը պետք է կազմակերպի տարին մեկ անգամ ավելի երկար սեմինար քննարկելու և որոշելու ռազմավարական հիմնահարցեր: Երկրորդական հարցերն անխուսափելի կլինեն կարիների նիստերի ժամանակ և դրանք պետք է լուծվեն որոշման ընդունման գործընթացի ավելի ցածր մակարդակներում:

Այնուամենայնիվ, արժե ընդգծել, որ մինչև դուք ի վիճակի չլինեք աստիճանաբար ներշնչել «թիմի ոգին» կառավարության մեջ, դիմամիկ որոշման ընդունման գործընթացի և մեխանիզմի ստեղծման հնարավորությունները կառավարությունում կլինեն բավական փոքր:

3.6. ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՍՏԱՆԶՆՈՒՄ

Կառավարությունը հաճախ ինքնակառավարվող մարմին է: Շատ պետական ծառայողներ գիտեն սահմանված պրակտիկան այնքան լավ, որքան կանոնները և հրահանգները: Նաճախ առկա է լինում «մշակութային ժառանգություն նախարարությունների ներսում»: Նախարարի համար կարևոր է հենց սկզբից օրակարգ կազմել իր համար: Վերը նշված Շվեդիայի օրինակում, յուրաքանչյուր նախարար ստանում էր բանակցությունների արդյունքի պատճեն, որը վերաբերվում էր իր պատասխանատվության բնագավառներին: Այն հայտնի է որպես հովանի: Նախարարից էր կախված համոզված լինելու, որ պետական ծառայողներն անմիջապես կսկսեն պատրաստել օրենսդրական առաջարկություններ բանակցությունների արդյունքների հիման վրա: Այս ձևով նախարարն ի վիճակի էր լինում օրակարգ առաջադրել և ցույց էր տալիս, որ նա իշխանությունում էր հենց սկզբից:

Բայց շատ ավելի կարևոր է, որ կոալիցիան և կարիները վերահսկեն ամբողջ կառավարությանը: Վարչապետը և կարիների գրասենյակը իրական պայմաններից ելնելով այստեղ կենտրոնական գործող անձինք են: Վերցնելով հսկողության իրավասությունը՝ նրանք կարող են իրականացնել որոշ հրամայական նորմեր վարչապետի անունից: Սա ցանկալի չէ, հարկապես կոալիցիայում: Բայց, մյուս կողմից նախարարներից յուրաքանչյուրը պետք է իրազեկ լինի կառավարության ռազմավարությանն ու նպատակներին, գործի դրանց համապատասխան: Սա պահանջում է հստակ քննարկումներ: Երկրի սահմանադրության շրջանակը կարող է առաջ քաշել սահմանափակումներ հնրավոր քայլերի և գործունեությունների համար: Բայց այդ շրջանակում պետք է միջոցներ ձեռնարկել համոզված լինելու, որ Կարիների քննարկումները, որոշումները, ժամկետները, նպատակները և ռազմավարությունն անցնում է ամբողջ կառավարման ապարատի միջով: Ստորև նշված են Շվեդիայի փորձից մի քանի օրինակներ.

1. Ինչպես վերը նշվեց, Շվեդիայի վարչապետն ունի փաստացի իշխանություն: Նրա ամենակարևոր իրավունքը դա նախարարների նշանակումը կամ ազատումն է: Ներկառար, Կարիների գրասենյակն ունի շատ մեծ ազդեցություն նախարարությունների վրա: Վարչապետի պետական քարտուղարը միաժամանակ նրա կարիների ղեկավարն է, ինչպես նաև կառավարության կենտրոնական ծառայությունների խորհրդի նախագահը: Քանի որ նա գործում է վարչապետի անունից, նա ի վիճակի է հրահանգներ տալու վարչակազմին և իրեն հավասարազոր պետական քարտուղարներին:
2. Շվեդիայում կարիների գրեթե բոլոր որոշումներն ընդունվում են կոլեգիալ ձևով: Կարիների բոլոր որոշումները պետք է մանրամասնորեն պատրաստվեն: Այն ներառում է խորհրդակցությունը մյուս նախարարությունների և կարիների գրասենյակի հետ նախապատրաստական աշխատանքներում: Քննարկումների փուլը պետք է տեղի ունենա մինչև հարցը կղրվի կարիներում որոշման կայացման համար: Ներկառար,

կարինների գրասենյակը և վարչապետը կարող են ստուգել նախապարաստության վրակ գտնվող հարցերը և կարող են բավականին շար միջամտել գործընթացին:

3. Ֆինանսական ծրագրերը և պետական բյուջեն հիմնական հարցերն են բոլոր կառավարությունների համար: Կարևոր է ստեղծել մի կայուն օղակ կամ առանցք կարինների գրասենյակի և ֆինանսների նախարարի միջև: Եթե համագործակցությունն այս երկուսի միջև ձախողվի, կառավարությունը նույնպես կձախողվի: Շահավետ կլինի, եթե կարինները որոշի յուրաքանչյուր նախարարության համար բյուջեփայլին շրջանակը մինչ պետական բյուջեի համար առաջարկության նախապարաստության գործընթացի սկսվելը: Գերադասելի է, որ այդ շրջանակը նախապարաստության կարինների գրասենյակի և ֆինանսների նախարարության կողմից:
4. Որպեսզի ներկայացնեն հասարակությանը համաձայնեցված ուղերձ, կարևոր է համոզվել, որ կառավարությունում ամեն ոք ունի այնքան շար փոփոխություն, որքան հնարավոր է և դրա չափերը բացատրվում են և կապվում բոլոր ռազմավարություններին նույն ձևով բոլոր նախարարների պետական քարտուղարների, փոփոխության պաշտոնյաների և պետական ծառայողների կողմից:
5. Եթե դուք Եվրոպական Միության անդամ եք կամ բանակցում եք համաձայնության հասնելու համար, կարևոր է ԵՄ-ի հետ կապված հարցերը դարձնել կառավարական աշխատանքի անբաժան մասը: ԵՄ-ն չպետք է դիպվի որպես արտաքին քաղաքականության մաս: ԵՄ-ի հարցերը շար թե քիչ մաս են կազմում ներքին քաղաքականության և պետք է դիպվեն համապարաստության: Միևնույն ժամանակ արտաքին գործերի նախարարությունը միշտ ներգրավված է ԵՄ-ի հետ կապված հարցերում: Այսպիսով, կարևոր է այս հարցերի հետ կապված մի կայուն առանցք ստեղծել կարինների գրասենյակի և արտաքին գործերի նախարարության միջև: ԵՄ-ի հետ կապված հարցերի համակարգումը հավանաբար լավագույն ձևով է վարվում վարչապետի և կարինների գրասենյակի կողմից:
6. Երբեք մի մոռացեք պետական ծառայողներին: Պետական ծառայողներն այն անձինք են, ովքեր, փաստորեն, պարաստում են ամբողջ օրենսդրությունն իր բոլոր մանրամասներով: Եթե նրանք փոփոխվել են կառավարության առաջնություններից, ռազմավարություններից և նպատակներից, ապա նրանք չեն կարող գործել այնպես, ինչպես պետք է: Այսպիսով, վարչակազմի կառավարումը նույնքան կարևոր է: Դա նաև վերաբերվում է փոփոխության ապահովմանը և բոլոր պետական ծառայողների կրթությանը, գոն նրանց, ովքեր գրադեցնում են դեկավար պաշտոններ:

3.7. ԿՈՍՄՈՍԻՍԻ ԿՈՌԴԻՆԱՑՈՒՄ

Կարարյալ կոալիցիան պետք է հիմնված լինի կոալիցիայի մեջ մտնող կուսակցությունների միջև փոխադարձ վստահության վրա: Բոլոր կուսակցությունները պետք է քաջափայլակ լինեն շրջապատում կարարվածի մասին: Կործանարար կլինի, եթե մի կուսակցություն կասկածի մյուսներին կարևոր փոփոխություն թաքցնելու համար:

Բայց կոալիցիան կախված է ոչ միայն կառավարության ներքին աշխատանքից: Կոալիցիան հավասարապես կախված է խորհրդարանում այն առաջարկների ընդունումից, որոնք կարարվել են կոալիցիայի համապարաստան կուսակցությունների և խորհրդարանում նրանց անդամների կողմից:

Իհարկե, շար կարևոր է կոալիցիայի համապարաստան կուսակցությունների համար, որ իրենց կուսակցության անդամները և կուսակցության կազմակերպությունները հասկանան կոալիցիայի

առաջարկությունները: Սրանք ակնհայտ պարճառներ են, որոնք ավելի հաճախ արդյունք են բանակցությունների և համաձայնությունների:

Կորորդինացման գործընթացի նպատակը պետք է լինի.

- բոլորի կողմից ժամանակին ճշգրիտ տեղեկատվության ստացումը,
- կուլիցիոն կուսակցություններին վստահեցումը, որ նրանք կմասնակցեն բոլոր կարևոր հարցերի քննարկմանն ու գործունեություններին և հնարավորություն կունենան իրենց կարծիքն ասելու այնպեղ, ուր որ ցանկանան,
- կաբինետի որոշումների ժամանակին ստացումը խորհրդարանում,
- պարճաշ մակարդակով կառավարության որոշումների ընդունումը,
- սրեղծել այնպիսի պայմաններ, որ կաբինետը կարողանա կենտրոնանալ ռազմավարական և երկարաժամկետ կարևոր խնդիրների վրա:

Կորորդինացման գործընթացի նպատակների իրականացման շար ուղիներ կան: Օգտագործվող միջոցները կախված են սահմանադրական շրջանակից, որի ներքո աշխատում է կուլիցիան: Մտորն ներկայացված են Շվեդիայի փորճից մի քանի օրինակ.

1. Կորորդինացնող մարմինը պետք է գտնվի կաբինետի գրասենյակում: Վար գաղափար չէ, որ յուրաքանչյուր կուլիցիոն կուսակցություն ունենա իր սեփական կորորդինացնող գրասենյակը՝ տեղավորված իրենց համապատասխան կուսակցությունների առաջնորդների (եթե նրանք նույնպես նախարարներ են) հետ միասին: Այս դեպքում կորորդինացնող մարմինները միտում ունեն նույնացնելու իրենց ոչ թե կառավարության, այլ իրենց համապատասխան կուսակցությունների հետ:
2. Կորորդինացնող մարմինը պետք է ղեկավարվի բարճրակարգ քաղաքագետի կողմից: Շվեդիայում 1991-94թթ. կորորդինացնող մարմնում յուրաքանչյուր կուսակցության համար կար մեկ պետական քարտուղար: Նրանցից յուրաքանչյուրն իր տրամադրության տակ ուներ հինգ կորորդինացնող պաշտոնյա: Վարչապետի պետական քարտուղարը հանդես էր գալիս որպես *primus inter pares*.
3. Եթե հնարավոր է, կորորդինացնող պետական քարտուղարները պետք է մասնակցեն կաբինետի բոլոր նիստերին:
4. Կորորդինացնող պաշտոնյաները պետք է մշտական կապի մեջ լինեն իրենց կուսակցությունների խորհրդարանի անդամների հետ բոլոր հարցերում, որոնք առնչվում են կորորդինացնող մարմնի հետ: Այն է խորհուրդ ստանալ, թե ինչպես վարվել տարբեր հարցերում, իմանալ որտեղ են փոխգիջման սահմանները և այդպես շարունակ: Բայց ամենակարևորն է, որ խորհրդարանի անդամներից ստանան ճիշտ տեղեկատվություն և համոզվեն, որ կաբինետի որոշումը ճիշտ կմատուցվի խորհրդարանին:
5. Եթե թույլատրվի սահմանադրության կամ այլ իրավական նորմերի կողմից, ապա կարելի է թույլ տալ կուլիցիայի խորհրդարանական խմբի առաջնորդներին մասնակցեն կաբինետի նիստերին: Նրանք կարող են բացատրել իրենց խմբերին կաբինետի քննարկումներն ու սրեղծեն ըմբռնման մթնոլորտ խորհրդարանում կաբինետի որոշումների համար: Միևնույն ժամանակ խորհրդարանական խմբի առաջնորդները կարող են ընդդիմանալ խմբերի կարճիքներին կաբինետի նկատմամբ, մինչ նա որոշումներ կընդունի:

6. Կոորդինացնող պաշտոնյաները պետք է ի վիճակի լինեն կարգավորելու երկրորդական հարցերը: Եթե կա անհամաձայնություն, ապա դրանք կթողնվի կոորդինացնող պետական քարտուղարների լուծմանը: Եթե նրանք ի վիճակի չեն այդպես անել, ապա պետք է խուսափել հարցը կարիներ ներկայացնելուց: Միգուցե այն կլուծվի կուալիցիայի կուսակցությունների առաջնորդների հանդիպումից հետո:
7. Կարիների նիստերը սահմանափակվում են պաշտոնական որոշումներ ընդունելով և ոչ հաճախ է անհրաժեշտ լինում քննարկելու դրանք, քանի որ դրանք շատ լավ նախապատրաստված են լինում կոորդինացնող մարմնի կողմից: Շվեդիայում 1991-94թթ. կարիները յուրաքանչյուր հինգշաբթի միջին հաշվով կայացնում էր 300 որոշում: Դա սովորաբար զբաղեցնում էր ամենաշատը 30 րոպե: Դրանից հետո կարիները քննարկում էր մեծ կարևորության ռազմավարական հարցեր, որոշումներ էր կայացնում նախարարությունների ժամկետների մասին և այլն: Անհամաձայնությունները ոչ կարևոր կետերի շուրջ փարբեր նախարարությունների միջև երբեք թույլ չի տրվել դնել կարիների առջև, քանի որ վարչապետի պետական քարտուղարն էր պատասխանատու կարիների օրակարգի համար՝ յուրաքանչյուր շաբաթ:
8. Ինչպես արդեն նշվել է, էական կարևորություն ունի, որ ուժեղ առանցք լինի կարիների գրասենյակի (կոորդինացնող մարմնի) և ֆինանսների նախարարության միջև, ինչպես նաև ուժեղ առանցք՝ դրանց և արտաքին գործերի նախարարության միջև ԵՄ-ին վերաբերվող հարցերի վերաբերյալ:
9. Կարիների քննարկումներն ու որոշումները պետք է հայտնի դարձվեն կառավարության միջոցով, որքան հնարավոր է շուտ: Շվեդիայում պետական քարտուղարները երկրորդն են իրենց համապատասխան նախարարներից հետո, բայց նրանք նաև բարձրաստիճան պետական ծառայողներ են իրենց նախարարությունում: Նրանք նաև պատասխանատու են իրենց նախարարության վարչակազմի և պետական ծառայողների համար: Շարժական հանդիպումները պետական քարտուղարների միջև կարևոր են բոլորին հայտնելու կարիների որոշումների և քննարկումների մասին: Վարչապետի պետական քարտուղարը հանդես է գալիս որպես primus inter pares այդ հանդիպումների ժամանակ: Նանդիպումները կարևոր են մի շարք պատճառներով՝ ոչ միայն նրա համար, որ երաշխավորվում է «հաղորդակցությունը նույն լեզվով» (միմյանց հասկանալը և հանձնարարությունների առաջ քաշումը):
10. Եթե դուք ունեք հարուկ տեղեկատվական գրասենյակներ կամ աշխատողներ յուրաքանչյուր նախարարությունում, կարևոր է, որ այն մարդիկ, որոնք պատասխանատու են տեղեկատվության համար կանոնավոր ձևով հանդիպեն, ի վիճակի լինեն կապել իրենց տեղեկատվությունը գործի հետ իրենց նախարարություններում կառավարության ամբողջական ռազմավարության համար: Կարիների գրասենյակի տեղեկատվության ղեկավարը հանդես է գալիս որպես primus inter pares:
11. Եթե նույնիսկ դուք բժախնդրորեն պատրաստվել եք կուալիցիան, նոր հարցերը կառաջանան, որոնք դեռ չեն քննարկվել կամ մտածվել: Եվ դուք պետք է պատրաստվեք խորհրդարանի գործունեության հաջորդ շրջանին: Որպեսզի ուժեղացվեն կապերը կուալիցիայի կուսակցությունների միջև, արժեքավոր կլինի կարիների գրասենյակում սրբեղծել մի հարուկ և ընդհանուր «հեղափոխական միավոր»: Այդ միավորը կարող է բաղկացած լինել մեկ «հեղափոխողից» մասնակից յուրաքանչյուր կուսակցությունից: Շվեդիայում սրբեղծվել է այդպիսի միավոր կոորդինացնող մարմնի ենթակայության տակ:

3.8. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԻ ՄԵՋ ՉՄՏՆՈՂ ԳԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Շվեդիայում պերական վարչակազմն ավելին է, քան կառավարությունը, որպեսզի կենտրոնական կառավարությունը բավական փոքր է: Բայց մեծ թվով անկախ գերապեսչություններ գոյություն ունեն յուրաքանչյուր նախարարության կազմում: Կոալիցիա ղեկավարելը շատ ջանք է պահանջում, բայց չպետք է մոռանալ այն բոլոր գերապեսչություններին և ինստիտուտներին, որոնք իրագործում են օրենքներն ու կանոնակարգերը: Սրանք այն մարմիններն են, որոնց հետ հասարակայնությունը հաճախ է շփվում: Այս ինստիտուտների հեղինակությունը նույնպես կազդի կառավարության հեղինակության վրա:

Կառավարությունը ինչպես կվարվի, եթե օգտագործի գերապեսչությունները և այլ մարմիններ հասարակայնության հետ կապի մեջ լինելու համար, բայց նաև, ամենակարևորը, համոզվելու, որ կառավարության ցանկություններն առաջ են քաշվում ամբողջ պերական վարչակազմի միջով:

Էական են հաճախակի հանդիպումները նահանգապետների, պերական գերապեսչությունների գլխավոր փնտրենների և այլ բարձրաստիճան պաշտոնյաների հետ: Այս հանդիպումները, եթե հնարավոր է, պետք է լինեն համաձայնեցված: Ակնհայտ նպատակները և պարզ հաղորդագրությունները պետք է հրապարակվեն: Կարիների գրասենյակը կարող է գլխավոր դեր խաղալ:

3.9. ԿԵՆՏՐՈՒՆԱՅՎԱԾ ԿԱՄ ԱՊԱԿԵՆՏՐՈՆԱՅՎԱԾ ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԱՐՉԱԿԱԶՄ

Այս հարցը ևս մեծ չափով առնչվում է կոալիցիայում որոշումների և քաղաքականության ընդունման գործընթացին: Այս հարցի քննարկումը սույն գեկույցի շրջանակից դուրս է:

3.10. ՆԱՎԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՕՐԻՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Կոալիցիայի կազմավորումը և բարենպաստ միջավայրի սրելծումը քաղաքականության և որոշման ընդունման գործընթացի համար քննարկելուց հետո անհրաժեշտ է ավելացնել, որ կոալիցիան երբեք չի աշխարհի, մինչև չկարողանա սրելծել հավանականություն իր քաղաքականությունների լայն շրջանակի համար: Այս քաղաքականությունները պետք է նաև օրինական լինեն հասարակության առջև: Բայց սա արդեն այլ քննարկման առարկա է:

**4. ԴԱՆԻԱ. ՄԱՂԱՄԱԿԱՆԸՂԹՅԱՆ ԵԾ ԸՆԸՇՄԱՆ ԸՆԴՐՆԸՂՄԸ
ԿԸԱԼԻՉԻԸՆ ՆԱՄԱԿԱՏԳԸՂՄ
Ադամ Ծրլն¹⁷**

4.1. ԱՄՓՈՓՈՒՄ

1982 թվականից Դանիան ունեցել է վեց կոալիցիոն փարբեր կառավարություններ՝ բոլորը բացի մեկից, փոքրամասնության կառավարություններ էին: Պահպանողականների կողմից ղեկավարված կոալիցիոն կառավարությունների ընթացքում (1982-93) կուսակցությունների քանակը կոալիցիաներում աստիճանաբար նվազեցին՝ չորսից երկուսը: Նույնը փրկողի ունեցավ սոցիալ-ժողովրդավարների կողմից ղեկավարված կոալիցիաներում (1993-ից մինչ այսօր): Սա կարող է ցույց տալ, որ կյանքը կոալիցիոն կառավարություններում հեշտ է:

Դանիայի փորձը ցույց է տալիս, որ լարվածություններն առանձին կուսակցությունների քաղաքական գծի և կոալիցիոն համերաշխության միջև կենտրոնախույս ուժ է շար կոալիցիաներում: Ղեկավարող կուսակցության համար կա նշանակում է քաղաքական հիմնահարցերում զիջել կոալիցիայի մասնակիցներին, որպեսզի մնան իշխանությունում: Փոքրամասնության կոալիցիայի մասնակիցների համար դա նշանակում է փորձել պաշտպանել քաղաքական ինքնություն՝ պահելով որոշակի հեռավորություն ղեկավարող կուսակցությունից: Այնուամենայնիվ, Դանիայի փորձը ցույց է տալիս, որ պրագմատիկ և ներդաշնակ քաղաքական կուլտուրան, ուժեղ կոալիցիոն նախագիծը և կոալիցիայի փոքրամասնության կարգավիճակը գործոններ են, որոնք ծառայում են որպես կապող օղակ կոալիցիոն քաղաքագետների համար:

Բոլոր կառավարությունները պետք է գործ ունենան փարբեր նախարարությունների և հասարակության հարվածների միջև ֆունկցիոնալ կոորդինացման հետ, բայց քաղաքական կոորդինացիայի ուժեղ ընդգծումը կոալիցիայի մասնակիցների միջև այն է, ինչ բնորոշում է քաղաքականության մշակման գործընթացը Դանիայի կոալիցիոն կառավարություններում:

Քաղաքական ճկունությունը պահանջում է ղեկավարել քաղաքականության մշակման գործընթացները կոալիցիայում և փոքրամասնության կառավարություններն ենթադրում են քաղաքական զգայունություն կառավարության բոլոր մակարդակներում: Սպասվում է, որ նախարարները հանդիպեն կոալիցիայի մասնակիցներին խորհրդարանում կանոնավոր հիմքերի վրա, և ենթադրվում է, որ նրանք նոր քաղաքական նախաձեռնությունները պարզեն կոալիցիայի մասնակիցների հետ խորհրդարանում և կարիներում, մինչ նրանց ներկայացնելը պաշտոնական համաձայնեցման կարիների նիստերում:

Քաղաքական կոորդինացման կենտրոնական ինստիտուտներն են «կոորդինացման հանձնաժողովը» և «տնտեսական հարցերով կարիների հանձնաժողովը», երկուսն էլ կազմված են հիմնականում ըստ քաղաքական չափանիշների: Առաջինը, որը ղեկավարվում է վարչապետի կողմից, միտում ունի կենտրոնանալու հիմնական քաղաքական հիմնահարցերի և ռազմավարական ոռշումների վրա, իսկ

17. Ադամ Վոլֆը Դանիայի երկու վարչապետների անձնական քարտուղարն էր 1991-1995թթ. և նախապես աշխատել էր պետական կառավարման հիմնահարցերի վրա ֆինանսների նախարարությունում: Նա վերջերս խորհրդարան է նշանակվել Դանիայի թագավորական դեսպանատանը Վաշինգտոնում:

երկրորդը ղեկավարվում է ֆինանսների նախարարի կողմից և այնպեղ սովորաբար քննարկվում են քաղաքականության մշակման ու բյուջեարավարման հարցեր: Արտաքին քաղաքականության հանձնաժողովը կորդինացնում է կարիների վերաբերմունքը ԵՄ-ի հարցերում, բայց սովորաբար պոպուլյար թախումներին վերաբերվող որոշումները կոալիցիայի մասնակիցների միջև քննարկվում է կորդինացիոն հանձնաժողովում:

Վարչապետը, որին աջակցում է ֆինանսների նախարարը, հիմնական դեր է խաղում առաջնորդելու կարիները կոալիցիոն համերաշխության նեղ արահետով: Նա պետք է մտք կապեր պահպանի կոալիցիոն կուսակցության առաջնորդների հետ: Առանց իրենց ենթակայության փակ գտնվող պետական քարտուղարների կամ քաղաքական նշանակված անձերի, առաջնորդող նախարարները պետք է հենվեն պետական քաղաքացիական ծառայողների վրա՝ երաշխավորելու, որ կոալիցիոն քաղաքագետների շարժիչ ուժերը ներկա են որոշման կայացման գործընթացի յուրաքանչյուր փուլում:

4.2. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Քաղաքականության մշակման և որոշումների կայացման հարցը կոալիցիոն համակարգում կարող է քննարկվել կամ փորձելով առանձնացնել փարբեր երկրների կոալիցիոն համակարգերի ընդհանուր հատկանիշները, կամ կենտրոնանալ մեկ երկրի փորձի վրա:

Այս գեկույցը կենտրոնանում է բացառապես Դանիայի կոալիցիոն կառավարության փորձի վերջին՝ փասնիկ փարբների վրա: Այս անելով, հեղինակը ընդունում է, որ յուրահատուկ պայմանական, մշակութային և սահմանակարգային պայմանները Դանիայում 80-90-ականների ընթացքում անբաժան են «կոալիցիոն փորձից», ինչպես նկարագրված է գեկույցում: Ինչպես նաև փարբեր «կոալիցիոն նախագծեր», միացնելով քաղաքական կենսունակ լուծումները հիմնական քաղաքական հիմնահարցերին օրվա ազգային օրակարգում:

Անգամ հնարավոր է թվում նույնացնել որոշ «կոալիցիոն կառավարության փորձը», որը բնութագրել է փարբեր կոալիցիոն կառավարություններ, շար փարբեր իրադրություններում կոալիցիոն նախագծերով, քաղաքական կոչերով և պահանջներով: Դանիայի այս փորձն ընդգրկում է կոալիցիոն կառավարություններին բնորոշ շարժիչ ուժեր, ինչպես նաև դրանց սահմանակարգային պարասխանների ասփիճանական զարգացումները:

Զեկույցի այս մասը փայլա է մի քանի հիմնական սահմանակարգային փաստերի կարճ ներածություն և Դանիայի կոալիցիոն կառավարությունների պարմությունը վերջին փասնիկ փարբներում: 4.4. մասը կարևորություն է փայլա կոալիցիոն կառավարությունների որոշ շարժիչ ուժերին. կենտրոնախույս ուժեր և գործոններ, որոնք կազմում են կոալիցիայի կապող օղակը: Դանիայի կոալիցիոն կառավարություններում քաղաքական կորդինացման հիմնական կառույցը, ներառյալ հատուկ սահմանակարգային հատկանիշները, ինչպես օրինակ կարիների հանձնաժողովները նկարագրված են 4.5.մասում: 4.6. մասը բարձրացնում է կառավարության կենտրոնի դերը, որից հետո 4.7. մասն առաջ է քաշում մի քանի համառոտ եզրակացություններ:

4.3. ԿՈԱԼԻՑԻՈՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԸ ԴԱՆԻԱՅՈՒՄ

Դանիան սահմանադրական միավերություն է կառավարման խորհրդարանական համակարգով: Դանիայի խորհրդարանը (Folketing) բնութագրվում է քաղաքական կուսակցությունների բազմազանությամբ (ներկայումս 9), կարիներին աջակցող կամ մասնակցող փոփոխվող կոալիցիաներով: Չնայած, ըստ Սահմանադրության, ազգային ընտրությունները (հիմնված համամասնական ներկայացման վրա) պետք է անցկացվեն յուրաքանչյուր չորս փարին մեկ, փաստորեն, նրանք րեղի են ունենում ավելի հաճախ: Վերջին 25 փարվա ընթացքում, Դանիայում րեղի են ունեցել ազգային 11 ընտրություններ և ձևավորվել են 15 փարբեր կառավարություններ:

Դանիան ունի փոքրամասնության կառավարությունների հին ավանդույթ, որը նպաստել է քաղաքականության մշակման համաձայնողական և պրագմատիկ ոճին: Ներպարերազմյա կառավարությունները մի քանի բացառություններով եղել են կամ միակուսակցական փոքրամասնության կառավարություններ (Սոցիալ-ժողովրդավարական, մեկ փոքր բացառությամբ), կամ կոալիցիոն փոքրամասնության կառավարություններ: Քիչ մեծամասնության կառավարություններ կային բոլոր կոալիցիոն կառավարությունների թվում:

Միակուսակցական կառավարությունների փասնամյակից հետո՝ սկսած 1982-ից, Դանիան ունեցել է փարբեր փեսակի վեց կոալիցիոն կառավարություններ.

- Պահպանողականների գլխավորությամբ չորս կուսակցությունների կոալիցիա (1982-1988),
- Պահպանողականների գլխավորությամբ երեք կուսակցությունների կոալիցիա (1988-1990),
- Պահպանողականների գլխավորությամբ երկու կուսակցությունների կոալիցիա (1990-1993),
- Սոցիալ-ժողովրդավարների գլխավորությամբ չորս կուսակցությունների կոալիցիա (1993-1994),
- Սոցիալ-ժողովրդավարների գլխավորությամբ երեք կուսակցությունների կոալիցիա (1994-1996),
- Սոցիալ ժողովրդավարների գլխավորությամբ երկու կուսակցությունների կոալիցիա (1996-ից գայտօր):

Այս կոալիցիոն կառավարությունների մեծ մասը եղել են փոքրամասնության կառավարություններ: Միայն սոցիալ-ժողովրդավարների գլխավորությամբ չորս կուսակցությունների կոալիցիան (1993-94) ուներ մեկ ձայնի առավելություն խորհրդարանում:

Ինչպես նշվեց կոալիցիոն կառավարությունների ցուցակում, 1982 թվականից ի վեր, Դանիայում պահպանողականների գլխավորած կոալիցիաները 1982-93թթ., այնպես ինչպես սոցիալ-ժողովրդավարների գլխավորած կոալիցիաները 1993 թվականից մինչ օրս, թվում է՝ կոալիցիոն կուսակցությունների թվի աստիճանական նվազման միտում: Պահպանողականների գլխավորությամբ առաջին չորս կուսակցությունների կոալիցիան (1982-88) բավականին ուժեղ էր մասնակցելու ազգային երկու ընտրություններին և ԵՄ-ի հանրաքվեին: Կարինների մի շարք աննշան վերափոխումներ էին արվել կոալիցիայի գոյության վեց փարինների ընթացքում, բայց կոալիցիան մնացել է անձեռնմխելի: 1988-ի ընտրություններից հետո, այնուամենայնիվ, երկու փոքր կենտրոնամետ կուսակցությունները կոալիցիայում դուրս թողնվեցին ղեկավար կուսակցությունների կողմից (պահպանողական և լիբերալ) և երրորդ կենտրոնամետ կուսակցությունը հրավիրվեց փոխարինելու նրանց կոալիցիայում: Այս փոփոխությունը կոալիցիոն կառույցում միզուցն մարտավարական շարժ էր, որը նախատեսում էր ուժեղացնել կոալիցիան՝ ներառելով այն կուսակցությանը, որը պարճառ էր եղել մի շարք խորհրդարանական պարտությունների արտաքին քաղաքականության և միջավայրի հարցերում: 1990-ի ընտրություններին մեծ թվով աջակցության բացակայությունից բուժելով, այս երրորդ կուսակցությունը որոշեց թողնել կարինները, ստիպելով մնացող կուսակցություններին կազմել երկու կուսակցությունների կոալիցիա: Այս կոալիցիան հայտնվեց բավական դժվար իրավիճակում խորհրդարանում և ավելին ստիպված էր պայքարել դանիական «ոչ»-ի դեմ 1992-ի հանրաքվեում Մասսարփիստի պայմանագրի համար:

Ներո «սկանդալը» ստիպեց ավելի քան 10 փարվա պահպանողական վարչապետին հրաժարական փայ 1993 թվականին, սոցիալ-ժողովրդավարական կուսակցությունը կարողացավ համոզել բոլոր երեք փոքր կենտրոնամետ կուսակցություններին, միանալ նոր՝ չորս կուսակցական կոալիցիայում:

1994-ի ընտրություններից հետո փոքր կուսակցություններից մեկը չկարողացավ սպանալ պահանջվող նվազագույն քանակությամբ ձայներ (2%) խորհրդարանում տեղեր սպանալու համար, և մյուս կուսակցությունն իր տեղերը կրճատեց կիսով չափ: Այս պարտությունը միգուցե պատճառներից մեկն էր, որ նա թողեց կուսիցիան 1996-ի դեկտեմբերին ստիպելով մնացող երկու կուսակցություններին կազմել ներկա Կաբինետը:

Ներկա փորձը սկսված 1982-ից հիմք է հանդիսանում կուսիցիոն կառավարություններում քաղաքականության մշակման հերթյալ քննարկման համար:

4.4. ԿՈԱԼԻՅՈՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇԱՐՃԻՉ ՈՒԺԵՐԸ

4.4.1. ԿԵՆՏՐՈՆԱԿՈՒՅՍ ՈՒԺԵՐԸ ԿՈԱԼԻՅՈՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

Դանիայի կուսիցիոն կառավարությունների պատմությունը ցույց է տալիս, որ կյանքը կուսիցիաներում միշտ չէ, որ դյուրին է: Կուսիցիոն կառավարությունների դասական շարժից ուժերից մեկը լարվածությունն է կուսակցության գոյարևման և կուսիցիոն համերաշխության միջև, որոնց արդյունքում փոքր կուսակցությունները թողնում են կուսիցիան և առաջնորդող կուսակցությունը թուլացնում է աջակցությունը: Այս լարվածությունը թվում է հիմնական կենտրոնախույս ուժն է՝ Դանիայի կուսիցիոն կառավարություններում:

Նաճախ անհրաժեշտ է որոշակի գին վճարել կուսիցիայի համերաշխության համար՝ թուլացնել կուսակցության ազդեցության շրջանակը, ընտրողների աջակցությունը և քննադատությունը: Կառավարության մեջ գտնվող որևէ կուսակցություն, անգամ միակուսակցական մեծամասնության կառավարություններում, կունենա հիմնախնդիրներ հավասարակշռելու կուսակցության գաղափարախոսությունը տնտեսական և սահմանակարգային իրականության տրամաբանության հետ՝ սահմանափակելով ժամանակակից կառավարումը: Որոշ չափով կուսիցիոն փորձը կարող է օգնել բացատրելու գաղափարախոսության մաքրության բացակայությունը կուսակցության ակտիվիստներին և հանդիսանա որպես արդարացում կուսակցության դիրքերի անխուսափելի ձևափոխումների համար, որոնք վերափոխվում են կառավարության ծրագրերի: Մյուս կողմից, սահմանման խնդիրը և կուսիցիոն համաձայնության ուղու պաշտպանությունը միտում ունի ստեղծել ուժեղ լարվածություն կաբինետի՝ ներքին շրջանի և կուսակցության ակտիվիստների ու ընտրողների միջև:

Ղեկավարող կուսիցիոն կուսակցությունը կլրի ամբողջ պարասխանաբանությունը կուսիցիայի պահպանման համար: Վարչապետը, որը Դանիայում հաճախ աջակցություն է ստանում նույն կուսակցությանը պարկանող ուժեղ ֆինանսների նախարարի կողմից, գիտե, որ կուսիցիայի պահպանումը շատ կարևոր է իր կուսակցությունն իշխանությունում պահելու համար և տեսնում է դա, որպես իր սկզբնական խնդիր ստեղծելու և պահպանելու կուսիցիոն համերաշխությունը: Այս հարցը ներառում է սերտ կապի ստեղծումը կուսիցիայի կուսակցությունների ղեկավարների միջև և կուսիցիայի մասնակիցների քաղաքական մտածելակերպի խորը փոխըմբռնում: Կուսիցիոն ղեկավարը պետք է կարողանա նույնացնել և խուսափել ցանկացած հիմնահարցերից ու բախումներից, որոնք կարող են քայքայել կուսիցիայի երկարաժամկետ պահպանումը և պետք է ունենա վաղ նախազգուշացնող համակարգ, որը թույլատրում է կուսիցիոն կուսակցությունների ղեկավարներին խուսափել պոպուլիստ պայթյունից հիմնահարցերից, մինչ նրանք կգտնեն իրենց ճանապարհը դեպի հասարակական ասպարեզ:

Ղեկավարող կուսիցիոն կուսակցության և նրա ղեկավարող կաբինետի անդամների այս դերը հաճախ կվնասի կուսակցությանը և հաճախ բացասաբար կազդի ղեկավարող կուսակցության աջակցության վրա խորհրդարանում քվեարկությունների ժամանակ և ազգային ընտրություններում: Այնուամենայնիվ, Դանիայում նվազող աջակցությունը հիմնական վտանգը չէ կուսիցիայի համար,

քանի որ կոալիցիան փոքր կենտրոնամետ կուսակցությունների մասնակցությամբ կամ աջակցությամբ հաճախ կունենա ոչ լուրջ այլընտրանք անգամ այն դեպքում, երբ խորհրդարանում կունենա փոքրամասնության կարգավիճակ: Ղեկավարող կուսակցության համար հիմնական վրանգը գալիս է կուսակցության ակտիվիստներից և խորհրդարանի անդամներից, ովքեր տեսնում են, որ իրենց տեղերին վրանգ է սպառնում, և ովքեր հայտնվել են դժվար իրավիճակում կոալիցիան պաշտպանելու համար:

Ղեկավարող կոալիցիոն կուսակցության ներքին վրանգն ուժեղացվում է կոալիցիոն համերաշխության ցրամաբանությամբ, որը ստիպում է վարչապետին և կաբինետի մյուս ղեկավար անդամներին հիմնական որոշումներն ընդունել կոալիցիոն ղեկավարների փակ ժողովում: Խորհրդարանի անդամները և ընտրողները միայն տեղեկացվում են փաստից հետո և հաճախ սպասվում է քվեարկել ինչպես արդեն նշվել է, մինչ փոքր կոալիցիայի մասնակիցներն իրենց ճանապարհը գտնում են նուրբ հիմնահարցերում, հանուն կոալիցիայի գոյատևման: Կուսակցության ակտիվիստները ենթադրվում է, որ պետք է աջակցեն և պաշտպանեն վարչապետին և կաբինետին անգամ այն հարցերում, որոնցում ոչ կուսակցական տեսակետները գերակշռում են քաղաքականապես, մինչդեռ փոքրամասնության կոալիցիայի մասնակիցներին հաճախ հնարավորություն տրվում է դուրս գալ դժվար դրությունից հրապարակավ արտահայտելով իրենց վերապահումները կաբինետի որոշ ծրագրերի վերաբերյալ:

Քանի որ կոալիցիայի գոյատևումը նախ և առաջ վարչապետի կարողության հարցն է կարգավորել հավասարակշռությունը կաբինետում, կուսակցության ակտիվիստների ջախջախումը միտում ունի վերացնելու ներկուսակցական վեճերը գաղափարախոսական հիմնահարցերի վերաբերյալ, որը սպառնում է կապել կուսակցության ղեկավարության ձեռքերը, դրա հետևանքով սահմանափակելով ճկունությունը, որն անհրաժեշտ է կոալիցիայի գոյատևման համար:

Անգամ, երբ կուսակցության ղեկավարությանը հաջողվում է պահպանել որոշ ճկունություն, քաղաքական-գաղափարական աճող ճնշումը կուսակցության ակտիվիստների կողմից կարող է սպառնալիկ օգնություն ընդդիմությանը բացահայտելու գաղափարական թուլությունները և կոալիցիայի ներքին բաժանումները:

Քանի որ ղեկավարող կոալիցիոն կուսակցությունն ունի հստակ հիմնախնդիրներ բացառելու կոալիցիոն ղեկավարության շահերը, երբ միևնույն ժամանակ, նա ստիպված է թողնել ուժեղ կուսակցության դիրքերը հանուն կոալիցիոն համերաշխության, փոքր կոալիցիոն կուսակցությունները հաճախ ունենում են համանման հիմնախնդիրներ: Փոքր կուսակցությունը պետք է կրի պարասխանավորություն մի շարք ծրագրերի և գործողությունների համար, որը հիմնականում նույնացված են վարչապետի կամ այլ ղեկավարող քաղաքագետների հետ, որոնք պարկանում են այլ կուսակցության: Չնայած ղեկավարող կուսակցությունը հաճախ փորձում է հավաստիանալ, որ կոալիցիայի մասնակիցները լիարժեք վստահում են կաբինետի հայտնի որոշումներին, կաբինետի ամբողջ գործունեությունն, ամեն ինչից հետո մեծ չափով, դրականորեն և բացասականորեն, հասկացվում է որպես վարչապետի և նրա «թիմի» նվաճում: Ավանդական աջակցողները հանկարծ հայտնաբերում են, որ անգամ որպես կաբինետի անդամ, փոքր կուսակցությունն այն դիրքում չէ ձեռք բերելու սպասելի քաղաքական արդյունքները, և քանի որ կենտրոնամետ աջակցողները սովորաբար բաժանված են աջ և ձախ հակում ունեցող կենտրոնամետների, աջակցողների կեսը հաճախ նախընտրում է այն կուսակցությունը, որն աշխատում է ընդդիմության հետ, դրա շնորհիվ միգուցե անգամ ստեղծելով շարժիչ ուժ կառավարող կոալիցիայի փոփոխման համար:

Բացի այդ, կոալիցիայում փոքր կուսակցության մասնակցությունը զբաղեցնում է մեծ քանակությամբ ռեսուրսներ կուսակցությունից, հարկապես խորհրդարանում որտեղ մնացած խորհրդարանի անդամները, (նախարարների կաբինետը սովորաբար համալրվում է խորհրդարանի անդամներից) պետք է ընդգրկվեն հիմնախնդիրների լուծման հարցերում և հանձնաժողովներում՝ ավելի քիչ մարդկանցով: Ավելին խորհրդարանի մնացած անդամները նախարար չնշանակվելով հաճախ

հիասթափվում են, համարում են իրենց լքված, քանզի ավելի քիչ տեղեկավորություն են ստանում և ավելի քիչ ազդեցություն են ունենում կուսակցության քաղաքականության վրա:

Այս պայմանները միտում ունեն սրեղծելու ճնշում կուսակցության քաղաքական գծի համար, և կուսիցիոն օրինապահության և կուսակցության գոյարևման բախումը հաճախ շեշտվում է ընտրական տեղամասերի կողմից, աջակցելով ավելի քիչ օրինապահ կուսիցիայի մասնակիցներին: Կուսիցիաների մեծ մասում կա ակնհայտ մրցակցություն կուսակցությունների միջև՝ հաճախ աստիճան և դիրք ունեցող խորհրդարանի անդամները համախոհ ակտիվիստների դերեր են խաղում և կաբինետի անդամները կատարում են կուսիցիայի օրինապահ մասնակիցների պարտականությունները:

4.4.2. ԿՈՍԿԻՑԻՈՆ ՔԱՂԱՔԱԳԵՏՆԵՐԻ ԿԱՊԸ

Դարելով Դանիական փորձից թվում է՝ մի շարք գործոններ հավասարակշռում են կուսիցիոն կառավարությունների կենտրոնախույս ուժերը և աջակցում համերաշխության զգացմանն ու օրինապահությանը կուսիցիայի մասնակիցների միջև: Տիմնական գործոններն են պրագմատիզմի և համաձայնության քաղաքական կուլտուրան, կուսիցիոն կառավարությունների մեծ մասի փոքրամասնության կարգավիճակը և «կուսիցիոն նախագծի» ուժը:

Դանիայի քաղաքական կուլտուրայի պրագմատիկ և համաձայնողական բնույթը միզուցե կուսիցիոն կառավարությունների գոյարևմանն աջակցող ամենակարևոր գործոններից մեկն է: Փորձեր են արվել բացատրելու Դանիայի քաղաքական կուլտուրայի հատուկ հատկանիշները՝ որպես պարզական, աշխարհաքաղաքական, կրոնական ու քաղաքական ավանդույթների, այլնի արդյունք: Այս համարեքստում էական է նշել, որ ընտրական համակարգը, հիմնված համամասնական ներկայացուցչության վրա, կանխել է շար երկրներում երկկուսակցական գաղափարախոսության բնեռացումը: Խորհրդարանի մի շարք կուսակցությունների և, ոչ պարզ մեծամասնության հետ, այս համակարգը հաճախ սրիպել է աջերին, ինչպես նաև՝ ձախերին, համաձայնվել կենտրոնի հետ և կազմել միություններ կենտրոնամետ կուսակցությունների հետ, դրա շնորհիվ չափավորելով դասական գաղափարախոսական առճակատումները Եվրոպայում: Նաև, ժողովրդականություն վայելող կրոնական և քաղաքական շարժումների շար ուժեղ ազդեցությունը փարել են դեպի համաձայնեցնող և պրագմատիկ քաղաքական գործընթացի, որում հիմնական շահերը միավորված են լայն համաձայնագրերում մինչ ընդունվում են հիմնական քաղաքական որոշումները: Այս ավանդույթը թերևս ամենասակնառուն է Դանիայում՝ ԵՄ-ի հարցերում, որոշման կայացման գործընթացում, որն ընդգծում է ազգային համաձայնության սրեղծումը, հեշտացնելով ԵՄ-ի որոշումների հետագա իրականացումը:

Քաղաքական հիմնական կուսակցությունների համար փաստ է, որ քաղաքական իշխանության բանալին համաձայնեցումն է կենտրոնի հետ և փոքր կենտրոնամետ կուսակցությունների հետ միությունների կազմումը: 70-ականների կեսերին կարճարև փորձը կազմելու կուսիցիա սոցիալ-ժողովրդավարների և հիմնական պահպանողական կուսակցության միջև, որը կարճ ճանապարհ էր ազդելու փոքր կենտրոնամետ կուսակցությունների վրա, ձախողվեց, և այլևս չկրկնվեց: Նաև փաստ է, որ ցանկացած հիմնական քաղաքական կուսակցություն պետք է ենթարկվի համապարասխան կառավարության որոշակի «կանոնների» և, նրանք, որ փորձում են ստանալ ժողովրդի աջակցություն ընդունելով պոպուլիստական դիրքեր, հաճախ պարժվում են կենտրոնամետ իշխանության միջնորդների շարքերից հեռացումով: Վերջապես, բոլոր հիմնական կուսակցությունները ընդունում են խորհրդակցելու անհրաժեշտությունը և ընդհանուր քաղաքականության հարցերում ազգային համաձայնության ձեռք բերումը: Չնայած վերջին փորձը, ԵՄ-ի հիմնական որոշումների հետ կապված, ցույց տվեց, որ Դանիայի բնակչությունը միշտ չէ, որ ընդունում է քաղաքական էլիտայի կողմից ձեռք բերված համաձայնությունը, այսպիսի համաձայնողական քաղաքականության կարևորությունը չի նվազել:

Դանիայի քաղաքական կուլտուրայի այս կողմերը լուծում են ներքին բախումները պրագմատիկ ձևով: Արտասովոր չէ՝ փեսաները ընդդիմադիր կուսակցություններին խստորեն բաժանված բարձր գաղափարախոսության կամ պոպուլիստական մտքեցման աջակցողների և պրագմատիկ, համաձայնողական ու կառուցողական երկարաժամկետ ռազմավարության կողմնակիցների միջև: Երբ վերջինս սրանձնում է իշխանությունը, նա օգնում է ղեկավարող կոալիցիային կարճ ղեկավարման ընթացքում նվազեցնել փարբերությունը կառավարության ծրագրերի և ընդդիմության այլընտրանքի միջև, մինչդեռ երկարաժամկետ ղեկավարման ժամանակ ընդդիմությունը ձեռք է բերում հարգանք կենտրոնամետ կուսակցության ղեկավարների մեջ, այսպիսով դառնալով փաստացի այլընտրանք:

Ընդհանուր հակակենտրոնախույս արդյունքներին ավելացնելով Դանիայի քաղաքական կուլտուրան ակնհայտ է, որ կոալիցիոն կառավարությունների մեծ մասը նաև փոքրամասնության կառավարություններ են և, թվում է՝ դա հեշտացնում է կոալիցիոն կարգապահության պահպանման դժվար խնդիրը: Եթե կոալիցիան ինքը չի կարող ընդունել նոր օրենսդրությունը խորհրդարանում, կոալիցիայի ուժեղ ներքին կարգապահությունը նախապայման է հաջողությամբ մեծամասնություն կազմելու համար, ոչ կոալիցիոն մասնակիցների հետ բանակցությունների միջոցով: Մա գործոն է, որը զգում են ոչ միայն կարիների անդամները, այլ նաև խորհրդարանի անդամները, ովքեր ակտիվ են միություններ կազմելու գործում՝ հիմնվելով ճկուն դիրքերի վրա, որին նրանք հասել են կարիների քննարկումների ժամանակ: Անգամ ավելի լայն համապրեսսայով կուսակցության ակտիվիստներին, ավանդական ընտրողներին և այլն հաճախ թվում է՝ ավելի հեշտ է բացատրել կուսակցության ուղեգծի կորուստը՝ դիմելով բանակցությունների ընդդիմադիր կուսակցությունների հետ խորհրդարանում, քան բացատրել կուսակցության ազդեցության բացակայությունը կոալիցիայում:

Միակ կարճաժամկետ մեծամասնության կոալիցիան Դանիայում 1982-ից հետո սոցիալ-ժողովրդավարների ղեկավարած չորս կուսակցությունների կոալիցիան էր 1993-1994թթ., որն ապացուցեց, որ կարգապահությունը բավական դժվար էր պահպանել կոալիցիայում խորհրդարանական մեծամասնության միայն մեկ ձայնի առավելությամբ: Լրարվամիջոցները կենտրոնանում էին ավելի շար կոալիցիայի մասնակիցների և յուրաքանչյուր կուսակցության ներսում բախումների վրա, և կոալիցիայի խորհրդարանի անդամները փորձում էին հրապարակավ «ստորանքի ենթարկել» նախարարներին, իմանալով որ յուրաքանչյուր մեկ ձայնը կարող էր որոշել ամբողջ կարիների բախտը: Այս կարճաժամկետ մեծամասնության կոալիցիայի մեծ մասում փոքր կուսակցությունները լարված մրցում էին հատուկ ուշադրության համար հայտարարելով փարբեր քաղաքական փեսակետներ և հրապարակավ բանակցելով կարիների հետ: Այս հիմնախնդիրը քիչ թե շար վերացավ 1994-ի ընտրություններից հետո, երբ կոալիցիան կորցրեց իր ավելի քիչ հավաքարիմ անդամ կուսակցություններից մեկը և, որ ամենակարևորն է, կորցրեց իր մեծ մեծամասնությունը: Կոալիցիոն ներքին հակասություններին կենտրոնանալուց հասարակության ուշադրությունը վերադարձավ Դանիայի քաղաքականության ավանդական հարցերին՝ ինչպես սրեղծել մեծամասնություն յուրաքանչյուր քաղաքական նախաձեռնության համար խորհրդարանում՝ ոչ կոալիցիոն կուսակցությունների հետ բանակցելու միջոցով:

Կոալիցիան մեծամասնություն է, թե՛ փոքրամասնություն, դա մեծ չափով կախված է կոալիցիայի ծրագրի ուժից: Առաջին պահպանողականների կողմից ղեկավարված չորս կուսակցությունների կոալիցիան 1982-88թթ. ուներ ուժեղ ներքին կապ և բավական ուժեղ հասարակական աջակցություն հիմնված լինելով Դանիայի փոքրամասնության մի շարք անհաշվելի շրջանների վերացման պարավորության և նրա պետական հարվածի բարեփոխման ձեռնարկման վրա: Այս կոալիցիան կազմվել էր իշխանությունում գրավելու փարբերների ընթացքում, և անգամ հասարակության կապել է երրորդ կենտրոնամետ կուսակցությանը և փոքր աջ թևի ընդդիմությանը կոալիցիայի փոքրամասնական և ֆիսկալ ծրագրերին: Քանի դեռ Դանիայի փոքրամասնությունը կարիք ուներ «խիստ ծրագրերի», այս ծրագիրը գերիշխում էր ազգային օրակարգում և թույլ էր տալիս վարչապետին ազգաբնակիցներին և ներքին քաղաքականությանը վերաբերվող մի շարք պարտականություններից խորհրդարանում:

1988-ին ազգային ընտրություններից հետո լուրջ արտաքին քաղաքական ճգնաժամի պայմանում, թվում էր ինչպես մարտավարական շարժում էր երկու ղեկավարող կուլիցիոն կուսակցությունների կողմից հրավիրել կուսակցություն, որն աջակցում էր կաբինետի փոփոխական քաղաքականությանը, բայց արտաքին քաղաքականության ընդդիմության մասն էր, միանալու կուլիցիային: Բայց սկզբնական կուլիցիոն ծրագիրը թուլացվել էր և երբեք չվերականգնեց իր ուժը և ժողովրդական գրավչությունը: 1993-ին երեք կենտրոնամեր կուսակցությունները միացան աջակցելու սոցիալ-ժողովրդավարների կուսակցությանը, որովհետև պահպանողական վարչապետը ստիպված էր հրաժարական փայլ, քանի որ սոցիալ-ժողովրդավարները կարողացան կազմել նոր, ուժեղ կուլիցիոն ծրագիր: Այն ներառում էր հիմնական արտաքին քաղաքականության ճգնաժամի լուծման ռազմավարությունը, որն առաջացել էր ճանաչված «ոչ»-ի միջոցով Մասսարիիսի պայմանագրին, բայց նաև փայլով աշխարհի շուկայի և հարկային բարեփոխումների մանրամասն ծրագիրը: Այս ծրագիրը նաև շարժառիթ էր ունեցել, որովհետև մեկ փայլա ընթացքում իրական դարձավ պահանջը ավելացնել նոր բովանդակություն կուլիցիոն ծրագրին:

Նիշյալ փորձը թվում է՝ ցույց է փայլիս, որ լուրջ կենտրոնախույս ուժերը միտում ունեն բաժանել կուլիցիոն կառավարությունները և հեռացնեն կուլիցիոն ղեկավարությունն իր ընտրողներից: Այնուամենայնիվ, փորձը նաև ցույց է փայլիս, որ պրագմատիկ, համերաշխ քաղաքական կուլտուրան, փոքրամասնության կարգավիճակը և ուժեղ կուլիցիոն ծրագիրը գործոններ են, որոնք աջակցում են կուլիցիոն կառավարությունների գոյարմանը: Նաշվի առնելով կուլիցիոն կառավարությունների շարժիչ ուժերը՝ ժամանակն է ծանոթանալ կուլիցիոն կառավարության քաղաքական կոորդինացման հիմնական կառուցվածքներին:

4.5. ԿՈՍՄՈՍՈՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿՈՐՐԴԻՆԱՑԻԱՅԻ ՆԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾՔԸ

Բոլոր կառավարությունները կարիք ունեն կոորդինացնող մեխանիզմների: Անհրաժեշտ է փարբերել երկու փոփոխական կոորդինացում. մի կողմից ֆունկցիոնալ կոորդինացում, որն ապահովում է այն նախարարությունների բոլոր փոփոխական կողմերը և ֆունկցիոնալ շահերը, որոնք ներկայացնում են հասարակության փարբեր ոլորտները, ինչպես նաև բյուջեպային կարգապահությունը և հետևողական արտաքին քաղաքականությունը: Մյուս կողմից քաղաքական կոորդինացիան, որը երաշխավորում է, որ բոլոր քաղաքական շահերը ներկայացված լինեն կաբինետում և, ավելի լայն առումով, խոհրդարանի կառավարամեր կուսակցությունների անդամների, ընտրողների և այլնի միջև, անդրադառնում է որոշման կայացման գործընթացի վրա:

Տարբերությունը ֆունկցիոնալ և քաղաքական կոորդինացման միջև ակնհայտորեն միշտ չէ, որ ճանաչվում է ամենօրյա քաղաքականության մշակման հարցում: Բայց փարբերությունն օգնում է հասկանալ կուլիցիոն կառավարությունների հարկուկ բնույթը: Ինչն է դարձնում կուլիցիոն կառավարությունը փարբեր մեկ կուսակցության կառավարությունից: Նախ և առաջ քաղաքական կոորդինացիայի էական կարևորությունն ու բարդ բնույթը:

Նիմնվելով Դանիայի կուլիցիոն կառավարությունների փորձի վրա՝ 1982-ից սկսված հնարավոր է սրանալ քաղաքականության մշակման հիմնական կառուցվածքը, որը դանդաղորեն զարգացել է՝ դառնալով լավ սրեղծված մոդել, մնալով վարչապետի և ղեկավարող կուսակցության 1993-ի փոփոխությունից հետո: Ներկայ նկարագրությունն ընդգծում է այս քաղաքականության մշակման մոդելի ընդհանուր հարկանիշները նախարարի կաբինետի և կաբինետի հանձնաժողովների մակարդակում:

4.5.1. ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿ

Դանիայի կառավարման համակարգը հիմնված է նախարարական պարասխանարվության վրա, բայց կաբինետը կոլեկտիվ հասարակում է բոլոր հիմնական քաղաքական նախաձեռնությունները: Կան սովորաբար 20-ից 24 նախարարների կաբինետներ, որոնք չունեն տեղակալներ կամ պետական քարտուղարներ: Կաբինետի նախարարները միակ քաղաքական պաշտոններում նշանակվածներն են կենտրոնական կառավարության գործադիր ոլորտում:

Դանիայի նախարարությունը սովորաբար բաղկացած է պետական ծառայողների երեք հիերարխիկ մակարդակներից, որոնք ղեկավարվում են մշտական քարտուղարի կողմից: Մշտական քարտուղարը պետական ծառայող է, որը սկզբունքորեն «մշտական է»: Սակայն, վերջին փառիններին մշտական քարտուղարների հոսունության միտում կա: Նախարարը սովորաբար ունի փոքր անձնական գրասենյակ մեկ կամ երկու անձնական քարտուղարներ, երկու վարչական օգնական, և երբեմն, նաև մամուլի հետ կապ ունեցող պաշտոնյա: Անձնական գրասենյակի անձնակազմը սովորաբար համարվում է նախարարության ավելի երիտասարդ պետական ծառայողներից:

Քաղաքական նշանակումների մակարդակի բացակայությունը, OECD երկրների մեծ մասում չի նշանակում նախարարի քաղաքական խորհրդի լիարժեք բացակայություն: Ընդհակառակը վերին մակարդակի պետական ծառայողների մեծ մասը և հատկապես մշտական քարտուղարները, այժմ սպասվում է, որ քաղաքական կարծիքները ներառեն նախարարներին փոքր իրենց խորհրդում: Փոքրամասնությունում և կոալիցիոն կառավարություններում ամենօրյա քաղաքական քննարկումների բարդությունը կարիք ունի քաղաքական և մարտավարական քննարկումների համապարասխան նախարարություններում:

Սովորաբար սպասվում է, որ նախարարը լավ աշխատանքային հարաբերություններ պահի համապարասխան խորհրդարանական հանձնաժողովի և խորհրդարանի անդամների հետ: Սպասվում է նաև, որ նա կանոնավոր հանդիպի կոալիցիոն կուսակցությունների ներկայացուցիչների հետ (օրինակ շաբաթը մեկ անգամ): Անսովոր չէ, որ նախարարի կուսակցության խորհրդարանական ներկայացուցիչները ավելի մոտ չեն քաղաքականության գործընթացին, քան նրանց կոալիցիայի մասնակիցները: Ժամանակ առ ժամանակ նախարարի կուսակցության ներկայացուցիչները գտնվում են անբարենպաստ պայմաններում, որովհետև նրանց աջակցությունը նախարարի կողմից հաճախ ընդունվում է որպես ճշմարտություն:

Նոր օրենսդրության համար բոլոր առաջարկությունները պետք է պարզվեն խորհրդարանի կոալիցիայի մասնակիցների հետ, մինչ կաբինետը հասնելը: Նախարարի բանակցությունները խորհրդարանի անդամների հետ, մինչ օրենսդրության նախագիծը կաբինետի գլխերին ներկայացնելը կարող է, անշուշտ, բավական նուրբ լինել: Դրա համար գործընկերները, հատկապես կուսակցության ղեկավարները, ֆինանսների նախարարը և վարչապետը, հաճախ խորհրդակցում են ոչ պաշտոնական քաղաքական ճգնաժամային հիմնահարցերի շուրջը նախապարաստության ընթացքում: Շատ ղեկավարում նախապարաստումը ներառում է խորհրդարվություն այլ նախարարների հետ տեխնիկական կողմերի, մասամբ համընկնող հետաքրքրությունների բնագավառի վերաբերյալ և այլն: Մինչդեռ այսպիսի խորհրդարվությունը հաճախ պարաստվում է նախարարության ավելի ցածր մակարդակների կողմից, նախարարից կամ առնվազն մշտական քարտուղարից սպասվում է անձնապես պարասխանարտ լինել խորհրդարվությունների համար, որոնք իրենց բնույթով ավելի քաղաքական են :

Խորհրդարանի մասնագիտացված հանձնաժողովներում կոալիցիայի մասնակիցների հետ նախարարների հանդիպումներին վարչապետը հաճախ կհանդիպի կոալիցիայի կուսակցության ղեկավարների հետ, սովորաբար կաբինետի նախարարների և/կամ խորհրդարանում կոալիցիոն կուսակցության ֆրակցիայի նախագահի հետ: Այս հանդիպումների նպատակը կարող է տարանվել

գուր քաղաքավարությունից մինչև կարևոր քաղաքական խորհրդարկությունը՝ կախված անձերից և մասնակիցների քաղաքական շահերից, ինչպես նաև քաղաքական օրակարգի հիմնահարցերից:

Մինչ ստանդարտ օրենսդրությունը սովորաբար հետևում է վերը նկարագրված ներքևից վերև մտրեցմանը, հիմնական քաղաքական նախաձեռնությունները սովորաբար ծագում են կառավարության կենտրոնի քաղաքական խորհրդարկություններում: Որոշ դեպքերում անգամ մանրամասն բանակցությունները ղեկավարվում են կամ առնվազն վերահսկվում են ֆինանսների նախարարի և վարչապետի աշխատակազմի կողմից, որպեսզի վերահսկեն քաղաքական նուրբ հիմնահարցերը:

4.5.2. ԿԱՔԻՆԵՏԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿ

Դանիայի սահմանադրությունում չի նշվում, թե ինչպես կարիները պետք է ղեկավարի իր գործերը: Միայն նոր օրենսդրության համար կառավարության առաջարկությունների և խորհրդարանի կողմից ընդունված օրենքների պաշտոնական վավերացումը պետական խորհրդում, որը ղեկավարվում է թագուհու կողմից, սահմանված սահմանադրությամբ: Այնուամենայնիվ, երկար ժամանակ կարիների ամեն շարքայա ժողովների պրակտիկան, որը հաստատում է օրենսդրության համար նոր առաջարկությունները և այլ հիմնական քաղաքական նախաձեռնությունները, համարվում է որպես կարիների հիմնական ինստիտուտ:

Նախարարների կարիները սպասվում է, որ կպարտաստի առաջարկված օրենսդրությունը և այլ քաղաքական նախաձեռնությունները կուլիցիայի մասնակիցների հետ սերտ համագործակցությամբ: Սա նշանակում է, որ նախարարի կարիները սովորաբար կուղեկցի նրան կարիների ժողովներում նոր օրենսդրությունը ներկայացնելիս, առաջարկի աջակցությունը հաստատող պաշտոնական հաշվետվությամբ, խորհրդարանի կուլիցիայի բոլոր մասնակիցների ներկայացուցիչներին կողմից, կամ առնվազն կա բանակցությունների կարգավիճակ կուլիցիայի մասնակիցների միջև: Նախ, հարկապես փոքրամասնության կառավարությունների դեպքում, պաշտոնական հաշվետվությունը նաև կներառի ընդդիմադիր կուսակցությունների դիրքը ցույց տալու օրենսդրական ակտերի, օրենքների ընդունման հնարավորությունը:

Նախարարների կարիները կմեկնարանի իրենց գործընկերների նախաձեռնությունները կամ նախարարական, այսինքն՝ ֆունկցիոնալ տեսանկյունից, կամ քաղաքական: Այնուամենայնիվ, ինչպես նախարարներից սպասվում է, կուլիցիայի ներսում լուծվում են հիմնական քաղաքական հիմնախնդիրները, մինչ քաղաքական նախաձեռնությունը կարիների հաստատմանը ներկայացնելը, ծագած այս փուլում որևէ լուրջ քաղաքական քննադատությունը կարող է հաճախ դժվարություններ ստեղծել նախարարի համար: Օրենսդրության նախագիծը, որը կարիներում հանդիպում է լուրջ տեխնիկական կամ քաղաքական քննադատության ետ է ուղարկվում նախարարին և (կամ) կարիների հանձնաժողովին: Ամբողջ կարիների ժողովը սովորաբար չի համարվում որպես լիարժեք ֆորում հիմնական քաղաքական քննարկումների համար:

Կարևոր է ընդգծել, որ նախարարները սովորաբար կղարեն առաջարկությունների մասին իրենց գործընկերների ոչ միայն ֆունկցիոնալ, այլ նաև քաղաքական տեսանկյունից: Սա նշանակում է, որ անգամ «գուր» պետական քաղաքացիական ծառայության համակարգում նախարարին մտր անձնակազմը պետք է գործ ունենա կուսակցության քաղաքական հարցերի հետ, որոնք վերաբերվում են այլ նախարարությունների ֆունկցիոնալ բնագավառի խնդիրներին: Անսովոր չէ, երբ նախարարության պարասխանարկությունը հարակից ոլորտներում այնպես բաժանվի, որ թույլ տա տարբեր քաղաքական կուսակցությունների նախարարներին դիտել և մեկնարանել իրենց գործընկերների նախաձեռնությունները որակյալ ձևով: Օրինակ, ֆինանսների նախարարը և տնտեսական գործերի նախարարը Դանիայի կուլիցիոն կառավարություններում սովորաբար պարկանում են տարբեր քաղաքական կուսակցությունների: Սոցիալ Ժողովրդավարների և (աջ թևի)

լիբերալների կարճաժամկետ կոալիցիայի դեպքում (1978-79), կաբինետն անգամ կիրառեց երկկողմանի սպուգոդ նախարարների ղեկավարող համակարգը՝ ընդհանուր անվստահության մթնոլորտում:

Չնայած հիմնական քաղաքական քննարկումները հազվադեպ են անցկացվում կաբինետի ընդհանուր ժողովներում, բոլոր կոալիցիոն կառավարությունները 1982-ից սկսած նշանակվել են երկամյա կաբինետի նահանջների ավանդույթով, որտեղ քննարկվում են երկարաժամկետ պլանավորման և գերակշռող քաղաքական թեմաները: Նահանջները, միգուցե, եղել են Կաբինետի քաղաքական կարևորության, բայց նրանք կաբինետի աստիճան և դիրք ունեցող անդամներին կառավարության ամբողջ ռազմավարությանն աջակցելու հնարավորություն են տալիս: Ի լրումն, նրանք աջակցում են կաբինետի սոցիալական և քաղաքական միասնությանը: Ժամանակ առ ժամանակ այս սովորույթները, ինչպես ամեն շաբաթյա կեսօրյա նախաճաշի հանդիպումները կաբինետի անդամների համար կատարել են համանման սոցիալական և քաղաքական համախմբվածության գործառնությունների դեր:

4.5.3. ԿԱԲԻՆԵՏԻ ՆԱԽԱԳԳՈՂՈՎՆԵՐ

Դանիայի քաղաքական կյանքը հաճախ բնութագրվել է որպես պրագմատիկ և ներդաշնակ: Այսպիսի հիմնահարցերը սովորաբար լուծվում են ոչ պաշտոնական խորհրդատվության և «նախագգուշական դիվանագիտության» միջոցով, դրա հետևանքով նվազեցնելով պաշտոնական ընթացակարգերը պարզ կնիքների հաստատման մակարդակում: Թերևս դա է պատճառը, որ միայն կաբինետի քիչ հանձնաժողովները, իսկապես, կարևորություն ունեն քաղաքականության մշակման գործընթացում:

Մի կողմ թողնելով նախապես կազմված կաբինետի մի շարք հանձնաժողովներ, որպեսզի նշվի որոշ հարցերի քաղաքական առաջնությունը, ինչպես, օրինակ՝ պայքարը գործազրկության դեմ, միայն կաբինետի մի քանի հանձնաժողովներ են տեսական և սիստեմատիկ դեր խաղում կաբինետում որոշում կայացնելու գործընթացում: Վերջին պարիներին երկու հանձնաժողովներ հիմնական դեր են խաղացել երաշխավորելու քաղաքական և բյուջերային կոորդինացիան կառավարության կոալիցիայի մասնակիցների միջև, մինչդեռ երրորդ հանձնաժողովը քննարկել է ԵՄ-ի խորհրդի ժողովներում Դանիայի դիրքերի կոորդինացման հարցը :

Արտաքին գործերի հանձնաժողովը փաստորեն բացառություն է պրագմատիկ «օրենքում», որը ոչ պաշտոնական քաղաքականության մշակողն է Դանիայի կառավարությունում: Մինչդեռ պրագմատիկ ոգին, անշուշտ, ներկա է եվրոպական հարցերում որոշում կայացնելու գործընթացում: Դանիան հայտնի է հարկապես իր ձևական, բայց շատ արդյունավետ գործընթացով՝ համաձայնության հասնելու նախարարների միջև և կազմակերպելու շահերի ներառումը Եվրոպական քաղաքականության շատ ուղղություններում: 29 մասնագիտացված հանձնաժողովներ, որոնք վերահսկվում են վերին մակարդակի պետական ծառայողների կենտրոնական հանձնաժողովի կողմից, և, վերջապես, կաբինետի հանձնաժողովը պարբերաբար են, սովորաբար շատ խիստ ժամանակացույցով, Դանիայի կառավարության տեսակետներն օրակարգի բոլոր կետերում Եվրոպական Միության խորհրդի ժողովներում: Կառավարության նախագծված տեսակետները հաստատման են ներկայացվում խորհրդարանական հանձնաժողովին մինչ նախարարը կարող է ներկայացնել Դանիան խորհրդում:

Մինչդեռ քաղաքականության այսպիսի կոորդինացումը բնականորեն շատ կարևոր է ԵՄ-ի բոլոր ներկա և ապագա անդամների համար, դա սովորաբար գործընթաց չէ, որը ներառում է կոալիցիոն քաղաքականությունների հստակ կողմերը: Սովորաբար ինչն է վերանգի տակ, մի կողմից ֆունկցիոնալ կոորդինացումը լուծելու տեխնիկական մի շարք հիմնահարցեր (հասնելու լայն համաձայնության կազմակերպված շահերի և նախարարությունների միջև), որոնք վերաբերվում են Դանիայի հասարակության տարբեր կողմերին: Մյուս կողմից, սրանդարպ քաղաքական

կորդինացումը, որը ներառում է կոալիցիոն կուսակցությունները, ինչպես նաև ընդդիմադիր կուսակցությունները: Այնուամենայնիվ, երբ քաղաքական բախումը կոալիցիայի մասնակիցների միջև ծագում է հիմնական Եվրոպական քաղաքական հիմնահարցերի շուրջը, որոշումը վերաբերվում է «կարբիների ներսին», որը նկարագրված է սպորն:

4.5.4. «ԿՈՌԴԻՆԱՑՆՈՂ ՆԱԿԱՎԱՐՈՒՄ». **ԿՈԱԼԻՑԻՈՆ ՔԱՂԱՔԱԳԵՏՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ**

Դանիայի կոալիցիոն կառավարությունների քաղաքականության մշակման գործընթացը հասկանալու բանալին կարբիների կորդինացնող հանձնաժողովն է (ներքին կարբիները կազմված է միմիայն քաղաքական չափանիշներով): Սկսած 1982թ. բոլոր կոալիցիոն կառավարություններում, ղեկավարված թե՛ պահպանողական, թե՛ սոցիալ- ժողովրդավարական վարչապետի կողմից, կուսակցության ղեկավարները (նաստիճան ունեցող կարբինների անդամները) եղել են այս հանձնաժողովի անդամներ, որը դարձել է նախնական ֆորում լուծելու հիմնական քաղաքական բախումները և կազմելու ընդհանուր ռազմավարությունը: Նանձնաժողովն ունի իր կառուցվածքը, որը հեշտացնում է քաղաքական հիմնախնդիրը լուծելու նրա կարողությունը: Այն ունի սահմանափակ թվով անդամներ (4-6), միայն քիչ թվով վերին մակարդակի պետական ծառայողներ՝ վարչապետի աշխատակազմից, և սովորաբար, ֆինանսների նախարարության մշտական քարտուղարը հաճախում է ամենշաբաթվա ժողովների, արձանագրությունները գաղտնի են և ժողովի ոչ մի պաշտոնական ձայնագրություն չի բաժանվում՝ անգամ հանձնաժողովի անդամներին: Կարելի է ասել, որ հանձնաժողովը և նրա նախագահը, հիմնականում գործիք են վարչապետի համար ղեկավարման իրականացման և կոալիցիայի մասնակիցների միջև կապ ստեղծելու նպատակով:

Նանձնաժողովի փոխհամաձայնությունը սովորաբար անդրադառնում է կոալիցիայի մասնակիցների ուժերի հավասարակշռության վրա: Պահպանողականների ղեկավարած երկկուսակցական կառավարությունում (1990-93թթ.) յուրաքանչյուր կուսակցություն ուներ երեք անդամ կորդինացնող հանձնաժողովում՝ ներառյալ վարչապետը (պահպանողական), արտաքին գործերի նախարարը (լիբերալ), ֆինանսների նախարարը (պահպանողական) և հարկային ու փոխարժեքային հարցերի նախարարը (լիբերալ): Սոցիալժողովրդավարների ղեկավարած չորս կուսակցությունների կառավարությունում (1993-94թթ.) սոցիալժողովրդավարներն ունեին երեք անդամ հանձնաժողովում՝ վարչապետ, ֆինանսների և գյուղատնտեսության նախարարներ (վերջինս հիմնականում վարչապետի վարահաված խորհրդականն է), մինչդեռ կոալիցիայի երեք փոքր կենտրոնամետ մասնակիցները միայն ներկայացված էին իրենց կուսակցության ղեկավարներով՝ արդյունաբերության և առևտրի, փոխարժեքային հարցերի և էներգետիկայի նախարարներ: Եվ, վերջապես, երեք կուսակցությունների կառավարությունում (1994-96թթ.) սոցիալժողովրդավարների փոքր կրճատվեց հասնելով մինչև երկուսը (վարչապետ և ֆինանսների նախարար), որն անդրադարձավ կոալիցիայի ներսում նոր քաղաքական հավասարակշռությանը:

Նախարարները կարող են հրավիրվել մասնակցելու այն հիմնահարցերի քննարկումներին, որոնց համար նրանք պատրաստանալու են, բայց սովորաբար նրանց չի թույլատրվում մասնակցել օրակարգի այլ հարցերի քննարկումներին: Օրակարգը հաստատվում է վարչապետի կողմից, որը բաց է հանձնաժողովի անդամների և ոչ անդամների առաջարկությունների համար: Սովորաբար, սպասվում է, որ նախարարը հիմնական քաղաքական ընդհարման և պոլիտիկալ բախման հիմնահարցերի վրա հրավիրի հանձնաժողովի ուշադրությունը: Եվ սովորաբար նախարարները շահագրգիռ են, որ այդ հարցերին, քննարկումների միջոցով, քաղաքական պարզաբանում փորձի հանձնաժողովում: Դա պոլիտիկալ հաջորդ քաղաքական հիմնախնդիրների պատճառով և որովհետև որոշ նախարարներ հանձնաժողովի նիստերին ներկա լինելու քաղաքական շահեր են փնտրում և այդպիսով «բեռնաճակատ են» լինում կարբինների հիմնական անդամներին: Այնուամենայնիվ, վերջինս ակնհայտորեն էական պարճառ չէ վարչապետի համար ընդունելու հիմնահարցը՝ որպես օրակարգի հարց:

4.5.5. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆԱԲԵՐՈՎ ԿԱՔԻՆԵՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ԲՅՈՒՋԵԻ և ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ԿՈՐՈՒՄՆԵՐԻՆ

Քանի որ կորոդինացնող հանձնաժողովը սկզբում մրաված էր, որպես կաբինարի ընդհանուր կորոդինացնող մարմին, վերջին արբիներին նա ավելի շար կենտրոնացել է կոալիցիայի մասնակիցների միջև քաղաքական բախումների լուծման վրա, թողնելով բյուջեի պլանավորման և տնտեսական քաղաքականության հարցերը Ֆինանսների նախարարի կողմից ղեկավարվող պաշտոնական կամ ոչ պաշտոնական մարմիններին: Ահա թե ինչն էր, որ հանդիսանում էր պահպանողականների ղեկավարած երկկուսակցական կառավարության թուլությունը, սակայն պահպանողական ֆինանսների նախարարի և լիբերալ հարկային ու տնտեսական հարցերով նախարարի միջև ոչ պաշտոնական կորոդինացումը, այն ժամանակվանից դարձել է կաբինարի տնտեսական հարցերով հանձնաժողով (ԿՏՏ), որը ղեկավարվում է ֆինանսների նախարարի (սոցիալ Ժողովրդավար) կողմից՝ տնտեսական հարցերով և արդյունաբերության ու առևտրի նախարարների հետ, որպես միակ անդամներ: Ֆինանսների նախարարության մշտական քարտուղարը պարասխանարու է հանձնաժողովի օրակարգի հարցերի նախապարասարման համար և, որպես վարչապարի աշխարակագմի վերին մակարդակի ներկայացուցիչ, մասնակցում է նիստերին:

Կաբինարի տնտեսական հարցերով հանձնաժողովը մեկնարանում է բոլոր հիմնական քաղաքական նախաձեռնությունները՝ բյուջեարային հետևանքներով և պարասարում է տարեկան բյուջեի մասին կաբինարի որոշումները: Նա աջակցություն է ստանում համանման վերին մակարդակի պետական ծառայողների հանձնաժողովի կողմից, որի անդամները ներգրավված են երեք նախարարություններից և վարչապարի աշխարակագմից: Այս հանձնաժողովում նախագահում է ֆինանսների նախարարության մշտական քարտուղարը: Կաբինարի հանձնաժողովը, ինչպես նաև վերին մակարդակի հանձնաժողովը, կարող է հրավիրել նախարարներ (վերին մակարդակի պետական ծառայողներ) իրենց նախարարության հետ կապված հարցերը հանձնաժողովում քննարկելու համար: Նարցերը, որոնք չեն լուծվում կաբինարի տնտեսական հարցերով հանձնաժողովում կամ, որոնք քաղաքական պարճառներով, վարչապարի կողմից դրված են օրակարգում, կշարունակվեն քննարկվել կորոդինացնող հանձնաժողովում:

Աշխարանքի բաժանումը կաբինարի երկու հանձնաժողովների միջև հարակ սահմանված չէ:

ԿՏՏ-ն չի կարելի ասել, որ սերտորեն նվիրված է տնտեսության և բյուջեարային հիմնահարցերին, քանի որ քաղաքական հարցերի մեծ մասը առնչվում են բյուջեի հետ: Ավելին, ֆինանսների նախարարությունը հաճախակի սահմանում է նոր քաղաքական հիմնահարցեր և առաջարկում է ծախսերը նվազեցնելու քաղաքական փոփոխություններ: Բայց քանի որ վարչապարի աշխարակագմը ներկայացված է ԿՏՏ-ի նիստերում, հիմնականում վարչապարն է որոշում, թե որտեղ պարք է քննարկվեն հարցերը: Այնուամենայնիվ, հիմնականում վարչապարը և ֆինանսների նախարարը (որոնք սովորարար պարկանում են նույն կուսակցությանը) կհամաձայնվեն օգրագործելու մեկ կամ մյուս հանձնաժողովը՝ որոշակի հիմնահարցի համար մարավարական նկարատումներից ելնելով: Օրինակ՝ ԿՏՏ-ն հաճախ օգրագործվում է ընդհանուր քաղաքական համաձայնություններ իրականացնելու համար՝ հասարաված կորոդինացնող հանձնաժողովի կողմից, և նա նաև իրականացնում է խորհրդարանի հետ տարեկան բյուջեի վերաբերյալ բանակցությունները, որը հավանության է արժանացել կորոդինացնող հանձնաժողովի կողմից:

ԿՏՏ-ում քաղաքականության մշակման և բյուջեարավարման գործընթացների ֆունկցիոնալ համապարասխանությունը հանդիարում է կոալիցիոն կառավարության քաղաքական կորոդինացմանը: «Բողոքարկելու» ընտրությունը կորոդինացնող հանձնաժողովին, որը նախագահվում է վարչապարի կողմից, հնարավորություն է տարիս շեշտը դնել հիմնականում քաղաքական գործերի վրա: Այնուամենայնիվ, տարբերությունը երկու հանձնաժողովների միջև հիմնականում հարակ ֆունկցիոնալ պարտականություններից մեկը չէ, այլ ավելի շար մասնակիցների

և օրակարգի հարցերի համաձայնություններից մեկը, որը որոշ չափով, կարող է ղեկավարվել կառավարության կենտրոնի կողմից:

4.6. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԴԵՐԸ

Ինչպես նշված էր գեկույցի նախորդ մասում, կառավարության կենտրոնը՝ վարչապետը ֆինանսների նախարարի օգնությամբ կարևոր դեր է խաղում կարգավորելու ոչ միայն քաղաքական հարցերի պաշտոնական սահունությունը քաղաքական կոորդինացիայի տարբեր մեխանիզմների միջոցով, այլև հիմնականում սահմանելու և պաշտպանելու կոալիցիոն համաձայնության նեղ արահեկը: Այս քաղաքական ղեկավարությունում կարևոր դեր է խաղում «կոալիցիայի ծրագիրը» և նրա կարևոր մեկնաբանությունները և վերանայումները, որի համար կառավարության կենտրոնը կրում է հիմնական պատասխանատվությունը: Նաև, կառավարության կենտրոնը պետք է լինի որոշիչ և իրավարար դարավոր միջնախարարական բախումներում՝ դեր, որը կոալիցիոն կառավարություններում միտում ունի ընդգծելու քաղաքական տեսակետները ֆունկցիոնալի փոխարեն:

Այս գործառնությունը կարարելիս կառավարության կենտրոնը պետք է գտնի հավասարակշռություն երկու տարբեր դերերի միջև: Մեկն ակտիվ է, այն է՝ ղեկավարել կենտրոնը, որը զբաղված է նախագոյշական միջամտություններով, դնելով քաղաքական հարցերը քաղաքական կոորդինացիոն հանձնաժողովի օրակարգում, նախքան լարվածության և բախման տեսանկյան նշանների հայտնվելը: Մյուսը՝ միջնորդ դարավորի՝ ավելի նվազ դերն է թույլ տալու, որ լարվածությունները և փոքր բախումները լուծվեն կառավարության ցածր օղակներում և անգամ թույլ տալու, որ որոշ բախումներ դառնան հասարակության ուշադրության հարց: Այս վերջին դերն ունի առավելություն վրանգի չենթարկելու վարչապետին չափից շուր կամ չափից հաճախ և օգնում է պահպանել անհրաժեշտ միջամտության ճկունությունը, երբ բոլոր տեսակետները, ներառյալ ընդդիմադիր կուսակցությունների և այլ հիմնական գործող անձանց դիրքերը, հայտնի են: Մյուս կողմից, բախումները կարող են դուրս գալ հսկողությունից և վրանգել բացահայտ իշխանության բացակայությունը կառավարության կենտրոնում:

Չնայած հիշյալ փորձը ցույց է տալիս կառավարման տարբեր ոճերի օրինակներ, ակնհայտ է, որ կոալիցիոն կառավարություններում կառավարության կենտրոնը, համեմատած այլ երկրների հետ, բնութագրվում է ճկուն և ոչ պաշտոնական մոտեցումով բախումը կանխելու համար, ընդգծելով մերձանձնյա և քաղաքական կապերը վարչապետի և ղեկավարող կոալիցիայի անդամների միջև: Այս ոչ պաշտոնական կոորդինացումը ժամանակ առ ժամանակ հասնում է գագաթնակետին, որտեղ կոալիցիոն կուսակցության ղեկավարների «ներքին կարիները» դառնում է կառավարության փաստացի բազմակուսակցական կենտրոն, դեմ հանդիման կանգնելով կուսակցության ընտրողներին, ինչպես նաև՝ ստրիճան ունեցող կարիների նախարարներին: Ոչ պաշտոնական կոորդինացիան ծառայում է ոչ միայն նախապարաստելու հիմնական քաղաքական որոշումները և խորհրդարանական մարավարությունները, այլ նաև ստեղծել պարարտ հող ավելի լայն առումով, ինչպես օրինակ՝ կիսել յուրաքանչյուր կուսակցության ընտրողների տեսակետները, և այսպիսով ուրվագծել միավորված քաղաքական սահմանափակումները կոալիցիոն ծրագրերում:

Չնայած վերջին տարիներին Դանիայի վարչապետի աշխարակազմն ընդարձակվել է, որպեսզի հետամուտ լինի ավելի ակտիվ օրակարգի, նա դեռ փոքր է (30-35 մասնագետներ) համեմատած միջազգային նորմերի հետ, և ընդլայնման սկզբնական նպատակը եղել է ստեղծել քաղաքական «վաղ-նախագոյշացման համակարգ» հսկելու հնարավոր պայթուցիկ քաղաքական հիմնահարցերը: Վարչապետի աշխարակազմը, այնուամենայնիվ, մենակ չէ կարարելու այս գործառնությոը: Ինչպես բոլոր ճյուղային նախարարներից սպասվում է ստեղծել կոալիցիոն համաձայնություն մինչ նոր քաղաքական նախաձեռնությունը հրապարակավ ձեռնարկելը, այսպիսով բարձրագույն պետական քաղաքացիական ծառայությունը սպասվում է միացնել կոալիցիոն քաղաքականության

իրականությանը իրենց ամենօրյա աշխատանքում: Եթե օրինակ կոալիցիոն կուսակցության ղեկավարը Էներգետիկայի նախարարն է, ապա Էներգետիկայի վարչությունը պետք է ընդգծի ճյուղային և ֆունկցիոնալ հիմնահարցերի լայն քաղաքական մտրեցումը: Բայց անգամ վարչությունները, որոնք ենթակա են աստիճան և դիրք ունեցող կաբինետի նախարարներին սպասվում է, որ լինեն արագաշարժ այն հարցերում, որոնք կոալիցիայի ներսում առաջացնում են լարվածության աճի հնարավորություն:

Բարձրագույն պետական քաղաքացիական ծառայության քաղաքական խնդիրը միգուցե լուծվել է ավելի հեշտ այն փաստով, որ Դանիան OECD շարքից երկրներից մեկն է, որը պահպանել է մաքուր կարիերայի վրա հիմնված պետական քաղաքացիական ծառայություն, որտեղ պետական ծառայողները մնում են իրենց պաշտոններում կառավարության փոփոխությունից հետո: Կոալիցիայի հաճախակիության և փոքրամասնության կառավարությունների հետ, պետական քաղաքացիական ծառայությունն օգտագործվում է կենտրոնանալու ավելի լայն երկարաժամկետ քաղաքական ընտրության պարկերի վրա, որը ոչ միայն երևում է ընթացիկ կաբինետի նախարարի կողմից, այլ նաև կոլիցիայի մասնակիցների, խորհրդարանի և ընդհանրապես հասարակության կողմից: Մյուս կողմից «դասական» պետական քաղաքացիական ծառայության մասերը ցույց են տալիս դժկամություն կամ անկարողություն միանալու քաղաքական քննարկումներին մասնագիտական աշխատանքում, և այս դժկամությունը ժամանակ առ ժամանակ առաջ է բերում քաղաքական նշանակված պետական ծառայողների պահանջ:

4.7. ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Դանիայի օրինակը սկսած 1982-ից ղեկավարված կոալիցիոն կառավարությունների կողմից, ցույց է տալիս, որ կոալիցիոն կառավարությունները միտում ունեն ունենալու որոշակի կենտրոնախույս շարժիչ ուժեր գոյարևելու կոալիցիայում, որը դժվար է նրա փոքր մասնակիցների համար, ինչպես նաև ղեկավարող կոալիցիոն կուսակցության համար: Մյուս կողմից, այնպիսի գործոններ, ինչպիսիք են կոնցեպտուալ քաղաքական կուլտուրան, կոալիցիայի փոքրամասնության կարգավիճակը, և ուժեղ կոալիցիոն ծրագիրը օգնում են ամրապնդելու կոալիցիան:

Քաղաքական կոորդինացիայի սահմանակարգային մեխանիզմները Դանիայի կոալիցիոն կառավարություններում ներկա են փարբեր մակարդակներում. յուրաքանչյուր նախարարի, ողջ կաբինետի և նրա հանձնաժողովների մակարդակներում: Նախկապես, երկու հանձնաժողովներ ծառայում են, որպես ճկուն միջոցներ քաղաքական կոորդինացիայի համար, մեկը շեշտը դնելով փոփոխական և բյուջետավարման հարցերի վրա, մյուսը՝ շեշտելով ամբողջ քաղաքական ռազմավարությունը: Այնուամենայնիվ, ոչ պաշտոնական քաղաքական խորհրդատվությունը և կոորդինացումը թվում է կարևոր է կոալիցիայի գոյարևման համար և, եթե լիարժեք ղեկավարվի, կարող է ներկայացնել փաստացի բազմակուսակցական կառավարության կենտրոն: Այսպիսի համաձայնողական փոխհարաբերությունը կոալիցիայի մասնակիցների միջև ամրապնդվում է պրագմատիկ բարձրագույն պետական քաղաքացիական ծառայության կողմից, որն օգտագործվում է ղեկավարող փոքրամասնության կոալիցիան ապագայում դիտելու, որպես Դանիայի քաղաքականության հավասարակշռման կենտրոն:

ՄԱԽ II. ԿԱԼԱԾԱՏԸ ԵՎ ԴՐԱՅԻՆ ԿԱԼԱԾԱՏԸ

5. ԿԱԼԱԾԱՏԸ ԵՎ ԴՐԱՅԻՆ ԿԱԼԱԾԱՏԸ

Նիկոլասի դր Յմբեյն¹⁸

5.1. ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՆԵՐԻ ՓՈՐՁԸ

Իշխանությունը մեկ վարչակազմից մյուսին հանձնելու կարողությունը ժողովրդավարական պետության ինստիտուտների ամբողջականության, առողջ լինելու և ամրության կարևոր չափանիշ է: Այս գնկույցը նկարագրում է մեկ կայացած ժողովրդավարական երկրի՝ Կանադայի փորձը:

Իշխանության փոփոխությունը վարչակազմերի միջև հարույժ ուշադրություն է հրավիրում պետության մշտական ինստիտուտների, հարկապես պետական քաղաքացիական ծառայության բարձր մակարդակների վրա: Կայուն պետական քաղաքացիական ծառայության ղեկավարներն ապահովում են վարչակազմերի միջև շարունակելիությունը: Նրանց կարողությունը ձեռք բերել և պահել հաջողված վարչակազմերի վստահությունը վճռական գործոն է ընտրված պաշտոնյաների մի խմբից մյուսին իշխանության հանգիստ անցումն ապահովելու համար:

Կառավարության փոփոխությունները իշխանության անցումն է մեկ վարչակազմից մյուսին: Դրանք րեդի են ունենում վարչակազմերի միջև, որոնք կազմված են փարբեր, հակադիր քաղաքական կուսակցությունների կողմից կամ նրանք կարող են գտնվել կառավարող կուսակցությունում, երբ նրա ղեկավարը փոխվում է և հաջողություն է ունենում պետական պաշտոնում՝ որպես վարչապետ: Փոփոխության պլանավորումը Կանադայում կատարվում է յուրաքանչյուր ֆեդերալ ընտրությունից առաջ, երբ վարչապետն իր պարտքն է համարում հայտնել պաշտոնը թողնելու մտադրությունը: Փոփոխությունները րեդի են ունենում արագ, քիչ ժամանակ թողնելով հանպատասարից սրեղծագործմանը, դրանք սովորաբար կատարվում են օրվա ընթացքում, ընդհանուր ընտրությունների քվեարկության ժամանակահատվածում և այն օրը, երբ նոր կառավարությունը երդում է փայխ: Դա ակտիվ գործունեության ժամանակաշրջան է հեռացող կառավարության, կարիների քարտուղարի ու նրա անձնակազմի (Կանադայում, գաղտնի խորհրդի վարչության) և, ամենից շար, նշանակված վարչապետի համար: Ներքաբար, կարևոր են առաջ քաշված նախապարաստությունները: Շար հաճախ ընդհանուր ընտրությունները չեն ազդում կառավարության փոփոխություններին, բայց կառավարության վերընտրման դեպքում անցման պլանավորման շար աշխատանքների կատարում դրվում է վերընտրված վարչապետի վրա՝ այն է նորից ուժ փայ կառավարությանը, րեդափոխված նախարարներին, ընտրողների փոփոխված պարվիրաններին ու կազմակերպմանը:

Նաջողված փոփոխության դեպքում նոր կառավարությունը կանցնի իր պարականությունների կատարմանը սահուն ձևով՝ նոր վարչապետով, որն աջակցություն է սպանում կարիների և որոշման ընդունման համակարգի կողմից, որն ազդում է նրա պահանջների վրա մինչև հարգվում է սահմանադրության պայմանները: Փոփոխության ընթացքում կայացված որոշումները նշանակված

18. Նիկոլաս դր Օմբեյնը կառավարության ապարարի գաղտնի խորհրդի վարչության նախկին ղեկավարն է:

վարչապետին հնարավորություն են տալիս դնելու անձնական կնիք դնել նոր վարչակազմի վրա նրա կազմակերպման կարգավորման միջոցով և հրապարակելով հրահանգներ նախարարների համար, որոնք անդրադառնում են կառավարության ընդհանուր պահանջների նրա գնահատման վրա: Փոփոխության ինքնահիվ գործընձացը թույլ է տալիս նոր վարչապետին ճանաչել կաբինետի քարտուղարին և զգալ պետական քաղաքացիական ծառայության, որպես ամբողջության, հավաքարմությունը և արդյունավետությունը:

Քանի որ սա զեկույց է Կանադայի փորձի վերաբերյալ ժողովրդավարական կառավարության կանոնավոր փոփոխություններով, հաջորդ հարվածն ապահովում է քաղաքական համարվեքար, որում նկարագրվում են Կանադայում կատարված փոփոխությունները:

5.2. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿՈՒՏՈՒՐԱ

Կանադան խորհրդարանական հանրապետություն է, որտեղ կա միայն մեկ ընտրական տեղամաս: 130 տարիների ընթացքում Կանադայի գործող վարչական կանոնադրության ընդունումից հետո եղել է 35 ընդհանուր ընտրություն: Որպես արդյունք՝ եղել են 26 մեծամասնության և 9 փոքրամասնության կառավարություններ: Ընտրական համակարգը երաշխավորում է, որ նրա պատմության ընթացքում ֆեդերալ խորհրդարանը ղեկավարվել են երկու քաղաքական կուսակցությունների՝ պահպանողականների և լիբերալների կողմից: Այս երկու կուսակցությունները 15 անգամ փոխել են իշխանությունը: Բացառությամբ երկրորդ վարչակազմի, որը կազմվել է 1917-ին պատերազմի ժամանակ, (հետևելով ընդհանուր ընտրությանը, որից առաջ ընդդիմադիր լիբերալ կուսակցությունը բաժանվեց), Կանադան երբեք չի ունեցել կոալիցիոն կառավարություն: Կանադան, այնուամենայնիվ փոքրամասնության կառավարությունների մեծ փորձ ունի, որտեղ գերիշխող կուսակցություններից մեկ կամ մյուսը կախված է եղել տարբեր փոքր կուսակցությունների ամենօրյա աջակցությունից, որն էական նշանակություն ունի շրջաններում հաղթելու համար: Փոքրամասնության կառավարությունն այս ժամանակահատվածներում հնարավորություն է ապահովել ուսումնասիրել կառավարության աշխատանքն անորոշ քաղաքական պայմաններում, որտեղ վարահության կորուստը կարող է ազդել կառավարության անկման կամ նոր ընտրությունների անցկացման վրա ցանկացած ժամանակ: Ավելին, կառավարության 15 փոփոխություններից, որոնք տեղի են ունեցել երկու իշխող քաղաքական կուսակցությունների միջև, Կանադան ունեցել է 9 իշխանության փոփոխություններ, որոնք կատարվել են կուսակցության ղեկավարների փոփոխությունների պատճառով: Վերջիններս արագացնում են վարչապետների փոփոխությունները:

Կառավարության բոլոր այս փոփոխությունները տեղի են ունեցել խաղաղ և համեմատաբար կանոնավոր ձևով: Վարահությունը պայմանավորված է Կանադայի քաղաքական կուլտուրայով, որը բարձր է գնահատում օրենքի իշխանությունը և հարգանքը պատշաճ կերպով հաստատված գործընթացների նկատմամբ: Այս արժեքների կարևորությունը սկզբունքային է հաջող փոփոխության պլանավորման համար: Իսկապես, փոփոխության պլանավորումը և գործընթացները, որոնք նկարագրված են այս զեկույցում, համեմատաբար վերջերս են պատահել և լրացնում են հիմնական արժեքները, որ Կանադան ձևավորել է:

Կանադայի կառավարության փոփոխության ժամանակակից փորձը սկսվեց 1957-ից, երբ լիբերալները, որոնք իշխանության էին անցել 1935-ից, փոխարինվեցին պահպանողականներով: Մինչև 1957-ը շատ բան չէր արվել աջակցելու իշխանության փոփոխություններին: Վարչապետները և նրանց քաղաքական անձնակազմերը թվում է արել են այն, ինչ անհրաժեշտ էր: Մինչ 40-ականների վերջերը նոր նախարարները սրանում էին 1896-ին թվագրված խորհրդի կարգի պարճն, որում թվարկված էր վարչապետի լիզորությունները:

1957-ի փոփոխությունն ժամանակին էր (դիպորդների կարծիքով), որովհետև դա առաջինն էր սկսած 1940-ին սրեղծված կաբինետի օրակարգի, ներկայացումների, քննարկումների և որոշումների գրավոր

արձանագրությունների: Այդպիսի փաստաթղթերի գոյությունն առաջ է բերում հարցեր հեռացող կառավարության վստահության մասին, թե արդյոք նրա քաղաքական գաղտնիքները չեն շահարկվի նրանց քաղաքական հակառակորդների կողմից նոր վարչակազմ ձևավորելիս: Երկու լուծում առաջարկվեցին նրանց կողմից. ոչնչացնել փաստաթղթերը կամ դրանք հանձնել կաբինետի քարտուղարին համաձայնեցված պարտավորությամբ եկող վարչապետի կողմից, որ այս պաշտոնյան կապահովի միայն հիմնական տեղեկատվությունը նոր վարչակազմին, և ոչինչ, որը կարող է օգտագործվել քաղաքական նպատակներով: Ներագայում կաբինետի քարտուղարը նոր եկող և հեռացող վարչապետերին համոզեց, որ կառավարության արձանագրությունների ոչնչացումը նահանջ քայլ կդիտվի, որը կոժվարացնեք եկող վարչակազմի խնդիրը: Այսպիսով, կնքվեց համաձայնություն, որի համաձայն կաբինետի քարտուղարը և նրա հաջորդները նշանակվեցին որպես կաբինետի հաջորդող վարչակազմների գաղտնիքների պահապան: Այս համաձայնագիրը ձևակերպվել է գրավոր հեռացող և եկող վարչակազմների միջև 1957-ին և դա կրկնվել է յուրաքանչյուր վարչապետի փոփոխության դեպքում, ներառյալ այն դեպքը, երբ երկու վարչապետերն էլ նույն քաղաքական կուսակցությունից են:

1957-ի համաձայնագիրը կաբինետի քարտուղարին, որը բարձրաստիճան պետական ծառայող է, տալիս է որոշակի պարտականությունների շարք ապահովելու կառավարության շարունակելիությունը մեկ վարչակազմից մյուսը: Կաբինետի քարտուղարի պաշտոնը գոյություն չունեի 1940-ից առաջ, երբ սրբեղծվեց ժամանակակից կաբինետի քարտուղարությունը: Ներկաբար, որպես առանձնահատուկ հարց, պետական քաղաքացիական ծառայությունը չունեի ճանաչված ավագ անդամ, մինչ աշխատակազմի սրբեղծումը: Ներկաբար չէր եղել իշխանության ընդհանուր տեղ և ղեկավարություն փոփոխությունների պլանավորման և ղեկավարման համար: Բացի դրանից, քանի որ լիբերալները ղեկավարում էին առանց ընդմիջման 1935-ից մինչև 1957-ը առիթ չի եղել պետական քաղաքացիական ծառայությունից պահանջել իշխանության փոփոխության պատրաստումը:

1957-ին կաբինետի քարտուղարին վերագրված դերը դարձել էր պետական քաղաքացիական ծառայության կողմից արված ընթացիկ նախապատրաստությունների հիմք յուրաքանչյուր ֆեդերալ ընտրությունից առաջ: Սրանք այս գեկույցի հավասարակշռության առարկա են: Դերի կենսունակությունը կախված է քաղաքական կուլտուրայից, որը պետական քաղաքացիական ծառայությունից պահանջում է չլինել համախոհներ, և ակնկալում է, որ քաղաքական գործիչները կընդունեն պետական ծառայողներին որպես պրոֆեսիոնալներ, որոնք կապահովեն նոր եկող վարչակազմին նույն իրավական աջակցությունը ինչ տրվել էր նախորդներին: Աստիճանը, որին այս պայմանները բավարարում են կրարբերվի պետական քաղաքացիական ծառայության պրոֆեսիոնալիզմի համեմատությամբ քաղաքական գործիչների փորձից և պետական քաղաքացիական ծառայության ղեկավարման որակից:

5.3. ՆԱԶՈՂ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՆԻՄՔԵՐԸ

Կան մասնակիցների երեք խմբեր, որոնք ներգրավված են ղեկավարող կուսակցությունների քաղաքական իշխանության փոփոխության գործընթացում, որն ունի երեք հիմնական փուլեր: Մասնակիցներն են.

- հեռացող վարչակազմը, հատկապես հեռացող կառավարության ղեկավարը,
- եկող կառավարության ղեկավարը և նրա հիմնական քաղաքական խորհրդականները,
- պետական քաղաքացիական ծառայությունը և հատկապես նրա մշտական ղեկավարը, Կանադայում կաբինետի քարտուղարը:

Նաջող փոփոխությունը կախված է սրանցից յուրաքանչյուրի համապատասխան դերը խաղալու կարողությունից և այդ անելու չափազանց ճանապարհանված և սովորաբար դժվար հանգամանքներում:

Այն նաև պահանջում է շատ նախապատրաստություններ, հաճախ պահանջելով ամիսներով աշխատանք: Փոփոխությունների փուլերն են,

- ամփոփված նյութի զարգացումը վարչակազմը կազմելու, կառավարության ձևավորման կազմակերպման, որոշում կայացնելու համակարգերի և գործընթացների մասին: Մասովորաբար լրջորեն սկսվում է սպասվող ընդհանուր ընտրություններից մոտավորապես երեք ամիս առաջ,
- պեղական քաղաքացիական ծառայության գործունեությունների ղեկավարումը և փոփոխության նախապատրաստություններն ընտրարշավի ընթացքում: Ընտրարշավը Կանադայում տևում է նվազագույնը 47 օր (կարող է հասցվել 36 օրվա),
- փոփոխությանը տրվում է տասը օր կամ մոտավորապես այդքան հաշված քվեարկությունից, մինչև նոր վարչակազմի նշանակումը:

Կարիների քարտուղարը պետք է կարողանա խորհուրդ տալ կառավարության ապարատին հետևյալ հարցերում.

- վարչական կանոնադրության, նրա հիմքում ընկած սկզբունքների և պրակտիկ սահմանակարգային հարաբերությունների, որոնք անհրաժեշտ են նրա լիարժեք գործունեության համար,
- ընտրություն որոշման կայացման կազմակերպման համար,
- կառավարության կազմավորման սկզբունքներ,
- գոյություն ունեցող նախարարական մանդատների բաշխման և փոփոխության համար ընտրություններ,
- հատուկ կազմակերպչական հարցերի և հիմնախնդիրների քննարկման ընտրություններ,
- էթիկան կառավարությունում,
- ռազմավարական քաղաքականության զարգացման համար ընտրություններ, օրինակ՝ կարիների առաջնությունների հանձնաժողով,
- օրակարգի պլանավորում և ղեկավարում կառավարության և վարչապետի համար,
- պեղական քաղաքացիական ծառայության ղեկավարում և բարձր պաշտոնների նշանակում
- փոխհարաբերությունները նախարարների և պեղական ծառայողների միջև, ներառյալ քաղաքական խորհրդականների դերը:

Կանադայի վարչապետն ունի հատուկ լիազորություններ, որոնք հնարավոր են դարձնում կարիների քարտուղարի համար զարգացնելու իրազեկությունը այս բոլոր հարցերում: Վարչապետը միշտ իր քաղաքական կուսակցության ղեկավարն է: Նա նշանակում է նախարարների և պեղական քաղաքացիական ծառայության բարձրաստիճան անդամներին, որոնք կարիերային պաշտոնյաներ են չնայած նրանք համարվում են որպես «նախարարի տեղակալներ»: Նա նախագահում և կազմակերպում է կարիների աշխատանքը, նշանակում է նախարարների նախագահելու կարիների հանձնաժողովներում և որոշելու նրանց անդամությունը: Կարիների քարտուղարությունը, ներկա է նախարարների բոլոր պաշտոնական հանդիպումներին, պատասխանատու է վարչապետին և նրան տեղեկացնում է կառավարությունում տեղի ունեցող բոլոր կարևոր իրադարձությունների մասին:

Փոփոխության պարարասությունների արդյունավետությունը մեծ չափով կախված է Կանադայի կառավարման համակարգում վարչապետի ունեցած դերից և գործառնություններից ու պարարականություններից, որն ընդունվում է կարիների քարտուղարի կողմից որպես հերևանք:

Փոփոխության հաջող գործընթացը կկառուցվի աշխարանքային ջերմ հարաերությունների գարգացմամբ նշանակված վարչապետի, նրա գլխավոր քաղաքական խորհրդականի և կարիների քարտուղարի միջև: Սա ոչ միայն կարևոր է փոփոխության գործընթացի հանգիստ ընթանալու համար, բայց այն սրեղծում է ներդաշնակություն ապագա հարաերությունների համար կառավարությունում այս հիմնական մասնակիցների միջև:

Կանադայում կարիների քարտուղարը գործում է՝ որպես վարչապետի օգնական, կարիների նախարարների խորհրդարու և պերական քաղաքացիական ծառայության ղեկավար: Էական է, որ նա և վարչապետը միասին աշխարեն սերտորեն և ներդաշնակորեն: Նրանց փոխհարաերության վրա կարող է մեծ ազդեցություն ունենա վարչապետի քաղաքական անձնակազմը: Բյուջեն հնարավորություն է տալիս վարչապետին նշանակելու քաղաքական խորհրդականներ: Այս մարդիկ համախոհներ են, նրանք պերական ծառայողներ չեն, չնայած վճարվում են պերական ֆոնդերից և իրականացնում են կիսապաշտոնական գործառնություններ: Նրանց խնդիրներն են ապահովել կառավարության գործունեության քաղաքական կողմը, որն ազդում է կառավարությունը կազմող կուսակցության քաղաքական ապագայի վրա: Նրանք ազդում են քաղաքականության գարգացման, բարձր պաշտոնների անհարների նշանակման (բացի բարձրագույն պերական քաղաքացիական ծառայության) և ամենօրյա ճգնաժամերի կառավարման վրա: Նրանք ապահովում են քաղաքական կապ նախարարների և նրանց քաղաքական անձնակազմերի, կառավարությանը աջակցող խորհրդարանական ֆրակցիայի և շար հերաքրքրվող խմբերի հեր:

Վարչապետի քաղաքական խորհրդականների թիմի ղեկավարը սովորաբար աչքի ընկնող է, բայց ոչ ընրրված կառավարության կուսակցության անդամ: Նա պերք է հմրություններ և փորձ ունենա աշխարելու կարիների քարտուղարի հեր, ապահովելու վարչապետին համակարգված խորհրդով, միացնելու պաշտոնական և քաղաքական հեռանկարներն օրվա հիմնահարցերին: Վարչապետի քաղաքական խորհրդականներն աշխարում են այս անհարի ցուցումներով, որը սովորաբար կոչվում է վարչապետի գլխավոր քարտուղար կամ աշխարակազմի ղեկավար:

5.3.1. ՓՈՒԼ 1. ՆԱԽԸՆՏՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Նախապարարական աշխարանքը պահանջում է չափի գգացում: Նեռացող կառավարությունը հազվադեպ է իմանում կամ ցանկանում ընդունել, որ հավանական է պարությունն ընրրությունում: Անգամ իշխանության փոփոխությունների ղեպում նույն կուսակցության վարչապետերի միջև, փոփոխման պարարասությունները կարող են լարվածության և անհամաձայնության առարկա լինել հնի և նորի միջև:

Նախարեաված ընդհանուր ընրրություններից առաջ վեց ամսում կամ մտրավորապես այդ ժամանակահարվածում վարչապետը սովորաբար կարիների քարտուղարին լիագորում է սկսել փոփոխության ղեկավարման համար անհրաժեշտ աշխարանքը:

Կարարյալ ղեպը կլինի այն, երբ վարչապետը լիագորի կարիների քարտուղարին հրահանգ տալ ընդդիմության հիմնական կուսակցության ղեկավարին (հնարավոր է նա լինի հաջող վարչապետը) ընդհանուր ձևով այն աշխարանքի գործունեության շրջանակի և բնույթի վերաերյալ, որը կնախաձեռնվի վարչակազմի փոփոխությունը պարարասրելու համար: Նրահանգները հիմնականում կլինեն բանավոր, չնայած ընդդիմության ղեկավարին երբեմն տրվում է այն հարցերի ցանկը, որոնք կընդգրկվեն փոփոխության նյութերում:

Ընդդիմության ղեկավարի հետ սկզբնական կապը կարող է լրացվել կաբինետի քարտուղարի և քաղաքական խորհրդականների միջև հանդիպումներով, որոնք նշանակված են ընդդիմության ղեկավարի կողմից: Այսպիսի հանդիպումների ձևը փարբերվում է, բայց սովորաբար պրակտիկա է եղել, որ կաբինետի քարտուղարի հետ դրանց մասնակցեն կաբինետի քարտուղարության այն բարձր պաշտոնյաները, որոնց պարտականությունները ներառում է կառավարության ապարատի պարասխանավորությունը: Այսպիսի հանդիպումներում լսվում և քննարկվում են հարցեր, որոնց արդյունքում ընդդիմության ղեկավարին կարող է փոփոխվել հրահանգներ, երբ առաջանում է վարչակազմ կազմելու խնդիրը:

Կաբինետի քարտուղարը կրեդենցիալ վարչապետին այսպիսի հանդիպումների մասին, բայց նա սովորաբար հրահանգներ չի փոխ վարչապետին դրանց բովանդակության վերաբերյալ:

Այս պարասպություններում հիմնական սկզբունքն այն է, որ միայն կաբինետի քարտուղարը և նրա բարձրագույն անձնակազմը կներգրավվեն այսպիսի կապերում ընդդիմության ղեկավարի և նրա անձնակազմի հետ: Վարչությունների մշտական ղեկավարներին և այլ բարձր պաշտոնի պետական ծառայողներին հստակ ասվում է, որ նրանք չպետք է կապ ունենան ընդդիմության անդամների կամ նրանց քաղաքական խորհրդականների հետ: Եթե պահանջվում է հրահանգներ փոխ ընդդիմության ղեկավարին որոշակի հարցում, այն կկազմակերպվի կաբինետի քարտուղարի կողմից, որը սովորաբար ներկա կլինի երբ կտրվի հրահանգը: Այսպիսի հրահանգներ հազվադեպ է փոփոխվում մինչև ընտրության արդյունքների հրապարակումը:

Այսպիսի պարասպությունների նպատակն է նվազեցնել փարաձայնության առաջացման հնարավորությունը: Սովորաբար չի կարելի սպասել նախարարներից, որ նրանք ազատ լինեն իրենց պաշտոնյաների ընդդիմության հետ շփվելու մտքից՝ ընտրության ընթացքում: Ոչ էլ պետք է հսկվի հնարավորությունը, որ բարձր պաշտոնյաները կփորձեն միանալու ապագա նոր նախարարներին և նրանց քաղաքական խորհրդականներին: Այդպես վարվելու փորձերը քայքայում են նախարարների և պետական քաղաքացիական ծառայության միջև փոխհարաբերությունները, և կասկածներ են սերմանում պետական քաղաքացիական ծառայության հավատարմության մասին, անգամ ընդդիմության կարծիքով:

Այսպիսի պարասպությունների աշխատանքի համար էական է, որ վարչապետը պարասխանապու լինի կառավարության համար, որ կաբինետի քարտուղարը հանդիսանա որպես բարձրաստիճան պետական ծառայող, և որ կառավարության կենտրոնը կարողություն ունենա անցման գործընթացը ղեկավարելու համար: Սա նշանակում է ի վիճակի լինել աշխատել նախարարների հետ, զարգացնել հանձնարարականի նյութը և պարասպ լինելու ներկայացնելու ապագա վարչապետին հանձնարարականների շարքը, որոնցից որոշները ուղղակիորեն կապված են կառավարության կենտրոնի փորձի հետ, մյուսները հարցեր են, որոնք կապված են որոշակի նախարարների պարտականությունների հետ, բայց որոնց մասին վարչապետը պետք է բավարար չափով փեղյակ լինի, որպեսզի կայացնի պաշտոնի ստանձման համար կարևոր որոշումներ, ինչպես օրինակ նախարարների ընտրությունը որոշակի նախարարական պաշտոնի համար:

Կառավարության կենտրոնը, Կանադայում գաղտնի խորհրդի վարչությունը քաղաքականության և պլանավորման, ինչպես նաև կառավարության ապարատի հմությունների կարիք ունի աջակցելու իշխանության հաջող փոփոխություններին:

5.3.2. ՓՈՒԼ 2: ԸՆՏՐԱԲՇՄՎ

Երբ ընտրությունը նշանակված է, կաբինետի քարտուղարը ժողով է գումարում նախարարների բոլոր փեղակալների մասնակցությամբ վերանայելու այն հարցերը, որոնք վերաբերվում են կառավարության շարունակվող ղեկավարմանը ընտրարշավի ընթացքում և

նախապատրաստություններին կամ կառավարության, կամ նախարարների, հանձնարարականների և գործողող վարչակազմի կառուցվածքի փոփոխման դեպքում:

Ընտրարշավի ընթացքում, կառավարության սովորական որոշում կայացնելու գործունեությունը մեծ չափով կրճատվում է: Կարիները կարող է միայն հանդիպել երկու շաբաթը մեկ անգամ, և այդ ժամանակ անգամ գրաֆիկը կարող է շատ ճկուն լինել: Չկան պաշտոնական սահմանափակումներ հարցերի տեսակներում, որ կարող են որոշվել, բայց կառավարության համար սովորական է կատարել որոշ չափով սահմանափակում ընտրության ժամանակ:

Կարիների քարտուղարը գրավոր ցուցումներ է տալիս սովորաբար նախարարների տեղակալներին, որոնք վերաբերվում են պետական քաղաքացիական ծառայության ռեսուրսների օգտագործմանն ընտրարշավի ընթացքում: Օրինակ՝ նախարարները չեն կարող օգտագործել կառավարության ինքնաթիռները պաշտոնական գործերի համար, եթե ճամփորդությունը ինչ-որ չափով առնչվում է քաղաքական նպատակների հետ, նախարարների քաղաքական խորհրդականները պետք է վերցնեն անվճար արձակուրդներ, եթե նրանք ցանկանում են աշխատել ընտրարշավի մասնակիցների թիմում, նախարարները չեն կարող օգտագործել որոշակի կառավարական հրատարակություններ իրենց կամ իրենց քաղաքական կուսակցությանը աջակցելու համար:

Կարիների քարտուղարը մանրամասն շարադրում է հիմնական կանոնները, որոնք արգելում են նախարարների տեղակալներին և այլ պաշտոնյաներին կապի մեջ մտնել ընդդիմության անդամների կամ նրանց քաղաքական խորհրդականների հետ, մինչև ընտրարշավը և դրա ընթացքում, առանց կարիների քարտուղարի հասցի լիազորության, որը հազվադեպ է տրվում: Մինևույն ժամանակ, կարիների քարտուղարը հիշեցնում է նախարարի տեղակալներին նոր նախարարների համար մանրամասն հրահանգներ նախապատրաստելու անհրաժեշտությունը, ներառյալ ընտրարշավի ընթացքում առաջ քաշված քաղաքական առաջարկությունները: Բացառապես, նա կարող է խնդրել որոշ նախարարների տեղակալների աշխատել գաղտնի խորհրդի վարչության անձնակազմի հետ, կազմակերպչական և քաղաքական հարցերի վերաբերյալ նյութ պատրաստելու համար:

5.3.3. ՓՈՒԼ 3. ՆՐԱՏՆԳՆԵՐԻ ԵՎ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ՏՍՍ ՕՐԸ

Մինչ քվեարկության օրը, կարիների քարտուղարը վերջացնում է նախապատրաստության երկարապար գործընթացը և բնասարկումը գծային նախարարությունների գործընկերների հետ, որը թույլ է տալիս նրան հավաքել բոլոր խորհուրդները, որոնք անհրաժեշտ կլինեն նոր կառավարություն ընտրության դեպքում:

Այդ դեպքում, երբ արդյունքները պարզ են, վարչապետը սովորաբար համաձայնվում է պարտությանը, քանի որ ձայները հաշվում են ընտրության գիշերը: Եթե արդյունքները պարզ չեն, կարիների քարտուղարն անմիջապես ներկայացնում է հրահանգներ և խորհուրդ վարչապետին, թե ինչպես շարունակել պաշտոնավարումը և ինչպես հարմարվել նոր խորհրդարանին (հնարավոր ամենակարճ ժամկետում): Սա բարդ հարց է, բայց ամենակարևոր սցենարներից մեկն է, որ կարիների քարտուղարը պետք է պատրաստ լինի խորհուրդ տալու, եթե անհրաժեշտ լինի ընտրության գիշերը:

Ընդունելով պարտությունը, վարչապետը դառնում է խնամապար վարչակազմի ղեկավարը: Կարիների քարտուղարը հրահանգավորում է, թե առաջիկայում ինչպես ղեկավարել խնամապար վարչակազմը: Վարչապետի համաձայնությամբ, նախարարները ցուցումներ կտանան կարիների քարտուղարի կողմից, որ նրանք պետք է շարունակեն մնալ պաշտոնում, բայց չընդունեն կարևոր որոշումներ մինչև սկզբում չխորհրդակցեն վարչապետի և կարիների քարտուղարի հետ: Երբեմն դա արվում է կարիների վերջին ժողովում՝ փոփոխության շրջանում: Վարչապետը պատասխանատու է մնում երկրի կառավարման համար փոփոխության շրջանի ընթացքում:

Նախարարներն աջակցության կարիք ունեն պաշտոնից հեռանալուն նախապարասարվելու համար: Դրանց մեծ մասը կատարվում է իրենց նախարարությունների կողմից, բայց հիմնական հարցերը ինչպես օրինակ փաստաթղթերի քննարկումները կարիք ունի վարչապետի ցուցումների՝ կարիքների քարտուղարի խորհրդի հետ: Ցուցումները պահանջվում են կառավարության կենտրոնից քաղաքական անձնակազմի բաժանման լիազորության մասին: Նեոսոց վարչապետի վիճակը նույնպես կարիք ունի ուշադրության. ազատել պաշտոնական ռեզիդենցիան արժանի ձևով, նրա և նրա ընտանիքի անդամների անվտանգության ապահովում, թոշակ և այլ հարուկ դրամական նպաստներ որպես նախկին կառավարության ղեկավարի:

Վարչապետը սովորաբար հանդիպում է նոր նշանակված վարչապետին ընտրության գիշերը կամ երկու օր հետո: Կարիքների քարտուղարը կարող է մասնակցել այս հանդիպման մի մասին, և խորհուրդ փայ կարգավորելու կառավարության փաստացի փոփոխությունը: Ինչպես արդեն նշվել է, սովորաբար որոշված է, որ այն տեղի է ունենում մտքավորապես 10 օրվա ընթացքում: Նամաձայնեցված ժամկետը հայտարարվում է վարչապետի կողմից:

Նոր նշանակված վարչապետը հավանական է ճանաչի կարիքների քարտուղարին: Նրանք անգամ կարող է աշխարհում լինեն իրար հետ, որպես նախարար և տեղակալ ավելի վաղ վարչակազմում: Երբեմն կարիքների քարտուղարը ընդունել է իր պաշտոնը հասկանալով, որ ընդդիմության ղեկավարը կպարտասարվի աշխատելու իր հետ վարչապետ դառնալու դեպքում: Երբեմն լինում է դեպք, որ ընդդիմության ղեկավարն ունեցել է միանգամայն բացասական կարծիքներ կարիքների քարտուղարի մասին: Վերջին դեպքում Կանադան նախադեպեր ունի կարիքների քարտուղարի վաղ արձակման կամ նրա հեռացման, երբ փոփոխության գործընթացը լրիվ ավարտվել է (սովորաբար երեքից չորս ամսում): Ակնհայտորեն հարաբերությունների որակը կամ առնվազն նրա ներուժը դառնում է շահավետ փոխհարաբերություն, որն անհամաձայնություն է ստեղծում փոփոխության գործընթացում:

Կարիքների քարտուղարի օրակարգի առաջին կետն է հանդիպել նոր նշանակված վարչապետին քննարկելու պրակտիկ օգնության պարտասարությունները: Նոր նշանակված վարչապետը և նրա անձնակազմը կարիք կունենան ժամանակավոր գրասենյակի տեղի և աջակցող ծառայությունների: Քաղաքական անձնակազմի փոխարինողը կարիք կունենան ստուգման կախված լրիվ պաշտպանության խոջընդորների վերացումից: Նշանակված վարչապետը և նրա անձնակազմի ղեկավարը կարիք կունենան փոխադրամիջոցների և ապահով հաղորդակցության: Նշանակված վարչապետը և նրա ընտանիքը կպահանջեն ուժեղացված պաշտպանություն: Նրանք նաև կարող է կարիք ունենան ժամանակավոր բնակարանի և կինը (ամուսինը) կարիք կունենա ամփոփելու վարչապետին հարկացված պաշտոնական բնակարանի օգտակարությունը և հարմարավետությունը:

Այս նյութարեխնիկական աջակցության իրավունքի ստացումը նույնքան կարևոր է,ինչպես վարչապետին իր աշխատակազմը կազմելիս աջակցելը :

Առաջին հանդիպումը նշանակված վարչապետի հետ կարիքների քարտուղարին հնարավորություն է տալիս ամրապնդել իր պրոֆեսիոնալիզմը և ծառայել նշանակված վարչապետին այնքան արդյունավետորեն որքան հեռացող վարչապետին: Կարիքների քարտուղարը կարող է ընդհանուր գծերով նկարագրել նշանակված վարչապետին հարցերի տեսակները, որոնց կարիք կլինի դիմելու առաջիկայում, և նշանակված վարչապետը կարող է ապահովել կարիքների քարտուղարի այն պահանջները, որոնք նա կարող է ունենալ: Անձնակազմի ղեկավարը ներկա կլինի և նա կարող է օգտագործել հնարավորությունը ստեղծելու հուսալի աշխատանքային հարաբերություն կարիքների քարտուղարի հետ:

Առաջին հանդիպումը պետք է նաև օգտագործվի փոփոխության հիմնական կանոնները կազմելու համար: Նեոսոց վարչակազմի խնամարար կարգավիճակը կնկարագրվի և կհարակցվի, որ փոփոխության ընթացքում նշանակված վարչապետը և նրա անձնակազմը դեռ չեն կառավարում: Այդ

առաջին հանդիպմանը նաև օգտակար է սրելով առաջիկա փուլի օրերի ժողովների կանոնավոր ժամանակացույց ապահովելու, որ բոլոր անհրաժեշտ որոշումները կայացվեն ժամանակին և օրինական ձևով: Նշանակված վարչապետին սովորաբար խնդրվում է երաշխավորել, որ բոլոր հաղորդակցությունը նրա անձնակազմի և պետական քաղաքացիական ծառայության միջև անցնի կարիների քարտուղարի միջոցով վերը նկարագրված պարզապահի համար:

Ընդդիմության ղեկավարները մեծ մասը սրելով են մեկ կամ մի քանի քաղաքական խորհրդականների թիմեր պարտաստելու ցուցումներ փոփոխության համար: Այս աշխատանքի որակը շարք է փարբերվել, և մինչ այն միտում է ունեցել կապ ունենալ քաղաքականության և կառավարության կազմավորման որոշ կարևոր հարցերի հետ (օրինակ, բարձրացնել քաղաքական խորհրդականների դերը), միշտ չէ, որ պրակտիկայում այդ չափանիշները կատարվում են: Որոշ փոփոխությունների համար, նշանակված վարչապետը ունի փորձագետ խորհրդական, որին կարող է հանձնարարվել մասնակցելու վարչապետի, կարիների քարտուղարի և անձնակազմի ղեկավարի հետ հանդիպմանը: Երբեմն կարիների քարտուղարը թույլություն է խնդրում իր ավագ խորհրդականներից մեկի համար նույնպես մասնակցելու: Սա հիմնականում կախված է կարիների քարտուղարի ինքնավարահորությունից և նշանակված վարչապետի հետ նրա ունեցած հարաբերությունից: Միտում կա, որ կարիների քարտուղարը մենակ գնա այս հանդիպումներին, որպեսզի հաստատի ոչ պաշտոնական աշխատանքային հարաբերություն նշանակված վարչապետի հետ: Դա միշտ չէ, որ հաջողություն է ունենում, և կարիների քարտուղարը միայնակ կարող է ունենալ դժվարություն մատակարարելու շտապ, ճշգրիտ տեղեկատվություն անհրաժեշտ որոշումները արդյունավետորեն կայացնելու համար: Չնայած վրանգավոր «թռչող մենակատար» երբեմն սրացել է նշանակված վարչապետի վարահորությունը:

Ներկում է ինքննսիվ հանդիպումների շրջանը, որոնց ընթացքում կարիների քարտուղարը նշանակված վարչապետին ապահովում է ցուցումներով, մինչ ընթացքում ընկած ամիսների ընթացքում:

5.4. ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Նշանակված վարչապետը պահանջում է փարբեր տեսակի տեղեկատվություններ, վարչակազմը ձևավորելու և պաշտոնը սրանձնելու համար: Ինչպես պարզվեց, կարևոր է ներկայացման այս ձևը, ինչպես նաև դրա հաջողականությունը: Նշանակված վարչապետը կարիք ունի իմանալու.

- Սահմանադրական պահանջները, որոնք ազդելու են նրա կողմից ընդունվող որոշումների վրա: Ո՞վ կարող է աշխատել որպես նախարար: Քանի՞ նախարարական պաշտոններ կարող են լրացվել: Քանի՞սը պետք է լրացվեն: Ի՞նչ իրավասություն կա նոր պաշտոնների սրելովման համար:
- Ինչպես պաշտպանել նոր կառավարությանը բարոյական և այլ սկանդալներից: Տվյալների և պաշտպանության սրուգումները շարք կարևոր են: Ինչպես նաև քաղաքական տեղեկատվությունը կուսակցության անդամների մասին հայտնի է միայն կուսակցության ավագ անդամներին: Բացի կենսագրական տվյալների սրուգումներից, ապագա նախարարներին ուղղակի պետք է հարց տրվի, գերադասելի է նշանակված վարչապետի կողմից անձնապես, թե կա արդյոք նրանց կենսագրական տվյալներում ինչ-որ բան, որ կարող է դժվար կացության մեջ դնել կառավարությանը: Շահերի բախումները կարիք ունեն վերանայման և, եթե անհրաժեշտ է, սրելովման: Վարչապետին նույնպես խնդրվում է հաստատել վարահելի, գրպանի գրքույկ, որը մանրամասն շարադրում է չափանիշները, ըստ որոնց նա կղարի նախարարների մասին, և այլ տեղեկատվություն, որն օգտակար կլինի նրանց համար հասկանալու իրենց գործառույթները որպես նախարարներ: Նոր նշանակված վարչապետի կողմից

հաստատված այս գրքույկը փրվում է յուրաքանչյուր նախարարի, երբ նա զբաղեցնում է այս պաշտոնը:

- Ուրիշ ինչ ոչ կարհիներային աստիճանի պաշտոններ կան նրա փրամադրության փակ: Սա կարևոր է, քանի որ նա կարող է ապահովել երկրորդական պաշտոններ հավաքարհիմ հերևորդներին առանց ուժացնելու նախարարների աստիճանները:
- Ինչ ընտրություններ են օգտակար որոշում կայացնելու գործընթացի ուրվագծման համար: Արդյո՞ք Սահմանադրությունը թույլատրում է երկրնորանք ընթացիկ պարաստություններին: Կարո՞ղ է կարհիները բաժանել երկու կամ ավելի կարգերի: Արդյո՞ք պերք է բոլոր նախարարները մասնակցեն կոլեկտիվ որոշման կայացմանը: Կարո՞ղ են կարհիների հանձնաժողովները վերացվեն և նորերը սերեղծվեն: Կա՞րարդյոքհարկադրանք, թե ով է դեկավարում կամ պաշտոն զբաղեցնում հանձնաժողովներում: Նշանակված վարչապերը կարիք կունենա փեղեկացնելու կարհիների քարտուղարին իր նախապարվությունները հանձնաժողովների օգտագործման և կարհիների նիսերի ժամերի վերաերյալ:
- Որոշելու թե (պաշտոնական, թե ոչ պաշտոնական) պերք է լինի վարչապերի փեղակալը թե ոչ և ինչ պարտականություններ է նա ցանկանում (կամ կարող է պահանջվեն) վարահել այդ պաշտոնը զբաղեցնողին: Կանադայի պրակտիկայում դա մեծ չափով կախված կլինի նշանակված վարչապերի ոճից, և նա կարող է ցանկանալ, որ վարչապերի փեղակալը փոխարինի իրեն կառավարության ամենօրյա շար որոշումների մշակման դեկավարման հարցում կամ նա կարող է կարիք ունենա նշանակելու վարչապերի փեղակալ քաղաքական խնդիրները բավարարելու համար, այդպիսի դեպքում անհարը կարող է ունենալ քիչ ավելի շար պարտականություններ: Իմիջիայոց, նշանակված վարչապերը պերք է իմանա, թե արդյո՞ք վարչապերի փեղակալից պահանջվում է պարերաբար կարարել նախարարի պաշտոնը (ինչպես Կանադայի դեպքում է):
- Պերական քաղաքացիական ծառայության հեր նրա հարաերությունների մասին: ՌՎ է նշանակում նախարարությունների բարձրաստիճան պաշտոնյաներին: Վարչապեր՞ը, նախարար՞ը, թե այլ իշխանության մարմին: Կան արդյո՞ք թափուր պաշտոններ պերական քաղաքացիական ծառայության վերին մակարդակում: Ինչու՞ դրանք չպերք է լրացվեն քաղաքական նշանակումներով: Կա արդյո՞ք հնարավորություն ապահովել նախարարներին և վարչապերին համախոհ քաղաքական խորհրդականներով՝ դրսից և վճարել նրանց պերական բյուջեից:
- Ընտրություններն օգտակար են նախարարների խորհրդականների թվաքանակի, վարձարության, նշանակման, անվանագության խոչընդոտների վերացման և դերի համար: Կանադայի մողելում վարչապերը հաճախ հսկողություն է իրականացրել՝ օգտագործելով նախարարների քաղաքական անձնակազմը:
- Կառավարության կազմավորման հարցում առկա հիմնախնդիրների մասին և թե ինչ աստիճանի է նա ազար փոփոխություններ կարարելու դրանց հեր կապված հարցերում:
- Քաղաքականության և օպերարիվ հարցերի մասին, որոնք կարող են ազդել նախարարների ընտրության վրա: Այս հիմնահարցերը պերք է նախապարաստվեն այնպես, որպեսզի դրանք օգտագործվեն ապագա թեկնածուների հեր քննարկումներում:
- Իրադարձությունների օրացույց, որոնցով կառավարությունը պերք է զբաղվի պաշտոնավարման առաջին մի քանի շաբաթների ընթացքում: Այն կներառի վարչապերի ողևորությունների պարավորությունները, խորհրդարանական օրացույցը և կարևոր ազգային իրադարձությունները:

- Ձևը և ընթացակարգը, որին անհրաժեշտ է հետևել վարչակազմը կազմելիս: Օրինակ, ապագա նախարարները պետք է իմանան, որ չի կարելի լրարվական միջոցներով կամ այլ ձևով բացել (մերկացնել) պաշտոնը, որ նրանց խնդրվել է սրանձնել: Պետության ղեկավարի դերը նշանակված վարչապետին խորհուրդներ փայտ հարցում պետք է երաշխավորվի: Նշանակված վարչապետը կարիք ունի խորհրդի՝ աշխատել չի նկ ուշադրության կենտրոնում կամ անել ինչ-որ այլ բան, որը կարող է թվալ հեռացող վարչակազմի սահմանադրական պարտականությունների զավթում (ընդհակառակը, հեռացող վարչապետը պետք է ապահովի, որ նշանակված վարչապետը տեղեկացվի ցանկացած կարևոր հարցի վերաբերյալ, որոնք որոշում են պահանջում փոփոխության շրջանի ընթացքում):

Այս պահանջներից յուրաքանչյուրը կկազմի նոր նշանակված վարչապետի համար կազմված ցուցումների գրքի հիմքը: Լրացուցիչ գրքույկներ ավելացվում են կախված փոփոխության հանգամանքներից: Եթե, օրինակ, նոր վարչապետը խորհրդարանում փոքրամասնության կարգավիճակում է, ապա օգտակար կլինի խորհուրդ փայտ պաշտոնում մնալու կառավարության իրավունքների և վստահության քվե որոնելու մասին, պետության ղեկավարի դերում վարչապետի ընտրության մասին այն հանգամանքներում, երբ ընտրությունը պարզ չէ և այն մասին, թե ինչպես ղեկավարել կառավարությունը, երբ շարունակվում է փոքրամասնության մեջ լինելու վիճակը խորհրդարանում:

Նախուկ ցուցումները կապահովեն որևէ որոշակի պահանջի բավարարումը, որը կարող է ունենալ նշանակված վարչապետը: Օրինակ 1993-ին, Կանադայում, նոր պահպանողական վարչապետը (Կիմ Քամփբել) պարտավորվել էր կրճարել կաբինետի աշխատակազմը՝ նախարարների թիվը 35-ից դարձնելով 23-ի: Դա պահանջեց կառավարության վերակազմավորում: Կաբինետի քարտուղարը պարտասար էր ցուցումներ և առաջարկություններ փայտ կառավարության ամբողջ վարչակազմի բարելավման վերաբերյալ, մինչ նոր վարչապետը կհանդիպել քաղաքական խնդիրների:

5.5. ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՆՐԱՎՆԱԳՆԵՐԻ ՄԱՏՈՒՅՈՒՄԸ

Փոփոխության հրահանգների մատուցումը մեծ կարևորություն ունի: Նոր նշանակված վարչապետի և նրա անձնակազմի ղեկավարի սովորությունները, ինչպես նաև ժամանակի պահանջները, որի ներքո նրանք գործում են, պետք է հասկացվեն և հաշվի առնվեն: Կարևոր է հիշել, որ նոր նշանակված վարչապետը շատ զբաղված է այս շրջանում: Նա հավանաբար կունենա բազմաթիվ հանդիպումներ ավագ կուսակցության պաշտոնյաների և ընտրված գործընկերների հետ: Ժամեր կծախավեն հեռախոսային խոսակցությունների վրա կուսակցության աջակցողների և հաղթած ու պարտված թեկնածուների հետ: Տարբեր երկրների ղեկավարներ շնորհավորանքներ կհղեն, շահագրգիռ խմբերը ուշադրություն կպահանջեն: Զանազան պաշտոն փնտրողները կառաջարկեն իրենց ծառայությունը, ովքեր աշխատում են կփորձեն առաջ գնալ (պաշտոնի բարձրացում): Ապագա վարչապետի քաղաքական աշխատակազմը պետք է կազմվի և համալրվի պրոֆեսիոնալներով կուսակցության հավաքաբաններից: Կարող են լինել ամփոփիչ նիստեր հեռացող վարչապետի հետ, ներառյալ (արտակարգ) խորհրդարանությունը որոշումներ պահանջող կարևոր հարցերի վերաբերյալ, որոնք չեն կարող հետաձգվել մինչ նոր կառավարությունը կսրանձնի իր պարտականությունները: Ժամանակը պետք է բաշխվի ապագա նախարարների հետ ընդարձակ քննարկումների համար, որոնք վերաբերվում են նրանց նշանակումներին, թե՛ որպես նախարարների, և թե՛ որպես կուսակցության բարձրաստիճան անդամների: Այսպիսով, փոփոխությանը նվիրված ժամանակը շատ ավելի քիչ է, քան պահանջվող որոշումների բարդությանը: Սա ենթադրում է բարձր դրամական պարգև կաբինետի քարտուղարի կողմից ներկայացված գրավոր և բանավոր ցուցումների որակի համար:

Կանադայի փորձը նոր նշանակված վարչապետի համար մանրամասն պլանավորված ցուցումների մշակման վերաբերյալ սկզբնավորվել է 1974-ի ընդհանուր ընտրություններից: Սպասվում էր, որ այդ

տարվա ընդհանուր ընտրություններում պահպանողականները կհաղթեն լիբերալներին: Կաբինետի քարտուղարը ձեռնարկեց ընդարձակ նախապատրաստություններ, ավելի ընդարձակ, քան ցանկացած նախորդ տարիներին: Արդյունքը 30 էջանոց կազմակերպչական և ապարատի վերաբերյալ ցուցումներն էր, որը ներառում էր ամեն ինչ կաբինետի սպեղծումից մինչև նոր վարչապետի մտալուր արտասահմանյան ճամփորդությունը և այլ երեսուն առանձին էջեր, որոնք պարունակում էին հայրնի քաղաքականության և աշխարհային հարցերը: Փաստորեն լիբերալները վերանշանակվեցին պաշտոնի և ցուցումների մեծ մասը հղկվեց հաջորդ անգամվա համար:

Կառավարությունը փոխվեց հաջորդ՝ 1979-ի ընդհանուր ընտրություններից հետո: Այդ ժամանակ ցուցումներն աճել էր 80 էջից գրքերի կույտի: Նշանակված վարչապետը ջանասեր մտադ էր, ակնհայտ կերպով ցուցումները կարդացած, թեև նա հեռացրեց կաբինետի քարտուղարին, որը պարասխանատու է դրանց պատրաստման համար, սակայն նրա կառավարությունը մնաց ինն ամիս:

1984թ-ի փոփոխությունը (լիբերալներից պահպանողականների) ուղեկցվեց նույնանման մանրամասն ցուցումների գրքերի կույտով: Կաբինետի նոր քարտուղարը ավելացրեց կարևոր նորամուծություն՝ որոշում պահանջող հիմնական հարցերի ցանկը: Սա օգտակար փորձ էր խորացնելու ընդարձակ ցուցումները մի քանի էջից բաղկացած «այո» կամ «ոչ» որոշումներով:

Այն ժամանակ, երբ նախապատրաստությունները ձեռնարկվել էին 1988-ի ընտրության համար (երբ պահպանողականներն անցան պաշտոնի) և 1993-ի հիմնական փոփոխությունները (առաջինը վարչապետի և, դրան հետևող ընդհանուր ընտրությունը, դեկավարող կուսակցության) հետագա կարևոր փոփոխություններ արվեցին ցուցումների նյութերում: Գրքերի կույտը նվազեցվեց 4 փութից 4 դույմի: Յուրաքանչյուր հարցը ուղեկցվում է շար կարճ ձևի ամփոփումով, որը մանրամասն բացատրում էր ընտրությունները և հարակ խորհուրդներ էր տալիս որոշման համար: Նյութը նախատեսված էր կաբինետի քարտուղարի կողմից օգտագործվելու իր բանավոր ցուցումներում նշանակված վարչապետի համար, ավելի լիակատար տարբերակներով, որն ավելի մատչելի էր քաղաքական անձնակազմին:

Ներկայացման (և բովանդակության) կարևորությունը դժվար է գերազնահատել: Բառացի, ոչ հարակ նկարագրությունները չեն գրավի ծանրաբեռնված և գրադված նոր նշանակված վարչապետի ուշադրությունը: Նավասարապես կարևոր է, որ կաբինետի քարտուղարը վարչապետի մտք գնա մենակ, ցուցումները պետք է լինեն բավական կարճ և ներկայացված դիտողական ձևով, որը բարձրացնում է բանավոր ներկայացման արդյունավետությունը: Նշանակված վարչապետը կարիք ունի համառոտ բացատրությունների, թե ինչ պետք է որոշվի և ինչու, հարակ այլընտրանքների հետ միասին և խորհրդի դրանց հնարավոր կատարման մասին:

Ոչինչ չպետք է առաջադրվի որոշման համար, որի լուծման անհրաժեշտությունը չկա, որպեսզի կառավարությունն անցնի իր պարտականությունների կատարմանը: Ընդհակառակը չպետք է կորցվի փոփոխություններ կատարելու հնարավորությունը, որը դժվար կամ անհնար կլինի նախարարների նշանակվելուց հետո, հարկապես փոփոխությունները հանձնարարականներում և կառուցվածքում, որն անխուսափելիորեն ազդում է ինչպես պարտվողների, այնպես էլ հաղթողների վրա: Մինչև ժամանակ պետք է նշվի, որ չնայած կառավարությունների փոփոխություններն իդեալական ժամանակներ են կառավարության կազմավորման հիմնական փոփոխությունները ներկայացնելու համար, դրանց հարկացված ժամանակն այնքան կարճ է և որոշումների քանակը այնքան շատ, որ նոր նշանակված վարչապետը ժամանակ չունի տրվելու կառավարության ապարատի լայնածավալ նորոգմանը: Այսպիսով, մինչ անցումները կարող են լինել արմատական փոփոխությունների ներկայացման լավ ժամանակը: Կանադայի փորձը ցույց է տալիս, որ դա հազվադեպ է պատահում ժամանակի և խորհելու համար հնարավորության բացակայության պատճառով:

Նշանակված վարչապետը կարիք ունի խորհրդի, ինչի մասին խոսել ապագա նախարարների հետ: Նոր վարչապետի համաձայնեցնող դիրքը երբեք չի լինի ավելի ուժեղ իր գործընկերների հանդեպ: Շատ փարիներ Կանադայում պրակտիկա է եղել յուրաքանչյուր նախարարի ապահովել գրավոր ցուցումներով, որոնք վերաբերվում են քաղաքականության և կառուցվածքային փոփոխություններին, որ վարչապետը ցանկանում է, որ յուրաքանչյուր նախարար իրականացնի: Սկսած 1980-ականների կեսից այս «պարվիրան նամակները» ավելացվել են ապահովելով վարչապետին (կամ նոր նշանակված վարչապետին) մանրամասն խոսել նշումներով, որպեսզի նա կարողանա շարադրել այն պայմանները, որ նա առաջարկում է որոշակի պաշտոնի համար ապագա նախարարների հետ բնարկման ժամանակ:

5.6. ԱՄՓՈՓՈՒՄ. ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՕՐԸ

Այս բոլոր հարցերի վերաբերյալ որոշումները շարունակաբար կընդունվեն փոփոխության ընթացքում: Կարիների քարտուղարը կհետևի այն ամենին, որ որոշվել է և պարբերաբար կստուգի համոզվելու, թե արդյոք նշանակված վարչապետը չի փոխել իր միտքը հանգամանքներից ելնելով: Քանի որ ցուցումները բաց են և որոշումներ են կայացվում, ապա անհրաժեշտության դեպքում կապահովվի նոր տեղեկատվություն: Վերջիվերջո այդ գործընթացից կառաջանա վարչակազմի նոր ձև: Ընտրված նախարարների հարցազրույցները նշանակված վարչապետի հետ եզրափակվում և առաջարկված նախարարների ցուցակը տրվում է վարչապետին պաշտոնական հաստատման համար, պրակտիկայում տեղեկատվության համար:

Նշանակված վարչապետից պահանջվում է հաստատել նախարարների նշանակման առաջարկները, կարիների հանձնաժողովների նախագահներին և հանձնաժողովների նիստեր գումարել: Նրանից նաև պահանջվում է հաստատել գործող նախարարների ցուցակը (յուրաքանչյուր նախարար գործում է իր մեկ կամ երկու գործընկերոջ փոխարեն նրա բացակայության ժամանակ):

Կարիների քարտուղարը հսկում է նախապարաստությունները նոր վարչակազմի երդման համար: Յուրաքանչյուր նախարար գաղտնիության և հավատարմության երդում է փալիս, և յուրաքանչյուրը հատուկ երդում է փալիս, որոնք վերաբերվում են հատուկ պարտականություններին, որ նրանք կստանան: Կարիների քարտուղարն աշխատում է անձնակազմի ղեկավարի հետ ապահովելու, որ բոլոր նոր նախարարներն իմանան որտեղ լինեն և երբ, և ինչ անեն որպեսզի հավատարիմ լինեն պաշտոնին: Երդման արարողությունը սպասարկող պաշտոնյաներին պետք է խորհուրդ տրվի երդման համար նյութա-փեխնիկական ապահովման մասին, և սա կարող է լինել բավականին բարդ, եթե արարողությունը պետք է հեռարձակվի:

Ի վերջո նշանակված վարչապետը վերանայում, ուղղում և վերջիվերջո ստորագրում է հանձնարարականների գրություններ, որոնք պետք է տրվեն բոլոր նախարարներին: Այդ գրությունները տրվում են բոլոր նախարարներին և ընդգրկում են երկու հիմնական առարկաների բնագավառներ: Առաջինը նախարարության ղեկավարման ընդհանուր նորմերն են, որում վկայակոչվում է ղեկավարման կանոնների և պրակտիկաների գրքույկը, որը կցված է գրությանը: Երկրորդ առարկայի բնագավառը քաղաքականության և ծրագրի առաջնությունների հավաքածուն է յուրաքանչյուր նախարարի համար, որը փորձում է կատարել մի քանի խնդիրներ՝ ուղղություն փալ տվյալ նախարարությանը վերաբերվող այն հիմնական հիմնախնդիրների վերաբերյալ, որոնք պահանջում են ուշադրություն, կապ ապահովել նոր կառավարության քաղաքական պլանֆորմի և որոշակի նախարարության աշխատանքի միջև և ընդհանուր ղեկավարությանը ապահովել բոլոր նախարարներին հարմար նոր կառավարության ռազմավարական խնդիրների վերաբերյալ:

Երդումը սովորաբար տեղի է ունենում առավոտյան: Նեոսցող վարչապետը և նրա գործընկերները հեռանում են Կանադայի ղեկավարությունից, նոր վարչակազմը սպասում է կուլիսներում պաշտոնի սրանձման ժամանակ երդվելու համար, որպես երկրի օրինական հերթական կառավարություն:

Վերջին րարիներին այս արարողությունները հեռարձակվել են, ավելացնելու սովորական քաղաքացիների ըմբռնմանը, թե ինչպիսի ժողովրդավարական սկզբունքներ են կարգավորում պետական իշխանության իրականացումը: Իշխանության բարեհաջող փոփոխությունը ժողովրդավարական ինստիտուտների կանոնավոր գործունեության առավելագույն արտահայտությունն է: Դա միգուցե պրոֆեսիոնալ պետական քաղաքացիական ծառայության միակ ամենամեծ փորձությունն է:

Երդմանը հետևում է նախաճաշ պետության ղեկավարի և նրա կնոջ հետ: Կեսօրին վարչապետը նախագահում է իր կարիների առաջին նիստը: Կարիների քարտուղարը նրան ապահովում է համապատասխան նյութերով: Կարիների քարտուղարը հաճախում է կարիների նիստերին իր անձնակազմի ընտրված անդամների և նոր վարչապետի անձնակազմի ղեկավարի հետ: Առաջին նիստը սովորաբար կօգտագործվի վարչապետի կողմից սրեղծելու ընդհանուր ոճ, որ նա ցանկանում է իր վարչակազմի համար, և օգտվում է հնարավորությունից ամրացնել ընդհանուր առաջադրանքները, որ պարունակում են հանձնարարականների գրությունները, որոնք բաժանվում են յուրաքանչյուր նախարարի անմիջապես կարիների նիստից հետո:

Երբ նիստը ավարտվում է, նախարարները գնում են նախարարություններ՝ հանդիպելու իրենց մշտական պաշտոնյաներին և սկսելու նոր պարտականությունների կատարման գործընթացը: Վարչապետը, կարիների քարտուղարը և անձնակազմի ղեկավարը անմիջապես կարիների սրեղծումը պահանջող առաջադրանքից անցնում են ամենօրյա ցուցումների ապահովմանը նոր վարչակազմի համար:

Փոփոխությունը տևում է մի քանի ամիս, մինչև նոր նախարարները և քաղաքական խորհրդականները հարմարվում են իրենց պաշտոններին: Կարիների քարտուղարը շարունակում է ապահովել խորհրդարանի վարչապետին, անձնակազմի ղեկավարին և առանձին նախարարների ու նրանց ավագ պաշտոնյաների: Այն ժամանակ, երբ վարչապետը բավական հարմարվում է պաշտոնին սկսելու փոփոխություններ պետական քաղաքացիական ծառայության բարձրագույն աստիճաններում, փոփոխությունը կարելի է ասել ավարտվել է և կարիների քարտուղարի ամենակարևոր գործառույթը, որպես պետական քաղաքացիական ծառայության ղեկավարի բարեհաջող կատարված է:

6. ՆՏԱՆԽԻԱԿ. ԿԱԼԱԾԱՏՆՈՒԹՅԱՆ ՃԸՃԸԽԸՆԴՈՒՅԸՆՆԵՏԻ ԿԱԼԱԾԱՏՆՈՒԹՅՈՒՆ Գայ Մահնախրն¹⁹

Ընդունելով, որ ժողովրդավարությունը հիմնականում նշանակում է կառավարության ազատ, պարբերական և մրցակցային նշանակում, մասնակցությունն այն է, երբ ընտրողները գնում են քվեարկության, որի արդյունքում տեղի է ունենում իշխանության փոփոխության գործընթաց:

Փոփոխությունը կարող է ազդել պետության օրենսդիր կամ գործադիր իշխանության վրա կամ երկուսի վրա միաժամանակ:

Օրենսդիր իշխանությունում կամ ոլորտում փոփոխությունը կարող է վերաբերվել միայն մեկ օրենսդիր մարմնի կամ երկուսի, եթե համակարգն երկպալատային է և ընտրությունները տեղի են ունենում միաժամանակ: Գործադիր իշխանությունում փոփոխությունը կարող է կատարվել միայն կառավարությունում կամ կառավարության մի մասում կամ էլ այն կարող է տեղի ունենալ պետության ղեկավարի փոփոխության հետ միասին, որը կարող է ունենալ կարևոր նշանակություն, եթե այն դերը, որն ինստիտուտների կողմից տրված է վերջինիս գլխավորն է:

Կարճ ասած, վերը նշված բոլոր փոփոխությունները ցույց են տալիս, թե որքան դժվար է փոփոխության կառավարման մոտեցումը, երբ մտադրություն կա ընդգրկել նրա բոլոր կողմերը: Այդ պարզապես այս գեկույցը հիմնականում կկենտրոնանա միայն մեկ կողմի վրա՝ այն է, կառավարության փոփոխության կառավարում, բայց որտեղ անհրաժեշտ լինի, քննարկումը կընդլայնվի ներառելով այլ գործոններ, որոնք անհրաժեշտ են հաշվի առնել:

Նեղիմասկն իր փաստարկները հիմնականում պարզաբանում է օրինակներով, դրանք բերվում են ոչ միայն Ֆրանսիայի փորձից: Դրա համար կա սուբյեկտիվ պարզաբան և բնականաբար իմաստ ունի նկարագրել այն, քանի որ հեղինակը այդպես հարմար է գտնում: Ինչնից, այս բոլորից բացի, կան նաև օբյեկտիվ պարզաբաններ, որոնք պարզաբանման կարիք ունեն:

Ըստ էության, Ֆրանսիան միակ եվրոպական մեծ պետությունն է, որն առաջարկում է համակարգի իր օրինակը, որը միաժամանակ և՛ քաղաքականապես շատ փոփոխական է և՛ սահմանակարգային շատ կայուն, դարձնելով այն հարկապես հետաքրքիր օրինակ այս թեմայի համար:

Ի վարքերություն ուրիշ երկրների, մասնավորապես Եվրոպական Միության անդամ երկրների, Ֆրանսիան սահմանակարգային անկայունության փորձ չունի, ինչպես Իսրայիլի, բայց նրան նաև դուր չէր գալիս այն երկրների քաղաքական կայունությունը, ինչպես օրինակ Մեծ Բրիտանիան, Գերմանիան կամ Իսպանիան, որոնք կառավարվում էին նույն կոալիցիայի միևնույն կուսակցության կողմից ավելի քան մեկ տասնամյակ:

Սա միակ երկիրն է զարգացած պետությունների մեջ, որն ականապես է արվակարգ երևույթի 1958-1978թթ., երբ նույն ձայների մեծամասնությամբ, վերընտրություն է եղել յուրաքանչյուր ընտրությունում: Դրանից հետո, մյուս կողմից, բոլոր ընտրություններում, առանց բացառության, ընտրողների կողմից լքված մեծամասնությունը հեռացել է: Աջերը, որ նախապես մեծամասնություն

19. Գայ Զարբաստը նախկին վարչապետի խորհրդականն է խորհրդարանական հարցերով և Փարիզ X համալսարանի պրոֆեսոր:

Էին կազմում, պարտվեցին 1981-1988-ին, իսկ նախապես մեծամասնություն կազմող ձախերը պարտվեցին 1986-1993-ին:

Ինչևիցե, այս արագ փոփոխությունների հերթականությունը չի ուղեկցվում հասարակության հարցերի հետ կապ ունեցող որևէ էական հիմնախնդրով: Մարդկանց փոփոխությունները և էական քաղաքական ձևափոխումները տեղի են ունեցել բարեհաջող, առանց որևէ արգելքի կամ իշխանության վակուումների:

Այս իրավիճակի բավարարվածությունը չի կարող վերագրվել բախարին կամ հանգամանքներին ոչ ավելի, քան այն կարող է լրջորեն վերագրվել ազգային խառնվածքին:

Մյուս կողմից, նյութական պայմանների վերլուծությունը, որոնց ներքո կատարվել են բոլոր փոփոխությունները (ինչպես ցույց կտրվի անգամ ավելի շար փոփոխություններ են տեղի ունեցել հետո, քան նրանք, որոնք տեղի են ունեցել ընտրություններից հետո) ցույց են տալիս, որ այս փոփոխությունների հանդարտությունը նախապես պայմանավորված է համապատասխան ընթացակարգերի, ապարատի և ինստիտուտների առկայությամբ:

Այս գեկույցի նպատակն է ուսումնասիրել թե ինչպես կարելի է լավ կառավարել կառավարության փոփոխությունը, որի առաջին անհրաժեշտ պայմանն է հաստատել այն չափանիշները, որոնք հարկավոր են կառավարության բավարար փոփոխության համար: Դա միայն կարող է կատարվել փորձնական ձևով նկատի ունենալով բավարար գնահատվող որևէ փոփոխություն, որը հասել է գազաթնակերին կառավարությունում, պլանավորված օրը կամ որքան հնարավոր է շուրջ, բարեհաջող կերպով հայտնվել այն իրավիճակում, որում կառավարությունը լիովին կարող է իրագործել իր քաղաքական, վարչական և բյուջեարային պարտականությունները:

Ներկյալ երեք պայմանների միաժամանակյա առկայությունը՝ հանդարտություն, արագություն, արդյունավետություն, հետևաբար համարվում է նպատակաուղղում, դրան հասնելու միջոցները կարող են մեծ չափով տարբերվել կախված քաղաքական և սահմանակարգային համարեքսից, որտեղ տեղի է ունենում փոփոխությունը: Փաստ է, որ բոլոր փոփոխությունները տեղի են ունենում շար թե քիչ ընդհանուր հարցերում, որոնցում յուրաքանչյուր երկիր փորձում է, հաջողության տարբեր չափերով, դա անել համապատասխան ձևով: Ֆրանսիայի արձագանքը վկայում է դրա արժեքը և կարող է ուսանելի լինել:

Ներկայումս գեկույցը սկզբում կկենտրոնանա կառավարության փոփոխությունների հարցերին (կեր 6.1) և հետո կանդրադառնա Ֆրանսիայի փորձին (կեր 6.2):

6.1. ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Վերլուծության ընթացքում անհնար է թվարկել նմանատիպ բոլոր իրավիճակները, որոնք տեղի են ունենում յուրաքանչյուր երկրում:

Այնուամենայնիվ, հնարավոր է, և ուստի ցանկալի, նույնացնել հիմնական հարկանիշները, որոնք կարող են հանդիպել և սահմանել այն ֆիզիկական իրավիճակը, որտեղ կատարվում է յուրաքանչյուր փոփոխություն:

Բնականաբար այս դրսևորումը իմաստ ունի միայն այն ժամանակ, երբ այն անցնում է նկարագրությունից այն կողմ: Ուստի այն պետք է հանգեցնի և՛ պարզաճ ցուցանիշների նույնացման, և՛ որոշ կարծիքների նույնացման՝ բոլոր դեպքերում ի մի բերելով դրանք:

Որպեսզի տրվեն որոշ հրահանգներ, այլ կերպ ավելորդ փորձ կլինի, տարբերություն կդրվի սահմանակարգային և քաղաքական ցուցանիշների միջև:

6.1.1. ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՅՈՒՅԱՆԻՇՆԵՐ

Այսպեսդ պետք է հաշվի առնվեն երեք պարամետրեր: Դրանք են. ա) կառավարության կառուցվածքը, բ) փոփոխության ժամանակը, գ) վարչակազմի ձևավորումը:

Կառավարության կառուցվածքն ամենուրեք չի հերևում միևնույն կանոններին: Կան երկրներ, որտեղ կառուցվածքը հասարակուրն է կան օրենքի միջոցով կան ավանդույթների, որոնք այնքան ամուր են, որ նրանցից հեռացումը կան հնարավոր չէ կան աննշան է: Մյուս կողմից կան շատ այլ համակարգեր, որոնք նշանակվող իշխանություններին իրավունք են տալիս որոշել, թե ինչպիսին պետք է լինի կառավարության կառուցվածքը:

Առաջին դեպքում, անգամ նախքան իրադարձությունները, որոնք տեղի ունեցան փոփոխությունների պատճառ են հանդիսացել, լրացվում է նախարարական պաշտոնների ճիշտ ցուցակը, քանի որ նրանց թվաքանակը և պարականությունները կապված են միմյանց հետ: Եթե որոշ փոփոխություններ են արվում, ապա դրանք կսահմանափակվեն թվաքանակով և գործունեության շրջանակով:

Երկրորդ դեպքում, մյուս կողմից, ոչ միայն կառավարության փոխադարձ համաձայնության հրապարակման միջոցով է, որ կարող են իմանալ նրա կառուցվածքի և թվաքանակի, ինչպես նաև կառավարության յուրաքանչյուր անդամի պարականությունների մասին:

Ֆրանսիայում կառավարության կառուցվածքը որոշվում է հանրապետության Նախագահի կողմից, վարչապետի առաջարկության հիման վրա: Ինքնուրույնությունը, որը այս երկու իշխանությունները գնահատում են, նշանակում է, որ նրանք կարող են օգտվել այդ իշխանության իրավունքից այնպես, ինչքան վերաբերվում է իրենց քաղաքական շահերին և որը հավասարակշռվում է ռացիոնալ կառավարման կողմից:

Օրինակ, այս երկու գործոնների միավորման արդյունքում կառավարության անդամների թիվը կարող է տարբերվել՝ 1963-ի 26-ի փոխարեն 1988-ին այն կրկնապատկվել է (48): Դրա արդյունքում առաջանում են ոչ գործնական խմբավորումներ (նախարարություն, որը միավորում է աշխատանքը, ընտանիքը, առողջապահությունը, սոցիալական ապահովությունը և այլն) և վիճելի բաժանումներ (Էկոնոմիկայի, ֆինանսների և բյուջեի, որոնց արդյունքում հանդես են գալիս կառավարության 3 տարբեր անդամներ): Որոշ վարչակազմեր նաև դառնում են շրջագայող՝ նախարարության փոփոխության արդյունքում:

Յուրաքանչյուր համակարգ ունի իր սեփական արժանիքները.

- կայուն համակարգն անառարկելիորեն փոփոխության վարչական պայմաններն ավելի է հեշտացնում, բայց կարող է քաղաքական պայմանները դարձնել շատ դժվար, եթե օրինակ, չկա ճկունություն, որն անհրաժեշտ է կոալիցիայի բոլոր մասնակիցներին բավարարելու համար,
- մյուս կողմից ինքնուրույնության համակարգը թույլ է տալիս հասնել ճիշտ հավասարակշռության և աջակցել յուրաքանչյուր քաղաքական մասնակցի առաջարկած խնդրին: Այնուամենայնիվ, այն կարող է բարդացնել վարչական փոփոխությունը, քանի որ այն սկսում է ցուցակի հրապարակումով և միայն այս փուլից հետո է որ նախարարությունները կազմակերպվում են համաձայն նրանց տրված նոր կառուցվածքի:

Փոփոխության ժամանակը այն պարամետրն է, որը կարող է լինել կան սահմանակարգային կան քաղաքական:

Սովորաբար այն բացառապես սահմանակարգային է: Այն իրադարձությունը, որից սկիզբ է առնում փոփոխությունը, իրագործվում է ընտրություններով: Ընտրություններից որոշ ժամանակահատված անց, որը կարող է փարբեր փոփոխություն ունենալ, կախված սահմանադրական պայմանից կամ պարզապես սովորությանից, նոր կառավարությունը կազմավորվում է, որն անմիջապես իր ձեռքն է վերցնում ամբողջ իշխանությունը:

Նամակարգը հստակորեն ունի ամեն ինչ բարելավելու առկա բացերը: Քանի որ փոփոխությունը արդյունք է ընդհանուր ընտրական իրավունքի դրսևորման, լավ է, երբ այդ անմիջապես մեկնաբանվում է փաստերով, նույնիսկ, եթե այն երաշխավորում է գործադիր իշխանության արհեստական գոյությունը, որն ապրում է իր վախճանը, այս փեսակերից գրկվելով օրինական ձևով գործելուց:

Ֆրանսիայում սովորություն է, որ վարչապետը ազգային ընտրությունների ժամանակ ներկայացնում է կառավարության հրաժարականը հանրապետության Նախագահին ընտրություններից հետո: Այս ավանդույթը, որը երբեք հակասական չի եղել, սկսած ժողովրդավարության հաստատումից այնքան կարևոր է, որ նույնիսկ անհրաժեշտ չի համարվել գրի առնելու համար:

Երկրի ղեկավարը նշանակում է նոր վարչապետին, որն ընտրվում է ընտրությունների արդյունքում ձևավորված խորհրդարանական մեծամասնությունից (որը կարող է լինեն նախկին վարչապետը, եթե հեռացող մեծամասնությունը հաղթի) հետո կազմվում է կառավարությունը վարչապետի առաջարկի հիման վրա:

Նամապարասխանաբար, ինչպիսին էլ որ լինի քաղաքական համապետստը, ընտրություններից մի քանի օր անց կազմվում է նոր կառավարությունը:

Վերցնենք ամենավերջին օրինակը, վերջին ընտրությունների երկրորդ փուլը, որը փեղի է ունեցել 1993-ի մարտի 28-ին, կիրակի օրը: Երկուշաբթի՝ մարտի 29-ին, Պիեռ Բերեգովոյը ներկայացնում է կառավարության հրաժարականը: Նույն օրը, Ֆրանսուա Միտերանը նշանակում է Էդուարդ Բալադյուրին որպես վարչապետ, և չորեքշաբթի՝ մարտի 31-ին, ընտրություններից 3 օր անց, հրապարակվում է կառավարության ցուցակը և այդ ժամանակ էլ հնարավոր եղավ անցկացնել Նախարարների խորհրդի առաջին նիստը և սկսել աշխատանքը (փես հավելված 1. «Ֆրանսիա. հիմնական իրադարձությունների ժամանակագրական ցանկ»):

Սովորաբար ընտրության արդյունքները պետք է պարզ լինեն, որպեսզի փոփոխությունն արագ իրագործվի: Անկախ որևէ իրավական կողմից, փաստորեն, քաղաքական ուժերը կարող են միջամտել:

Եթե համակարգը ռեսուրսներ չունի ներկայացնելու հստակ ընտրական որոշումներ կամ եթե ընտրություններից հետո հստակ խորհրդարանական մեծամասնություն չի ձևավորվում, այդ դեպքում ժամանակը կարող է երկարացվել, թերևս մի քանի շաբաթ, անհրաժեշտության դեպքում զբոսնելու քաղաքական լուծում կամ հնարավորություն փախու կառավարության ղեկավարին հավաքել մեծամասնություն (ինչպես Ջոզեֆ-Մարիա Ազնարի դեպքում էր Իսպանիայի վերջին ընտրություններից հետո) կամ անգամ որոշել, թե ո՞վ ի վիճակի կլինի կազմել կառավարություն (ինչպես Վիմ Կոկի դեպքում էր Նիդերլանդների վերջին ընտրություններից հետո):

Ձևավորված վարչակազմը կարարում է գլխավոր դերը: Այն համակարգերում, որտեղ վարչակազմը քաղաքականացված է, սովորաբար համեմատվում են նրանց հետ, որոնք հրապարակավ ընդունում են իրենց չեզոքությունը: Առաջին դեպքում կառավարության որևէ փոփոխություն ուղեկցվում է բոլոր բարձրաստիճան պետական ծառայողների փոխարինումով, որը դարձնում է փոփոխությունն ավելի հարկադրված և դժվար կառավարելի:

Այնուամենայնիվ, իրականում, փարբերությունն այնքան պարզ չէ, ինչպես այն թվում է, անգամ այն երկրներում, որտեղ որ կարծում են, թե վարչակազմը չեզոք է, այնտեղ աշխատում է օրինական քաղաքական իշխանություն ինչպիսին էլ, որ նա լինի, պրակտիկա է, որը մոտ է այսպես կոչված «ավարի բաժանման» համակարգին:

Ճիշտ է, որ որոշ պաշտոններ իրենց բնույթով, պահանջում են ավելին, քան սոսկ հավատարմությունն է կառավարությանը: Օրինակ՝ երկրի դեսպանի նշանակման դեպքում կառավարությունը արդարացված կլինի, ենթադրելով, որ նա ոչ միայն կսահմանափակվի հրահանգները կատարելով, այլ անձնապես կաջակցի քաղաքական ընտրություններին, ապահովելով նույնիսկ ավելի մեծ ծառայություն կառավարությանը: Այս իրավիճակները առկա են, բայց բոլոր սավաճները չէ, որ կատարվում են:

Այնուամենայնիվ, բավական հաճախ է պատահում, որ նոր կառավարությունը չի վարահում այն պետական ծառայողներին, որոնք ծառայել են նախորդներին, իրականացրել են իրենց ծրագրերը, այն ծրագրերը, որոնք նրանք ցանկանում են փոխել: Շատերը գայթակղվում են տեղում «գլխարկելով» բարձրաստիճան պետական ծառայողներին և փոխարինում նրանց մեկ ուրիշով, որոնք ըստ նրանց քաղաքականապես հուսալի են:

Լայն տարածում ունեցող այս տեսակի պրակտիկայի հետևանքն այն է, որ դա երկարացնում է փոփոխության ժամանակահատվածները: Այդ ժամանակահատվածները չեն ավարտվում, երբ նոր կառավարությունը սրանձնում է պաշտոնները, այլ միայն այն ժամանակ, երբ բոլոր հաջորդող նշանակումները կատարված են:

Արդյունքն ավելի մեծ անկայունությունն է, միաժամանակ և՛ սկզբնաղբյուրի, և՛ ժամանակահատվածի պայմաններում, որը հաճախ խորացվում է կարողության և փորձի պակասի պարճառով: Ի փարբերություն մյուսների, այդ դժվարությունն անխուսափելի չէ: Մինչդեռ ճիշտ է, որ նոր պաշտոնյաները հիմնականում վարահություն են փնտրում շրջապատելով իրենց քաղաքական ընկերներով, ոչ պակաս ճշմարիտ է այն, որ ավելի հազվադեպ կարելի է գտնել անվարահելի բարձրաստիճան պետական ծառայողներ, քան նախարարներ, որոնք չգիտեն, թե ինչպես հրամաններ տան :

Արագ փոփոխությունների կատարումից հրաժարվելը (որոնք կարող են սովորաբար կատարվել մի քիչ ուշ, եթե նրանք իսկապես կարևոր են) խելացի նախազգուշական միջոց է, որն ընդունելով, շատ երկրներ կշահեն:

Նշտ է հասկանալ, որ փոփոխության կառավարման պայմանները կլինեն շատ փարբեր, կախված լինելով վերը նշված երեք սահմանակարգային ցուցանիշներից: Այն ուղին, որով նրանք համապատասխանում են միմյանց, կարող է առաջացնել ընդհանուր հետևանքներ՝ լավ կամ վատ, կամ մյուս կողմից հավասարակշռող ազդեցություններ:

Օրինակ, այն համակարգում, որն ունի անորոշ կառավարության կառուցվածք, ինչպես նաև փոփոխության չափազանց երկար ժամանակահատված և խիստ քաղաքականացված վարչակազմ, քառասյին փոփոխությունների ռիսկը կբազմապատկվի: Կլինեն մեծ թվով բացասական հետևանքներ: Նույն ձևով, կառավարության կառուցվածքը, որը փաստորեն հաստատված է, փոփոխության կարճ ժամանակահատվածը և չեզոք վարչակազմը կարող են կուրակել դրական արդյունքներ:

Մյուս կողմից, վերցնելով մեկ այլ օրինակ, ավելի ճիշտ է համակարգի համար իրեն թույլ տալ ունենալ անորոշ կառավարության կառուցվածք, եթե այն ունի կայուն վարչակազմ: Այս դեպքում, արդյունքում, քաղաքականապես չեզոք մարմինների ներկայությունը և փորձը նվազեցնում է տեսական

խառնաշփոթության վրանգր, որը կարող է կառավարության կառուցվածքի հետևանք լինել: Մրանք հավասարակշռող ազդեցություններ են:

6.1.2. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱՆԻՇՆԵՐ

Սահմանակարգային ցուցանիշներն երբեմն փոխվում են քաղաքականության հետ: Դա կարող է կատարվել այն դեպքում, երբ սահմանակարգային փոփոխությունները կազմում են ցուցանիշների սկզբնաղբյուրը, իսկ վերջիններս հիմնականում քաղաքական են: Սա այն դեպքն է, երբ իրադարձությունը ընթացք է փոխափոխությանը, ելնելով ոչ թե մեկ քվեարկության արդյունքներից (խորհրդարանական ընտրություններից), այլ երկուսից (նախագահական և խորհրդարանական ընտրություններից): Մյուս կողմից անհրաժեշտ է նկատի ունենալ խիստ քաղաքական երկու այլ կողմեր, մեկը վերաբերում է փոփոխության բովանդակությանը, իսկ մյուսը՝ կառավարության կառուցվածքին:

Փոփոխությանն ընթացք փոխ իրադարձությունը միշտ չէ, որ նույնն է: Զույր խորհրդարանական համակարգում կառավարությունը կազմավորվում է խորհրդարանական ընտրություններից հետո՝ մեծամասնության կողմից և, բացառությամբ առանձին դեպքերի, կառավարությունը մնում է իշխանությունում կամ բոլոր դեպքերում կառավարության ղեկավարը գործում է մինչև հաջորդ խորհրդարանական ընտրությունները:

Զգալի փոփոխություն կա այն երկրներում, որոնք մինչ կատարում են խորհրդարանական համակարգի դասական սահմանման պահանջները (կառավարությունը պարասխանաբար է խորհրդարանին և կարող է արձակվել նրա իսկ կողմից), հանրապետության Նախագահն ընտրվում է ուղղակի՝ համընդհանուր ընտրություններով:

Մինչ դա հարույկ կարգով հաստատվում է իշխանությամբ օժտված Նախագահի կողմից, որ այս ընտրության մեթոդը փոխափոխ է նրան, այս փաստը ծառայում է վերափոխելու փոփոխության մեջ ներառված հարցերը միանգամայն իրական աստիճանի:

Սա Ֆրանսիայի դեպքն է, ուր երկրի ղեկավարն այն մարմինն է, որը գերիշխում է պետական ինստիտուտների մեջ: Սակայն պետք է նկատի ունենալ նաև, որ համակարգը գործում է այնպես, որ Նախագահի առաջնությունը խստորեն համամասնական է խորհրդարանական աջակցությանը, որը նա ունի: Եթե նա ունի խորհրդարանի մեծամասնության աջակցությունը, ապա նրա առաջնությունը բացարձակ է: Եթե նա ունի խորհրդարանի պայմանական աջակցությունը, ապա նրա առաջնությունը պայմանական է: Եթե նա ամբողջովին կորցնում է խորհրդարանի աջակցությունը, ապա նա կորցնում է ողջ առաջնությունը:

Սա կարող է թողնել երկու հետևանք, կառավարության փոփոխությունների կառավարման համար:

Առաջին, նախագահական ընտրությունը մի իրադարձություն է, որն ընթացք է փոխափոխությանը և, երբ այս փոփոխությունը կատարվում է նորընտիր Նախագահը ստանձնում է իշխանությունը և ստանալով խորհրդարանի աջակցությունը (և եթե չի ստանում, ապա նա արձակվում է Ազգային ժողովը՝ հուսալով, որ Ֆրանսիայի ժողովուրդը կտա ձայների մեծամասնություն՝ աջակցելով նրան) նա փրկում է բոլոր հաղթաթղթերին և ազատ է կազմելու կառավարությունն այնպես, ինչպես ցանկանում է:

Երկրորդ, երբ իրադարձությունը, որն ընթացք է փոխափոխությանը, խորհրդարանական ընտրություններն են, որն իր հերթին Նախագահի պաշտոնավարման ընթացքում հաստատվում է մեծամասնություն և աջակցում է պետության ղեկավարին, հետո, երբ հաստատվում է փոխվում է հակառակ ուղղությամբ, լքված ընտրողների կողմից և գրկված է խորհրդարանի աջակցությունից, Նախագահը կարող է մնալ իր պաշտոնում, բայց նա կորցնում է իր առաջնությունը: Նրանից

պահանջվում է նոր մեծամասնությունից մեկին, որն իր հակառակորդն է, նշանակել վարչապետ, որը մնում է որպես կառավարության ղեկավար մինչև հաջորդ ընտրությունները և որն իր ձեռքում է պահում բոլոր խաղաթղթերը:

Մինչ այս փարբերությունը, այն է երկիրն ընտրում է իր Նախագահին ուղղակի, համընդհանուր ընտրություններով թե ոչ, այդքան փափվորիչ է, պետք է նկատի ունենալ, որ փարբերությունը որոշ չափով հստակ չէ այնքանով, որքանով վերաբերվում է փոփոխության կառավարմանը:

Իսկապես, ուղղակի նախագահական ընտրությունները կարող են բազմապատկել փոփոխության հնարավորությունները, բայց պարտադիր չէ, որ դրանք փոխեն գործընթացը և հիմնահարցերը, դրանք պարզապես խստորեն գունավորում են զարգացումները, որը վերջերս նորից նկատվել է Ռումինիայում:

Փոփոխության բվանդակությունը վերաբերում է դիտարկման արվայներին, չնայած, որ բոլոր փոփոխություններն առաջ են քաշում հիմնախնդիրներ, սակայն ոչ բոլորն են առաջ բերում նույն դժվարությունները: Փաստորեն, երբ նոր կառավարությունն անցնում է իր պարտականությունների կատարմանը միշտ առկա են որոշ արգելքներ, որոնք պետք է հաղթահարվեն՝ անկախ քաղաքական համարներստից, որի ներքո կատարվում է փոփոխությունը: Բայց այս հիմնախնդիրներն ավելանում են փոխելով իրենց բնույթը, երբ կառավարության փոփոխությունը հետևում է կուսակցությունների միջև քաղաքական իշխանության փոփոխությանը:

Նոր կառավարության ձևավորումը սովորաբար ներգրավում է նոր անփորձ անդամների և որոշ գործող նախարարներ փոխում են նախարարությունները, որը նշանակում է, որ նրանք պետք է սովորեն իրենց նոր պարտականությունները:

Արդյոք այդ փոփոխությունները փոքր ե՞ն, թե՛ մեծ, նոր եկողները, որոնք նշանակվել են նախարար առաջին անգամ կամ տեղափոխվել են այլ նախարարություն, մշտական օգնության կարիք ունեն և հնարավորին չափով կողմնորոշման՝ առնվազն տեխնիկական մակարդակում, իրենց պարտականությունները կատարելիս:

Ինչևիցե, այս ակնհայտ հարցերն ավելի քան կարևոր են, երբ կառավարության փոփոխությունը ներառում է քաղաքական իշխանության փոփոխությունը, երբ մեծամասնությունը փարիներով չի ունեցել իշխանություն կամ երբեք չի կառավարել և այս տեսակետից ընդհանրապես անփորձ է:

Ապարափի առկայությունը հեշտացնում է այս տեսակի փոփոխությունը, որն անգամ ավելի կենսական է հեռացող կառավարության անդամների համար վատ քաղաքական պարճառներով, միշտ չէ, որ կարող են դեմ կանգնել իրենց հաջորդներին առանց փաստաթղթերի, տեղեկատվության և հանձնարարականների թողնելու գայթակղությանը:

Առաջին դեպքում լինելով շատ ցանկալի (կառավարության փոփոխություն, առանց քաղաքական իշխանության փոփոխության), առկա հավարարիմ և փորձված կառավարության կորիզը դառնում է չափազանց կարևոր երկրորդ դեպքում (կառավարության փոփոխություն քաղաքական իշխանության հետ միասին):

Կառավարության կառուցվածքը նույնպես կարևոր քաղաքական ցուցանիշ է: Կառավարության կառուցվածքն այստեղ նշանակում է միակուսակցական կառավարության և կոալիցիոն կառավարության միջև առկա հիմնական տարբերությունը: Իշխանությունում գտնվող կառավարության տեսակը կախված է խորհրդարանական մեծամասնության կառուցվածքից, այն է՝ վերջինս ղեկավարվում է մեկ կուսակցության, թե կոալիցիայի կողմից: Արդյունքն ավելի շատ անհրաժեշտության հարց է, քան ընտրության: Եվ այս ցուցանիշն անորոշ չէ փոփոխության զարգացման տեսակետից:

Երբ փոփոխության արդյունքում միակուսակցական կառավարություն է, այն կարող է կազմվել շարք արագ փոքր բախումով, եթե անգամ դա միշտ թույլ է տալիս, որ անձնական հիմնախնդիրները լուծվեն կամ բախումնային կրթերը հանդարտվեն:

Այնուամենայնիվ, փոփոխության հարաբերական արագությունը կարող է քաղաքական ժամանակը և կառավարության ժամանակը քիչ թե շատ համապատասխան դարձնել:

Նակատակ դեպքում, երբ բանակցությունների միջոցով պետք է կազմվի կոալիցիոն կառավարություն, արդյունքը կարող է լինել շատ անողորմ, քանակով դեպի փակուղի և հեղաձուլված անհրաժեշտ փոխհամաձայնության ձևեր բերումը:

Ձևավորված կոալիցիաները, որոնք հույս ունեն հաղթելու, միշտ չէ, որ սպասում են հաղթանակի մինչև բնարկումների սկիզբը: Այնուամենայնիվ, հաճախ ոչ մի որոշակի որոշում չի կարող կայացվել մինչև փաստացի ընտրությունները, որը ոչ միայն պետք է հաստատի հաղթանակը, այլ ամենից շատ պետք է հաստատի մանակիցներից յուրաքանչյուրի դերը ցույց տալով, թե ինչպիսին են նրանց օրինական պահանջները: Այսպես ինչ էլ երկար սպասված հնարավորությունը, որ ընտրողների կողմից վստահության քվե չստանալով գործող կառավարությունը կհեռանա և կկազմավորվի նոր կառավարություն, որը կփոխարինի նրան:

Այս ժամանակահատվածում պետական ապարատը պետք է շարունակի գործել, պետք է պահպանվի հասարակական կարգը, պետք է պահպանվեն ազգային շահերը և այլն: Բայց միշտ չէ, որ հայտնի է, թե ում կողմից:

Այսպիսով դա ճիշտ է նաև քաղաքական, նաև սահմանակարգային ցուցանիշների համար: Դրանք ունեն ընդհանուր արդյունքներ, որոնք կարող են լինել դրական և դյուրին դարձնել փոփոխությունը (եթե դա միայն մեկ ընթացք փոխ իրադարձություն է, չի ներառում քաղաքական իշխանության փոփոխություն և մեկ կուսակցությունն ունի մեծամասնություն), բայց որը կարող է նաև բացասական լինել և ավելացնել ղեկավարման դժվարությունները:

Անգամ հնարավոր է խոսել ընդհանուր արդյունքների մասին հրապարակավ, այդ բոլոր սահմանակարգային և քաղաքական ցուցանիշները կարող են միացվել և փոփոխությունը դարձնել ավելի դժվար կառավարման համար:

Մինչ պետության շարունակելիությունը ցանկացած ժողովրդավարական համակարգի հիմնական սկզբունքներից մեկն է, փոփոխությունների ժամանակահատվածների հատուկ բնույթը նշանակում է, որ ոչ մեկն ամբողջովին ի վիճակի չէ ապահովելու շարունակելիությունը:

Նեոսոցիալ կառավարությունը, որպես կանոն, պահում է իր իրավասությունը, մինչև նրան հաջորդողները ստանձնեն իրենց պարտականությունները, բայց այլևս չունեն քաղաքական օրինականություն: Կառավարությունը ձևավորման գործընթացում ունի քաղաքական օրինականություն, բայց չի թույլատրվում ունենալ իրավասություն:

Արդյունքը միջիշխանության տեսակ է, որն ինչպես արդեն նշվել է, կարող է երկար տևել: Եթե անգամ այն քիչ թե շատ անհանգստացնող չէ, առանց լուրջ իրադարձության, որը պահանջում է անմիջական պատասխան, այս ժամանակահատվածը հարկապես հիմնախնդրային է:

Խաբուսիկ կլինի մտածել, որ փոփոխությունն ավարտվում է այն ժամանակ, երբ նոր կառավարությունը պաշտոնապես անցնում է պարտականության կատարմանը: Էական տարբերություն կա պաշտոնը ստանձնելու և ղեկավարելու միջև: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնասիրության կոր և ուսումնասիրության կորընթացը կարող է կարճ կամ երկար լինել, համապատասխանաբար երկարացնելով փոփոխության փուլը ոչ թե մեկ կառավարությունից մյուսը, այլ մեկ կանոնավոր գործող կառավարությունից մյուս կանոնավոր գործող կառավարությունը:

Յուրաքանչյուր երկիր միջոցներ գտնելու կարիք ունի վերը նկարագրված հարցերին դիմելու համար: Ֆրանսիայում օգտագործված միջոցներն արդեն նշվել են: Այս գնկույցի 6.2 կետում դրանք քննարկվում են ավելի մանրամասն:

6.2. ՖՐԱՆՍԻԱՅԻ ՓՈՐՉԸ

15 տարիների ընթացքում Ֆրանսիան ունեցել է նախագահական երեք ընտրություններ (1981, 1988, 1995), խորհրդարանական չորս ընտրություններ (1981, 1986, 1988, 1993) և չորս ու կես քաղաքական ուժի շրջադարձ կուսակցությունների միջև (կեսը դա Ժակ Շիրակի հաղթանակն է եղբայրասպան կոմից հետո 1995-ին, որում Էդուարդ Բալադյուրը պարտվեց, չնայած նրանց աջակցում էր խորհրդարանի մեծամասնությունը):

Այդ իրադարձություններից առաջինը հարկապես կարևոր էր նրանով, որ իշխանությունն առաջին անգամ, սկսած հինգերորդ հանրապետության սկզբից, անցավ ձախերին և փաստորեն բոլորն անփորձ էին և շատ քչերն էին, որ զբաղեցրել էին գործադիր պաշտոն չորրորդ հանրապետության ժամանակ:

Չնայած այս սկզբնական անփորձության, չնայած կուսակցությունների միջև քաղաքական ուժի շրջադարձի տենդագին քայլի, չնայած նախադեպը չունեցող սահմանակարգային իրավիճակների հայտնվելուն, բոլորի կողմից ընդունված է, որ փոփոխությունները լիարժեք հսկողության տակ էին և հարթ էին ընթանում:

Գործոնների երկու խումբ ազդում էին այս արդյունքի վրա՝ տարբեր ձևով և ապահովում էին բացառություն դրա համար, առաջինը սահմանակարգային կառուցվածքն է (կետ 6.2.1.) և երկրորդը՝ վարչական միջավայրը (կետ 6.2.2):

6.2.1. ՍԱՏՄԱՆԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾՔ

Վերը նշված հինգերորդ հանրապետությունը սրբազան է Շ. դը Գոլի կողմից 1958-ին, որը առավելություն տվեց հանրապետության Նախագահին, չնայած, որ առավելության աստիճանը կախված է խորհրդարանի աջակցությունից:

Նամակարգը Ֆրանսիայի ժողովրդին հնարավորություն տվեց կարարելու մաքուր ընտրություններ և այդ ընտրությունների հսկողությունն էր, որն ապահովեց ավելի հաճախակի փոփոխությունների հնարավորությունը, ինչպես նաև դրանք դարձրեց ավելի հեշտ կառավարելի:

Սա պահանջում է որոշ բացառություն, այն է հանրապետության Նախագահի պաշտոնի, խորհրդարանի ցրման կարգի, ընտրական համակարգի, ընտրությունների արդյունքների և մեծամասնությունների բախումների:

Նանրապետության Նախագահն ընտրվում է ուղղակի, համընդհանուր ընտրությունով, բայց ամենակարևոր կետն այն է, որ նա ընտրվում է երկու փուլով՝ ձայների մեծամասնությամբ: Սա ունի երեք հիմնական հետևանքները.

- Առաջին, պահանջվում է բացարձակ մեծամասնություն կամ առաջին փուլում կամ եթե ոչ մի թեկնածու չի ունենում դա (և ոչ մեկը երբևէ չի ունեցել) երկրորդ փուլում, որը կայանում է երկու ամենաշատ ձայներ հավաքած թեկնածուների միջև, որից հետո երկուսից մեկը պետք է ունենա ձայների բացարձակ մեծամասնություն:

- Երկրորդ, հեղինակավոր և օրինական անձը, որն ստացել է ձայների ավելի քան հիսուն քառորդ, ոչ միայն բավարար է, այլ նաև բեկանման ենթակա չէ, մինչև հաջորդ նախագահական ընտրությունները: Այսպիսով, նա ստանում է Ֆրանսիայում նախագահելու իրավունք, ինչպես նաև այդ անելու իրավունքը 7 տարիների ընթացքում, ինչ էլ պարտադիր այդ ժամանակահատվածում:
- Երրորդ, այն փաստը, որ միայն երկու թեկնածուներ կարող են մնալ երկրորդ փուլում նշանակում է, որ բոլոր քաղաքական կուսակցությունները պետք է աջակցեն մեկին կամ մյուսին: Դրա համար կան երկու հստակ ճամբարներ ընտրություններից հետո՝ նախագահական մեծամասնություն, որի մեջ են մտնում այն մարդիկ, ովքեր ձայն են տվել ընտրված թեկնածուին և նախագահական փոքրամասնությունը, որը ներառում է հաջողության չհասած թեկնածուի բոլոր աջակիցներին, ինչպես նաև որոշ ղեկավարներ, որոնք, ովքեր չեզոք դիրք են գրավել: Այս ճամբարները միանգամայն ամուր են մինչև հաջորդ նախագահական ընտրությունը:

Պարզ է, որ պետության ղեկավարն ունի զգալի իշխանություն, որը միայն սահմանափակված է սահմանադրական լիազորություններով: Նախագահը չէ, որ ընդունում է օրենքներ, այլ խորհրդարանը: Նախագահը պարտախանարար չէ կառավարության համար, այլ վարչապետը:

Ինչպես վերը նշվեց Նախագահի ուժը և գերակայությունն առաջանում է քաղաքական գերիշխանությունից, որ նրա իշխանությանը թույլ է տալիս ղեկավարել խորհրդարանական մեծամասնությանը, ինչպես նաև կառավարության ղեկավարին: Նրանց աջակցության և օժանդակության միջոցով նա կարող է երաշխավորել, որ նրանք օգտագործում են իրենց համապարտասխան լիազորությունները, ինչպես նա է ցանկանում և այս ձևով նա կարող է ցուցադրել իր առաջնայնությունը:

Բնականաբար, եթե այս առաջնայնությունն արդյունավետ է նախագահական մեծամասնության համար, ապա այն պետք է նաև ազդեցություն ունենա խորհրդարանական մեծամասնության վրա: Եթե նախագահական մեծամասնությունը մեծամասնություն ունի Ազգային ժողովում, նա պարզապես չի ունենա ենթարկվելու Նախագահին, աջակցելու վարչապետին, որին նա ընտրել է և ընդունելու օրինագծեր, որոնք նա ցանկանում է, որ օրենք դառնան:

Այս երկու հարցերը վերջին հաշվով միաբերվում են. կամ Նախագահը ստանձնում է պաշտոնը խորհրդարանական մեծամասնության հետ, որը համապարտասխանում է իր նախագահական մեծամասնությանը և որի ղեկավարն է նա կարող է նվիրվել աշխարհին (ինչպես ժակ Շիրակը 1995-ին) կամ նոր ընտրված Նախագահը հանդիպում է ընդդիմադիր մեծամասնությանը Ազգային ժողովում, որի ղեկավարն է օգտագործել խորհրդարանի արձակման իրավասությունը:

Ազգային ժողովի արձակումը (սենսոր չի կարող արձակվել, ոչ էլ նա կարող է տասնամյակ կառավարությանը կամ հանդուրժել որևէ տեսակի ընդդիմության օրենքների ընդունման ժամանակ) Նախագահի բացառիկ իրավունքն է համաձայն սահմանադրության 12 հոդվածի: Փաստորեն նա ազատ է որոշելու արձակումը, երբ որ նա ցանկանում է (նա պարզապես իրավունք չունի արձակելու այն ավելի քան ամեն տասներեք ամիսը մեկ անգամ կամ արտակարգ իրադրությունների շրջանում), առանց հաստատելու որոշումը, որը հայեցողական է (նրանից պարզապես պահանջվում է փորձել երեք ընտրություններ, բայց լիազորված է ամբողջովին արհամարհել դրանք) և անգամ վավերացված չէ որևէ մեկի կողմից:

Իր երկու ընտրություններից յուրաքանչյուրում, 1981-ին և 1988-ին, Ֆրանսուա Միտերանը ստիպված էր դեմ առ դեմ կանգնել Ազգային ժողովին, ուր առկա էր նախագահական փոքրամասնությունը: Այսպիսով, երկու անգամ էլ նա արձակեց այն և դիմեց ժողովրդին, որ նրանք խորհրդարանական ընտրություններում վստահության քվե տան նախագահական փոքրամասնությանը: Եվ երկու անգամ

Էլ ընտրողները հարգեցին նրա կոչը, լավ գիտակցելով, որ այդպես էր գործում հինգերորդ հանրապետությունը:

Ընտրական համակարգը խորհրդարանի պարզամավորների համար սահմանում է սրանալ պարզ մեծամասնություն համընդհանուր ընտրությունների միջոցով: Ֆրանսիան բաժանված է 577 ընտրական օկրուգների, որոնցից յուրաքանչյուրում պարզամավոր է ընտրվում երկփուլ մեծամասնական քվեարկությամբ: Ի տարբերություն միափուլ մեծամասնական քվեարկության, որը խրախուսում է երկկուսակցական համակարգը կամ համամասնական ներկայացուցչությունը, որը խրախուսում է բազմակուսակցական համակարգը, այս ընտրական համակարգը թույլ է տալիս բազմակուսակցական համակարգի գոյությունը, բայց պահանջում է, որ կուսակցությունները կազմեն կոալիցիաներ խորհրդարանում փեղեր սրանալու համար որպես թեկնածուներ, առանց իրենց կուսակցությունից դուրս աջակցություն սրանալու, որն ընտրվելու քիչ հնարավորություն կրա:

Այս մեխանիզմները առաջացրել են երկու մեծ միություններ, մեկը աջ (RPR/UDF) և մյուսը ձախ (PS/PC): Չնայած այս միություններում քիչ չեն ներքին հիմնախնդիրները, նրանք այլևս էական չեն բոլոր կուսակցությունների և նրանց համար, որոնք չեն ցանկանում (էկոլոգներ) կամ չեն կարող (ժայռահեղ աջեր) մտնել կոալիցիա, փաստորեն խորհրդարան մտնելու հնարավորություն բոլորովին չունեն, ինչքան էլ, որ ձայն նրանք սրանան:

Սա է պարճառը, որ համակարգը խիստ երկրնեռացված է: Եվ այդ երկրնեռացումն ավելի է ընդգծվում նախագահական ընտրությունների երկրորդ փուլում, որն, ինչպես մենք արդեն տեսանք, ստիպում է յուրաքանչյուրին ճամբար ընտրել և մնալ այնտեղ, հարկադրում է տեսական կառուցվածք քաղաքական բնապարկերում:

Ուստի, ամեն անգամ Ազգային ժողովը վերընտրվում է, Ֆրանսիայի ժողովուրդը սահմանափակ ընտրության հնարավորություն ունի (քվեարկելու երկու կոալիցիաներից մեկի օգտին), բայց դա ուղղակիորեն արդյունավետ է, քանի որ ժողովուրդն է որոշում ձախ, թե աջ միությունը կգերակշռի խորհրդարանում և հետևաբար ով կկառավարի երկիրը:

Մինչդեռ սա միանգամայն հիմնական գործընթաց է և ընտրական համակարգը երբեք չի կարող բավարար լինել երաշխավորելու, որ ընտրողների ընտրությունը հստակ կլինի, սովորաբար այդպես է եղել այն ժամանակվանից ինչ սրեղծվել է հիգերորդ հանրապետությունը:

Երբեմն մեծամասնությունը եղել է մեծ (1993), երբեմն էլ փոքր (1967), երբեմն այն ղեկավարվել է մեկ կուսակցության կողմից (1968,1981) կամ կոալիցիայի (1962,1973,1978): Երբեմն մեծամասնությունը միայն եղել է հարաբերական (1988-ին PS-ին 17 փեղ էր պակասում բացարձակ մեծամասնությունից, բայց դա չէր խանգարում կառավարելու առանց PC-ի աջակցության): Այնուամենայնիվ, բոլոր ղեկներում առանց բացառության պարզ մեծամասնություն առաջացավ քվեարկությունից հետո:

Ավելին, փեղին է նշել, որ նախագահական և խորհրդարանական ընտրությունները սերտորեն վերահսկվում է չեզոք և հեղինակավոր դատարանի՝ սահմանադրական խորհրդի կողմից, որը հաստատում է արձանագրված արդյունքները և երաշխավորում է, որ դրանք եղել են ազնիվ:

Մեծամասնությունների բախումները եղել են որոշակիորեն չկանխամտածված և պարահական թափանցիկության արդյունք: Դա տարավ դեպի աննախադեպ իրավիճակի, որը կոչվեց կենակցություն, և որը փեղի ունեցավ առաջին անգամ 1986թ:

Քանի որ հանրապետության Նախագահն ընտրվում է յոթ տարով, իսկ Ազգային ժողովի պարզամավորները՝ հինգ տարով (եթե Ազգային ժողովը չցրվի), ապա Նախագահի պաշտոնավարման տարիներին առնվազն մեկ անգամ փեղի է ունենում խորհրդարանական ընտրություններ:

Շառլ դե Գոլը բացառել էր այս սցենարը: Նա համարում էր, որ նախագահական իշխանությունն անհրաժեշտ էր, բայց դա միայն օրինական էր, եթե այն հիմնված էր մարդկանց մեծամասնության վարահության վրա: Նեպոսարար, նա համարում էր, որ եթե վարահությունը վերանար, ինչպիսի հանգամանքներում էլ լինեք, այն ժամանակ նախագահը չէր կարող շարունակել պաշտոնավարումը և պետք է հրաժարական փար: Փաստորեն, նա այդպես վարվեց, երբ գրավ, որ կորցրել է ազգի աջակցությունը 1969-ի ապրիլի 27-ի հանրաքվեում, պարտվելուց հետո:

Վալերի Ժիսկար Դ Էսպերենն առաջինն էր, որ այդ համոզմունքին հակառակ գնաց 1978-ի խորհրդարանական ընտրություններից առաջ՝ նշելով, որ ինքը կմնա պաշտոնում, եթե անգամ ընդդիմությունը հաղթանակի: Մակայն ընդդիմությունը չհաղթեց:

Ֆրանսուա Միսերանն էր, որը հանդիպեց այն աննախադեպ իրադրությանը 1986-ի խորհրդարանական ընտրություններում՝ ձախերի պարտությունից հետո, և երկրորդ անգամ, երբ 1993-ին ձախերը կրկին պարտություն կրեցին: Երկու դեպքում էլ նա դեռ պաշտոնավարման երկու փարի ուներ: Երկու դեպքում էլ նա ընտրեց պաշտոնում մնալը:

Կորցնելով խորհրդարանական աջակցությունը նա նաև կորցրեց Ազգային ժողովի և կառավարության ենթակայությունը: Որպես արդյունք, իշխանության հավասարակշռվածության կենտրոնը Ելիսեյան պալատից փոխվում է դեպի Մաթիգոնն առանձնափունը: Այսպիսով, երկրի ղեկավարի դերը նվազեցվեց: Սահմանադրությամբ փրված լիազորությունները նրան չէին թույլատրում շարունակել ազգի առաջնորդումը, դեր, որն այդ ժամանակ անցավ վարչապետի ձեռքը:

Եթե Ֆրանսուա Միսերանը 1986-ին մնար պաշտոնում, ապա հույս կար, որ նա կվերընտրվի երկու փարի հետո, մինչդեռ հրաժարական փարով խորհրդարանական ընտրություններից անմիջապես հետո, նա ստիպված կլինեք պաշտոնաթող լինել: Ինչ վերաբերում է 1993-ին նրա պաշտոնում մնալու որոշմանը, չնայած իր հիվանդությանը, դրա միակ պատճառը երկու յոթ փարվա ժամկետները պաշտոնավարած Ֆրանսիայի առաջին Նախագահը լինելու ցանկությունն էր:

Թվում էր, որ մեծամասնությունների բախման աննախադեպ իրավիճակը կխճճեր փոփոխության գործընթացը, բայց այդպես չեղավ: Փաստորեն, ոչ միայն երկու ճամբարներից ոչ մեկը չէր համարում, որ իրենց շահերից էր բխում չդիմել հասարակության համակրանքը չվայելող ռիսկին, շարժման մեջ դնելով սահմանակարգային ճգնաժամը, բայց ամենից շար, ընտրությունների թափանցիկությունը հստակեցրեց օրինականությունները. համընդհանուր ընտրություններում պարտված Նախագահը միայն կարող էր մնալ պաշտոնում, եթե նա «բնավորություն չցուցաբերեք» և մնար Ֆրանսիայի ժողովրդի որոշմամբ: Նոր մեծամասնությանը ընտրության օրինականությունը կասկած չէր հարուցում, որը թույլ էր փախի ընտրել իրենց ցանկացած վարչապետին (եթե անգամ Նախագահը դեռ պարասխանափար էր ընթացիկ նշանակումներ անելու համար, նա այն քաղաքական դիրքում չէր, անելու որն է այլ բան, քան հետևել հաջողության հասած մեծամասնության ցանկություններին) և երաշխավորել, որ կառավարության ղեկավարը կունենա ամբողջ իշխանությունը, որը պահանջվում էր:

Նեպոսարար, այս համակարգում, որը վերջիվերջո երկրաչափության ցուցանիշներից մեկն է, սահմանակարգային շրջանակի բոլոր փարերը միանում և հավասարակշռում են մեկմեկու՝ հեշտացնել փոփոխությունները:

Նրանք միանում են, երբ արձակման իրավունքը հնարավորություն է փախի ձեռք բերել մեծամասնությունների համաձայնագիր, քաջալերված ընտրական համակարգով, և Նախագահի վրա է դրվում փոփոխության ճարտարապետի պարտականությունը:

Նրանք հավասարակշռված են այնքանով, որքանով ընտրությունների բազմապարիկ (նախագահական և խորհրդարանական) որպես իր պարճն ունի ընտրական որոշումների

պարզությունը, որը հստակ սահմանում է փոփոխման պայմանները և գործընթացը դարձնում է արագ և անվիճելի:

Բայց բոլոր այս դրական կետերը կարող են բավական չլինել, եթե վարչական միջավայրը համընթաց չէ այս սահմանակարգային շրջանակի հետ:

6.2.2. ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐ

Ֆրանսիան ունի հասարակություն վարչական կառավարման ավանդույթ: Դա անթերի չէ (հաճախակի բացահայտված), որոնք վերաբերվում են բյուրոկրատիայի երբեմն հանդիպող ավելորդ ծանրաշարժությանը: Բայց սա նաև կարևոր առավելություններ ունի, որոնց կարելի է հստակապես փաստել, երբ փոփոխություններ են փնտրվում և խաղում է դրական դեր դրանց կառավարման ժամանակ: Դա հիմնականում բխում է վարչակազմի դերի հստակ գաղափարախոսությունից, համապատասխան ընթացակարգերի գոյությունից և մասնագիտացված կառուցվածքների ներգրավումից:

Վարչակազմի դերի հստակ գաղափարը թեև ավանդաբար ժառանգված է, սակայն այն ամրագրված է նաև օրենքում և հիմնված երկու հիմնական սկզբունքի վրա. ենթակայության և չեզոքության:

Ենթակայության սկզբունքի պայմաններում պետական ծառայողները պարտականություն ունեն ենթարկվելու քաղաքական իշխանություններին, որոնք սահմանադրությամբ լիազորված են կառավարելու երկիրը: Վարչապետը պետական քաղաքացիական ծառայության պաշտոնական ղեկավարն է և կառավարության յուրաքանչյուր անդամ իշխանություն ունի իր նախարարության պետական ծառայողների վրա:

Չեզոքության սկզբունքն ենթադրում է, որ պետական ծառայողները պետք է հավասարաճանաչեն և վերջինս գործունեության ծրագրերին, ինչպես էլ, որ լինեն ընտրված ժողովրդավար իշխանությունները: Նրանք պետք է, որպես կանոն, խուսափեն այնպիսի քաղաքական դիրք գրավելուց, որը կամ թշնամական է, կամ աջակից այս ծրագրերին ու պետք է իրենց սեփական մտադրությունը գաղտնի պահեն՝ արտահայտելով իրենց սեփական կարծիքները քվեարկության միջոցով:

Յուրաքանչյուր նախարար ունի իր խորհրդականները, որոնք գալիս և հեռանում են նրա հետ, ղեկավարում են նրա վարչակազմը և ապահովում են նրա քաղաքականության իրականացումը: Նրանք կազմում են նախարարի կաբինետը: Այն որոշակի ինքնուրույնություն ունի: Նախարարը հանձնարարականներ է փոխ կաբինետի անդամներին, իմանալով, որ վերջնական վերլուծությունները պետք է կատարի ինքը, բանի որ նա է կրում պատասխանատվությունը քաղաքական հաջողության և ձախողման համար, որն արվել է իր կողմից կամ իր անունից:

Կաբինետի անդամները հաճախ լինում են պետական ծառայողներ: Այս ձևով աջակցելով նախարարին պետական ծառայողները կարող են արագ օգտվել դրանից այնքանով, որքանով դա վերաբերում է կարիերային: Սակայն, նրանք կարող են քաղաքականապես առանձնացվել, երբ մեկ այլ կուսակցություն գալիս է իշխանության, նա կարող է սահմանափակել մեկ ուրիշ հետաքրքիր կամ հեղինակավոր աշխատանք ստանալու նրանց հնարավորությունները:

Այսպիսով, նախարարի և նրա կաբինետի դերն առաջնորդելն ու ոգեշնչելն է, իսկ վարչակազմի դերն է իրականացնել քաղաքականությունն իր հնարավորությունների առավելագույն չափով:

Քանի որ նրանցից պահանջվում է հնազանդություն, պետական ծառայողները չեն կարող պատասխանատու լինել կառավարության քաղաքականության համար: Ուստի, նրանց աշխատանքները շատ բնականորեն երաշխավորված են և նրանց չի կարող սպառնալ փոփոխություն:

Դա երաշխավորված աշխատանք է, որը կորցվում է միայն լուրջ սխալ վարքի դեպքում, և որը չենգործության ու ենթակայության պարտականությունների փոխհատուցումն է:

Սակայն հարաբերական բացառության դեպքեր կան: Դա վերաբերում է այսպես կոչված «ըստ կառավարության հայեցողության աշխատանքներին»: Սահմանադրության 13 հոդվածի և համապատասխան օրենսդրության համաձայն, նախարարների խորհրդի մի շարք պաշտոններ լրացվում են Նախագահի, վարչապետի և համապատասխան նախարարի եռակի ստորագրությամբ:

Դա վերաբերվում է բարձրաստիճան պետական ծառայողներին, հիմնականում ղեկավարներին, նախնազավերներին, կրթության հիմնական պաշտոնյաներին, և, որ ավելի կարևոր է, կենտրոնական իշխանությունների ղեկավարներին:

Կառավարությունը, որպեսզի իրականացնի իր քաղաքականությունը, պետք է կարողանա լրացնել բոլոր վերը նշված պաշտոնները պետական ծառայողներով՝ իր ընտրությամբ: Այդ է պարճառը, որ ցանկացած պաշտոնյա, որը զբաղեցնում է այդ բարձրաստիճան պաշտոններից մեկը կարող է ցանկացած ժամանակ փոխվել նախարարների խորհրդի կողմից:

Պետական քաղաքացիական ծառայության աշխատանքի կանոնները որոշում են աստիճանը (պետական ծառայողի կոչումը, մակարդակը և վարձավարությունը) և աշխատանքի նկարագրությունը (պաշտոնը, որը նա փաստացի զբաղեցնում է): Այսպիսով, երբ պետական ծառայողն ազատվում է կենտրոնական իշխանության ղեկավարի պաշտոնից, դա չի նշանակում, որ նա այլևս պետական ծառայող չէ, և կառավարությունը պարտավոր է նրան առաջարկել մեկ ուրիշ աշխատանք:

Կառավարության ազատության և պետական ծառայողի աշխատանքի երաշխավորվածության այս երկու գործոնների միացումն ապահովում է վարչական գործունեության շարունակելիությունը և պահանջվող նվազագույն ճկունությունը:

Ցանկացած նոր կառավարություն փորձում է լրացնել ամենագլխավոր պաշտոններն այն պետական ծառայողներով, որոնք քաղաքականապես համակրելի են: Դա կարող է հասկանալի և փրամաբանական լինել և դրանով է բացատրվում, թե ինչու է փոփոխությանը սովորաբար հետևում նոր նշանակումների մի ամբողջ շարք:

Սակայն, երբ այս նշանակումների չափը կամ արագությունն արտասովոր է, դա պետական քաղաքացիական ծառայության վերին մակարդակների չափազանց մեծ քաղաքականացման նշան է:

Պետք է նշվի կենսակցության հարուկ իրավիճակը: Նոր կառավարությունը, իսկապես, չի կարող նշանակումներ անել առանց Նախագահի համաձայնության, քանի որ նա պետք է ստորագրի դրանք: Նախագահը չի կարող քաղաքական արգելք դիպրել, եթե մերժի ստորագրելը: Սակայն, նա կարող է օգտագործել իր ստորագրությունը որպես կառավարության հետ բանակցություններում համաձայնության գալու միջոց, երաշխավորելով, որ այն մարդիկ, որոնց ապագայով նա հավերհապես հետաքրքրվում է, կառավարության կողմից լավ վերաբերմունքի են արժանանում:

Փաստն այն է, որ շատ ղեկավարներ մնում են պաշտոնում ղեկավարող կուսակցության և կառավարության փոփոխությունից հետո այնպես, որ բոլոր նոր նախարարներին, որոնք պաշտոն են ստանձնում, դիմավորում է փորձված վարչակազմը՝ պարբերաբար հավաքարմորեն ծառայելու նրանց:

Այսպիսով, փաստ է, որ պետական քաղաքացիական ծառայության վերին մակարդակներում հնարավոր է փոխել այն, ինչը փոփոխության կարիք ունի, բայց միայն նրանք, որոնք հստակ դյուրին են դարձնում փոփոխության կատարումը: Այսպիսով, փոփոխության գործընթացը շահում է մշտապես գործող պետական քաղաքացիական ծառայությունից:

Տամապարասխան ընթացակարգերի գոյությունը պետական ապարատին իրավունք է տալիս կանոնովին գործել գործընթացի սկզբից մինչև վերջ, որքան երկար էլ այն տևի:

Դա ենթադրում է հրամայական կառուցվածքի գոյություն, որն երաշխավորում է այս շարունակելիությունը, Դա չպետք է լինի այն դեպքը, որ հեռացող կառավարությունն է միայն իրավասու հրամաններ տալու այնքան ժամանակ, մինչ նրանց հաջորդողները չեն ստանձնել պաշտոնը:

Ֆրանսիայում, ինչպես Եվրոպական ժողովրդավարական երկրների մեծ մասում, այս պահանջը բացառվում է ամենօրյա աշխատանքների արագ կատարման մտադրությամբ: Առանց խորանալու իրավական մանրամասներում, որոնք ավելի բարդ են, այս գաղափարը վերաբերում է պրակտիկային, երբ հեռացող կառավարությունը, որն արդեն հրաժարական է տվել կամ որոշել է այդ անել, շարունակում է իրականացնել երկրի ամենօրյա կառավարումը և վարչակազմի վերահսկումը, բայց նրան արգելված է ներկայացնել նոր ձեռնարկումներ:

Սակայն, երբեմն կարող է այնպես պարսեղ ընդհանրացված պահանջն է կառավարության վերահսկումից այն կողմ գրավող հարցերի վերաբերյալ, որն անցնում է ամենօրյա գործերի սահմանը: Այսպիսով, երբ 1981-ին Ֆրանսիայի Միտերանի Նախագահ ընտրվելուց հետո քաղաքական կուսակցությունների միջև տեղի ունեցավ ուժերի վերադասավորություն, մինչ նա ստանձնեց պաշտոնը՝ և Պիեռ Մորուային նշանակեց որպես վարչապետ, ուժեղ հարձակում եղավ ֆրանսիական ֆրանկի վրա, մինչև ժամանակ նկատվեց կապիտալի արտահոսք: Նույնպես կառավարությունը տեղեկատվական կապեր ստեղծեց նոր մեծամասնության ներկայացուցիչների հետ և նրանք միասին անհրաժեշտ քայլեր ձեռնարկեցին ֆրանկը պաշտպանելու համար:

Չնայած փաստն է օր կար նախագահական ընտրությունների երկրորդ փուլի և պետության նոր ղեկավարի կողմից պաշտոնի ստանձնման միջև (անմիջապես հետևեց վարչապետի նշանակումը և Ազգային ժողովի արձակումը), երկիրը մշտապես ղեկավարվում էր այդ դժվար ժամանակահատվածում այնպես, որ քննադատություն չէր առաջացնում:

Այնուամենայնիվ, ընթացակարգերը պետք է նաև բավարարեն բոլոր տեսակի պահանջներին, և՛ պրակտիկ, և՛ քաղաքական, որոնք կարող են կանգնեցվել փոփոխության դեպքում:

Քաղաքական մակարդակում պետք է լինի իշխանության փոխանցում կառավարության յուրաքանչյուր անդամի և նրան փոխարինողի միջև: Դա իշխանության խորհրդանշանակ փոխանցման իրադարձություն է, բայց հեռացող նախարարի գլխավոր խնդիրն է տեղեկացնել իր հաջորդին հիմնական շարունակվող ծրագրերի կամ ամենաշտապ որոշումների մասին:

Քաղաքական անհամաձայնություններից այն կողմ, բոլոր բնագավառներում կան ազգային շահերին վերաբերվող թեմաներ, որոնց վրա անհրաժեշտ է հրավիրել հաջորդի ուշադրությունը, քանի որ միայն որոշ բնագավառներում է առկա գաղտնի տեղեկատվություն, որը պետք է հանձնվի հաջորդին:

Գործնական մակարդակում պահանջներն ավելի իրական են, բայց նրանք մեծ են: Նույնպես կառավարության անդամներին և նրանց օգնականներին պետք է թույլատրվի տեսակավորել իրենց փաստաթղթերը: Խիստ քաղաքական մասը, որը նրանք իրավունք ունեն պահելու, պետք է կարողանան վերցնել: Ընթացքի մեջ գրավող հարցերի վարչական մասը պետք է կարգավորեն և թողնեն հաջորդի համար: Վերջապես, մնացածը պետք է ուղարկվի ազգային արխիվ: Այս երեք գործողություններից ոչ մեկը չի կարող լիարժեք իրականացվել, եթե այն պարասպովի վերջին պահին:

Այնուամենայնիվ, փոփոխությունների սահուն կառավարումը ենթադրում է որոշ խառնաշփոթություն, որը կարող է ուղեկցել առաջին անգամ պարտականություններն ստանձնող կառավարությանը: Կառավարության աշխատանքը, ըստ սահմանման, նման չէ որևէ այլ աշխատանքի: Ամենամիտքով

քաղաքական գործիչը, ամենափորձառու խորհրդարանականը կամ ամենաքաջապետյակ որոշում կայացնողը հայրնաբերում է մի աշխարհ, որի համար իր նախկին փորձերը բավարար չեն նախապարաստելու իրեն:

Այս աշխարհն ունի իր խիստ չափանիշները: Յանկացած որոշմանը պետք է հետևի որոշակի ընթացակարգեր և դրա ձախողումը հակաօրինական է: Յանկացած ծախս պետք է վերաբերվի բյուջեին, որն ինքնին այլ սահմանափակումների առարկա է: Եվ ի լրումն այս ամենի կան փորձեր և ավանդույթներ, որոնք չնայած պարտավորեցնող չեն, հաճախ ծագել են պահանջներից, որոնք դարձնում են այն օգտակար հարգելու համար:

Այս հանգամանքների ներքո, նոր կառավարության կամ նախարարների հրաժարումն իրենց սեփական ծրագրերից, լավագույն դեպքում նրանց դարձնում է ամբողջովին վարչակազմից կախված, որը նրանք պետք է ղեկավարեն կամ վարագույն դեպքում բացահայտեն նրանց ավելի շար ջանքերը և կոպիտ սխալները:

Կան պարճառներ, թե ինչու է Լական (ոչ միայն ներգրավված հիմնական մարդկանց համար, այլ նաև նրանց միջոցով ազգային շահերի), որ նոր կառավարությունն միշտ ուղեկցվի, երբ նա կարարում է առաջին քայլերը:

Նոր կառավարությունը, հարկապես կարիք ունի մանրամասն տեղեկավարության այնպիսի տարրական բաներում, ինչպիսիք են՝ թվաքանակը և աշխատավարձը՝ աշխատակազմի, որը նա կարող է համալրել, ծառայությունները՝ որոնք նա կարող է օգտագործել, քարտուղարությունը՝ որն իր տրամադրության տակ է: Նա նաև տեղեկավարության կարիք ունի ավելի քիչ աշխարհիկ մակարդակում՝ բացարթություններ որոշման կայացման ընթացակարգերի, միացյալ կառավարման, լիազորությունների պարփակման և այլնի վերաբերյալ: Այս տեսակետից ամեն ինչ կա մասնագիտացված կառուցների աջակցությունից օգուտ ստանալու փոփոխության գործընթացի համար:

Մասնագիտացված կառույցների ներգրավումը եղել է մուրեցում, որը Ֆրանսիան ներկայացրեց որպես փորձ 1930-ականներին և կիրառեց 1946-ին: Այդ մասնագիտացված կառույցը կառավարության գլխավոր քարտուղարությունն է (ԲԳԿ):

ԲԳԿ-ն ունի կարևոր պարտականությունների լայն շրջանակ: Աջակցությունը փոփոխության գործընթացին որոշակի նշված չէ որպես դրանցից մեկը: Սակայն նրա հմտությունը և փորձը բնականորեն հանգեցրել է նրան, որ նա այդպիսի իրադարձություններում խաղացել է հիմնական դերը, որը միաձայն գնահատվել է շար դրական:

Այս կառույցի ղեկավարը գլխավոր քարտուղարն է: Շար կարևոր է նշել, որ ներկայումս այդ պաշտոնը զբաղեցնողն ընդամենը յոթերորդն է, սկսած 1946-ից, այսինքն՝ ավելի քան հիսուն տարի:

Առաջին գլխավոր քարտուղարը մնաց պաշտոնում հինգերորդ հանրապետության ամբողջ ընթացքում (1946-1958), որը նշանակում է, որ նա աշխատել էր քսանմեկ կառավարության ղեկավարների հետ: Երրորդը (1946-1975) աշխատել էր հանրապետության երեք նախագահների և հինգ վարչապետների հետ: Երբ ձախերն իշխանության եկան 1981-ին, գլխավոր քարտուղարը չթողեց պաշտոնը մինչև մեկ տարին, որից հետո նա անցավ այլ՝ ավելի հեղինակավոր աշխատանքի: Միայն մեկ անգամ է պարտահել՝ 1986-ին, երբ գլխավոր քարտուղարը ցավալիորեն փոխարինվեց նոր կառավարության կողմից, հենց որ մեկ այլ քաղաքական կուսակցություն իշխանության եկավ: Նրա հաջորդը, որը նշանակված էր աջերի կողմից, մնաց պաշտոնում , երբ ձախերը վերադարձան իշխանության և աշխատեց երեք սոցիալիստ վարչապետների հետ:

Բավական է ասել, որ այս հիմնական պաշտոնը զբաղեցնողները (որը պահանջում է նրանցից մասնակցել Նախարարների խորհրդի բոլոր նիստերին) իրենց պարտականություններն

իրականացնում են կիսով չափ, ինչպիսին էլ որ լինեն նրանց անձնական կարծիքները, նրանք կարողացել են շահել բոլոր կուսակցությունների հայրնի քաղաքական գործիչների հարգանքը և վստահությունը:

ՔԳԿ-ն շարք թեթև կառույց է, որում ընդգրկված են ընդամենը հարյուր մարդ, որոնցից միայն երեսունն ունեն Ֆրանսիայի պետական քաղաքացիական ծառայության ամենաբարձր երեք աստիճանները: Ինչ վերաբերում է գլխավոր քարտուղարին, նրանց գալը կամ հեռանալը անկախ է քաղաքական ընտրություններից:

ՔԳԿ-ն տեղավորված է վարչապետի մոտ՝ Մաթիգնոն առանձնաբայր:

ՔԳԿ-ն ունի երեք մշտական պարտականություններ, որոնցից յուրաքանչյուրն ընդգրկում է շարք գործառնություններ. կառավարության աշխատանքի կազմակերպում, անկողմնակալ խորհրդավարություն կառավարությանը, վարչապետին ստորադաս բոլոր վարչությունների ղեկավարում:

Այս պարտականություններից յուրաքանչյուրը դիտվում է տեխնիկական և վարչական տեսանկյուններից: քաղաքական ուղղությունը վարչապետի և նրա կաբինետի, ում հետ ՔԳԿ-ն սովորաբար համագործակցում է ամենօրյա հիմքի վրա, պարտականությունն է: Վեճերը կամ տարաձայնությունները դրանց սահմանների վերաբերյալ կարգավորում է գործունեության խիստ օրենքով: Եթե անհրաժեշտ է ՔԳԿ-ն նախապարտավորում է հնարավոր փորձերակները, հետո սկսում է որոշումների օրինականության ստուգումը և վերջապես ապահովում է դրանց կիրառումը, բայց նա երբեք չի մեկնաբանում քաղաքական ընտրությունների էությունը կամ համապարտասխանությունը: Դրա միակ պարտասխանաբանում կառավարությունն է:

ՔԳԿ-ն ունի հազվադեպ մի դեր, որն ի հայտ է գալիս, երբ փոփոխություններ է տեղի ունենում: ՔԳԿ-ն գործնականում փաստորեն դարձել է կառավարության աշխատանքի շարունակելիության իրական երաշխավորողը և, կարելի է ասել, զգույշ, բայց հմուտ ղեկավար իշխանության նոր եկած ամբողջ թիմի համար:

Այս տեսակետից ՔԳԿ-ից պահանջվում է ցուցաբերել մի շարք հմտություններ: Դրանք կնշվեն ստորև, սակայն բոլորը չունեն նույն կարևորությունը կամ նույն նշանակությունը, հարկապես, երբ դրանք վերաբերվում են ֆրանսիական համակարգի առանձնահատկություններին:

Նենց որ կառավարությունը կազմվում է, պետք է ներկայացվի նրա կանոնադրությունը պարտականությունները բաշխելու և լիազորությունները պարփրակելու համար: Պարտականությունների բաշխման հրամանագիրը նշում է նախարարների, որոնք պարտասխանաբան են նախարարությունների համար և առանց պորտֆելի նախարարների պարտականությունները: Լիազորությունները պարփրակող որոշումը նշում է նախարարների ենթակայների և նրան կցված պետական քարտուղարների պարտականությունները:

Այս բոլոր որոշումները պարտավորվում են ՔԳԿ-ի կողմից՝ վարչապետի անունից: Քանի որ դրանք հաճախ պարճառ են լինում անորոշությունների (որոնք հաճախ լինում են բավականին արտառոց) կառավարության անդամների միջև, կառավարության ղեկավարը և պետության ղեկավարը հիմնվում են ՔԳԿ-ի վորձի և խորհրդի վրա վեճերը լուծելու համար:

ՔԳԿ-ի ինդիքն է նաև նոր նախարարական թիմին տրամադրել մի շարք անհրաժեշտ նյութա-տեխնիկական միջոցներ: Պարտասխանաբան լինելով կառավարության անդամների ամսական վարձատրության կարողների բաշխման կազմակերպման համար, ՔԳԿ-ն նրանց հարկացնում է աշխատանքային տարածք (նոր կամ փոփոխվող նախարարների դեպքում), ապահովում է նրանց մուտքը հեռախոսային ցանցեր, ապահովում տեղեկավարությամբ, ինչպես նաև մեքենայով ու վարորդով:

Ավելին, ՔԳԿ-ն է, որ տեղեկացնում է նորեկների մասին, քանի օգնականներ են նրանք լիազորված նշանակելու, որպեսզի կազմեն իրենց անձնական գրասենյակը և մատակարարում է նրանց որոշման ձևերով:

Ամենից շարք ԹԳԿ-ն փաստորեն պատրաստում է կառավարության նոր անդամներին: Նա կազմել է այսպես կոչված Dossier du travail gouvernemental, նորացված տեղեկագիրը, որը բաղկացած է երեսուրկ կամ մութավորապես այդքան էջից և ուր նկարագրված են կառավարության աշխատանքի իրավական և գործնական կողմերի մանրամասները: Անգամ անփորձ նախարարները կամ օգնականներն այնտեղ կարող են գտնել իրենց հանդիպող բոլոր հարցերի գործնական պատասխանները՝ հասկանալի լեզվով:

Տեղեկագիրն անգամ ներառում է ՔԳԿ-ի կազմակերպական կառուցվածքի սխեման, նրա անդամներից յուրաքանչյուրի պարտականությունները և անհրաժեշտ հեռախոսահամարները, այնպես որ հնարավոր է ամեն դեպքում կապվել այն իրավասու անձի հետ, որը կպատասխանի ցանկացած հարցի:

Վերջապես, բոլոր գործնական կամ պաշտոնական գործունեներից զատ (որի կարևորությունը սխալ կլինի թերագնահատել), ՔԳԿ-ն նաև ապահովում է խորհրդարվություն ղեկավարությանը և, եթե անհրաժեշտ է, նախագգուշացնում է փոփոխության ժամանակահատվածներում:

Քանի որ ՔԳԿ-ն կառավարության հիշողությունն է, միշտ օգրակար է նրա խորհուրդն սրանալը և կառավարության նոր անդամները սովորաբար այդ հայտնաբերում են շարք արագ: Քանի դեռ մինչ ընթացիկ որոշման կայացումը սովորաբար այն մնում է իրենց ձեռքին, որոշումները կլինեն ավելի արդյունավետ, եթե ՔԳԿ-ի խորհուրդը փորձում է նախապես իրենց իրավական միջավայրում, գոյություն ունեցող նախադեպերում և արդյունքներում, որ նրանք ունեցել են և այլն:

Այս կապակցությամբ, ՔԳԿ-ն նաև կարող է օգնել համոզելու նոր կառավարությանը, որ նա կախարդ որտորդի նման չվարվի պետական քաղաքացիական ծառայության վերին մակարդակներում, որը միշտ վրանգավոր է:

Քանի որ ՔԳԿ-ն կառավարության ընթացակարգերի խնամակալն է, նա է իրական ղեկավարը, երբ դրանք ի կատար են ածվում առաջին անգամ: Խառնաշփոթություն կարող է պատահել անփորձ և խանդավառ նորեկների հետ, որի դեպքում ուղիներ է բացված ՔԳԿ-ի իշխանության կողմից, որն ազդեցիկ պատրաստականությամբ պաշտոնական գոյություն ունեցող ընթացակարգերի հետ, արագ ստիպում է նոր կառավարությանը թեթևի դեպի կառավարության աշխատանքի ընդունված կարգը, որը սովորաբար համապատասխանում է պահանջներին:

Այս կարգը բոլորովին ազդեցություն չունի նոր կառավարության քաղաքական կամքի վրա, բայց այն հնարավորություն է տալիս գործելու ավելի արագ ու ավելի արդյունավետ:

Առանց մտնելու քաղաքական աշխարհի ՔԳԿ-ն հարույր փորձ ունի վարչապետի ուշադրությունը գրավելու հարցում, ինչպես օրինակ, նրա քաղաքականության կառավարման խնդրին, առանց գերազանցելու նրա դերը:

Ֆրանսիայում հայտնի օրինակ է 1981-ին ձախերի իշխանության գալը՝ 21 փարի ընդդիմությունում մնալուց հետո: Նախապետության Նախագահը հայտարարել էր իր մտադրությունը Ազգային ժողովն արձակելու վերաբերյալ: Նոր վարչապետը՝ Պիեռ Մորուան, հագիվ էր ժամանել Մաթիգնոն առանձնատուն, երբ գլխավոր քաղաքապետը ներկայացավ նրան՝ բերելով ստորագրությամբ երկու գրքեր: Նա բացատրեց. «հասկանալով», որ պետք է լինի արձակում, նա թույլ է տվել իրեն կազմելու արձակման տեքստը: Սակայն, քանի որ եղել է ժամկետի երկու հնարավոր փարբերակ, մեկը կարճ և մյուսն ավելի երկար, որոնք նախատեսված են Սահմանադրությամբ, ապա ընտրական աշխատանքների պահանջները հեշտացնելու և երկուսի միջև ընտրություն կատարելու համար

ՔԳԿ-ն պատրաստել էր երկու նախագիծ, այնպես որ Նախագահը և վաչապերը կարող էին իրենց որոշումը կայացնել՝ իմանալով բոլոր փաստերը:

Եթե կառավարության ղեկավարի ուշադրությունն այս ձևով չգրավվեր, ինքնակամ, ՔԳԿ-ի կողմից, ապա ընտրության համար շատ արագ կլինեի և շատ ուշ և նոր գլխավոր քարտուղարը հետո կգրկվեր ընտրությունից, որը կարող էր կարևոր լինել:

Սովորաբար, ՔԳԿ-ն կենտրոնանում է այն ամենի վրա, ինչը կարելի է անվանել նրա Կոնսերվատիվ-հրավակական-սահմակարգային դեր: Իր հաստատումն առանձին և հաճախ վճռական խորհրդի միջոցով նա քաղաքագետին ազատ է թողնում, որոշելու թե ի՞նչ անել, բայց նա միշտ այնտեղ է ցույց տալու նրան, թե ինչպե՞ս դա անել՝ պայմանով, որ դրանք մասնագիտորեն ճշմարիտ են, իրավաբանորեն՝ հիմնավոր և համապատասխանում են սահմանադրության ոգուն:

Այս գեկույցում մեծ նշանակություն է տրվել կարևոր և օգտակար այն դերին, որը խաղացել է ՔԳԿ-ն Ֆրանսիայում: Մտադրություն չի եղել ներկայացնել այն որպես իդեալական մոդել, սահմանելով ավելի լավ, քան ուրիշները: Շատ երկրներ ունեն համանման կառույց և յուրաքանչյուր երկիր ազատ է կազմակերպելու իր սեփականը: Այնուամենայնիվ, անհնար է չշեշտել այն հատկանիշների կարևորությունը, որ այս տեսակի մարմինը պետք է ունենա բոլոր ժամանակներում. չեզոքություն, կայունություն, օգտակարություն:

Չեզոքությունն է, որ տալիս է վստահություն և կայունություն: Կայունությունն է, որ տալիս է փորձառություն և օգտակարություն: Օգտակարությունն է, որ տալիս է արդյունավետություն: Այս բոլորի միաձուլումն է, որը հզոր աջակցություն է ունենում հանդարտեցնելու, ռացիոնալացնելու և կարճացնելու փոփոխության ժամանակահատվածը, այլ կերպ ասած կառավարելու փոփոխությունը:

**ՆԱԾԵԼԾԱԾ 1. ՆՏԱՆԽԻԱԿ. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԻՆՎԵՍՏՈՐՆԵՐՆԵՐԻ
ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՏԱԿԱՆ ՁԱՆԿ**

4 հոկտեմբերի 1958	հրատարակվեց հինգերորդ հանրապետության սահմանադրությունը
23-30 նոյեմբերի 1958	խորհրդարանական ընտրություններ, աջերի հաղթանակը
21 դեկտեմբերի 1958	Շառլ դը Գոլն ընտրվեց Նախագահ
8 հունվարի 1959	Շառլ դը Գոլը ստանձնեց Նախագահի պաշտոնը, Միշել Դեբրեն նշանակվեց վարչապետ
9 հունվարի 1959	նշանակվեց կառավարությունը
14 ապրիլի 1962	Միշել Դեբրեն հրաժարական տվեց, նրան փոխարինեց Շառլ Պոմպիդուն
9 հոկտեմբերի 1962	Ազգային ժողովի արձակումը
18-25 նոյեմբերի 1962	խորհրդարանական ընտրություններ, աջերի հաղթանակը
28 նոյեմբերի 1962	Շառլ Պոմպիդուն վերանշանակվեց վարչապետ
7 դեկտեմբերի 1962	նշանակվեց կառավարությունը
5-19 դեկտեմբերի 1965	առաջին նախագահական ընտրությունը համընդհանուր ընտրական իրավունքով. Շառլ դը Գոլ
8 հունվարի 1966	Նախագահի պաշտոնավարման սկիզբը
8 հունվարի 1966	Շառլ Պոմպիդուն հրաժարական տվեց, անմիջապես վերանշանակվեց
9 հունվարի 1966	նշանակվեց կառավարությունը
4-11 մարտի 1967	խորհրդարանական ընտրություններ, աջերի հաղթանակը
6 ապրիլի 1967	Շառլ Պոմպիդուն հրաժարական տվեց, անմիջապես վերանշանակվեց
30 մայիսի 1960	Ազգային ժողովի արձակումը
23-30 հունիսի 1968	խորհրդարանական ընտրություններ, աջերի հաղթանակը

10 հունիսի 1968	Շառլ Պոմպիդուն հրաժարական արվեց, նրան փոխարինեց Մորիս Մորուան
13 հունիսի 1968	նշանակվեց կառավարությունը
27 ապրիլի 1969	մարզայնացման հանրաքվեն չընդունվեց
28 ապրիլի 1969	Շառլ դը Գոլը հրաժարական արվեց
1-15 հունիսի 1969	նախագահական ընտրություն. Զորջ Պոմպիդու
19 հունիսի 1969	Զորջ Պոմպիդուն սրանձնում է Նախագահի պաշտոնը
20 հունիսի 1969	Մորիս Մորուան հրաժարական արվեց, նրան փոխարինեց Ժակ Շաբան-Դելմասը
23 հունիսի 1969	նշանակվեց կառավարությունը
5 հունիսի 1972	Ժակ Շաբան-Դելմասը հրաժարական արվեց, վարչապետ նշանակվեց Պիեռ Մեսմերը
7 հունիսի 1972	նշանակվեց կառավարությունը
4-11 մարտի 1973	խորհրդարանական ընտրություններ, աջերի հաղթանակը
28 մարտի 1973	Պիեռ Մեսմերը հրաժարական արվեց, վերանշանակվեց ապրիլի 2-ին
6 ապրիլի 1974	Զորջ Պոմպիդուի մահը
5-19 մայիսի 1974	նախագահական ընտրություն. Վալերի Ժիսկար Գ Էսպրեն
24 մայիսի 1974	Վալերի Ժիսկար դե Էսպրենը սրանձնեց Նախագահի պաշտոնը
27 մայիսի 1974	Պիեռ Մեսմերի հրաժարականը, նրա փոխարեն նշանակվեց Ժակ Շիրակը
29 մայիսի 1974	նշանակվեց կառավարությունը
25 օգոստոսի 1976	Ժակ Շիրակի հրաժարականը, փոխարենը նշանակվեց Ռայմոնդ Բարեն
22 օգոստոսի 1976	նշանակվեց կառավարությունը
14-21 մարտի 1978	խորհրդարանական ընտրություններ, աջերի հաղթանակը
31 մարտի 1978	Ռայմոնդ Բարենի հրաժարականը, նորից նշանակվեց ապրիլի 3-ին
6 ապրիլի 1978	նշանակվեց կառավարությունը
26 ապրիլի - 10 մայիսի 1981	նախագահական ընտրություն. Ֆրանսուա Միտերան

13 մայիսի 1981	Ռայմոնդ Բարեի հրաժարականը
21 մայիսի	Ֆրանսուա Միսերանը սրանձնում է Նախագահի պաշտոնը
21 մայիսի 1981	Պիեռ Մորուան նշանակվեց վարչապետ
21 մայիսի 1981	Ազգային Ժողովի արձակումը
23 մայիսի 1981	նշանակվեց կառավարությունը
14-21 հունիսի 1981	խորհրդարանական ընտրություններ, ձախերի հաղթանակը
22 հունիսի 1981	Պիեռ Մորուան հրաժարական է փալիս և անմիջապես վերանշանակվում
24 հունիսի 1981	նշանակվեց կառավարությունը
17 հուլիսի 1984	Պիեռ Մորուան հրաժարական է փալիս, փոխարենը նշանակվեց Լորենս Գաբրիուսը
20 հուլիսի 1984	նշանակվեց կառավարությունը
16 մարտի 1986	խորհրդարանական ընտրություններ, աջերի հաղթանակը
20 մարտի 1986	Լորենս Գաբրիուսի հրաժարականը, փոխարենը նշանակվեց Ժակ Շիրակը
21 մարտի 1986	նշանակվեց կառավարությունը
24 ապրիլի - 8 մայիսի 1988	նախագահական ընտրություն. Ֆրանսուա Միսերան
10 մայիսի 1988	Ժակ Շիրակի հրաժարականը, փոխարենը նշանակվեց Միշել Ռոկարդը
13 մայիսի 1988	նշանակվեց կառավարությունը
14 մայիսի 1988	Ազգային Ժողովի արձակումը
21 մայիսի 1988	Նախագահի նոր պաշտոնավարման սկիզբը
5-12 հունիսի 1988	խորհրդարանական ընտրություններ, ձախերի հաղթանակը
23 հունիսի 1988	Միշել Ռոկարդի հրաժարականը, նրան փոխարինեց Էդիթ Կրեսսոն
17 մայիսի 1991	նշանակվեց կառավարությունը
29 մարտի 1992	Էդիթ Կրեսսոնի հրաժարականը, փոխարենը նշանակվեց Պիեռ Բերեգովոյը
31 մարտի 1992	նշանակվեց կառավարությունը

22-28 մարտի 1993	խորհրդարանական ընտրություններ, աջերի հաղթանակը
29 մարտի 1993	Պիեռ Բերեգովոյի հրաժարականը, փոխարենը նշանակվեց Էդուարդ Բալադյուրը
31 մարտի 1993	նշանակվեց կառավարությունը
23 ապրիլի - 7 մայիսի 1995	Նախագահական ընտրություն. Ժակ Շիրակ
11 մայիսի 1995	Էդուարդ Բալադյուրի հրաժարականը
17 մայիսի 1995	Նախագահի նոր պաշտոնավարման սկիզբը
17 մայիսի 1995	Ալան Ժուպեն նշանակվեց վարչապետ
19 մայիսի 1995	նշանակվեց կառավարությունը

Նաչորդ խորհրդարանական ընտրությունները պետք է անցկացվեն 1998-ի մարտին:

ՆԱԾԵԼԾԱԾ 2. ՄԱԽՆԱԿԻՉՆԵՏԻ ՁԸՂՁԱԿԸ ԸԽԿ ԵՏԿՆՆԵՏԻ

Կառավարության կենտրոնների բարձրաստիճան պաշտոնյաների SIGMA-ի երկրորդ հավաքը Վարչավա 27-28 փետրվարի 1997թ.

Այրանիա

Այրերպ Գայո տնտեսական հարցերով վարչապետի խորհրդական Նախարարների խորհուրդ	Նեո. (355 42) 305 47 Ֆաքս. (355 42) 305 47
Արժան Մադիի Նախարարների խորհրդի գլխավոր քարտուղար Նախարարների խորհուրդ	Նեո. (355 42) 626 38 Ֆաքս. (355 42) 626 38

Բելգիա

Ֆրանսուա Օդագ-Դեշամպ Գլխավոր քարտուղար Վարչապետի քարտուղարություն	Նեո. (32 2) 501 0398 Ֆաքս. (32 2) 514 5259

Չեխիայի Նանրապետություն

Միշելա Էրբենովա Վարչապետի խորհրդական Վարչապետի աշխատակազմ	Նեո. (422) 24 00 22 24 Ֆաքս. (422) 23 13 963

Էստոնիա

Այվար Ռանո Պետական քարտուղարի օգնական պետական քարտուղարություն	Նեո. (372) 631 67 49 Ֆաքս. (372) 631 69 94

Յուրի Նեյնլա

Իրավաբանական վարչության պետ Պետական քարտուղարություն	Նեո. (372) 631 67 32 Ֆաքս. (372) 631 69 14

Գերմանիա

Նանս Աշիմ Ռոյ
Գլխավոր փնտրեն
Ֆեդերալ քարտուղարություն

Նեո. (49 228) 56 21 00
Ֆաքս. (49 228) 56 23 51

Նունաստան

Անդրեաս Լովերդոս
Գլխավոր քարտուղար
Ներքին գործերի, պետական կառավարման և
ապակենտրոնացման նախարարություն
Պետական կառավարման գլխավոր քարտուղարություն

Նեո. (301) 339 34 82
Ֆաքս. (301) 364 66 70

Նունգարիա

Լասլո Բորոս
Գիտության գծով կառավարության խորհրդական
Վարչապետի աշխատակազմ

Նեո. (361) 268 32 43
Ֆաքս. (361) 268 32 42

Իմրե Վերերկաի
Կառավարության լիազոր անձ
Վարչապետի աշխատակազմ

Նեո. (361) 268 32 03
Ֆաքս. (361) 268 32 18

Լատվիա

Էդվինս Անդերսոնս
Նամագործակցության ծրագրերի
վարչության պետ
Պետական քարտուղարություն

Նեո. (371) 728 4447
Ֆաքս. (371) 728 0469

Արվարդս Ֆրեյբերգս
Իրավաբանական վարչության պետ
Պետական քարտուղարություն

Նեո. (371) 728 45 75
Ֆաքս. (371) 728 65 98

Լիտվա

Օլեգաս Ռամանսիկաս
Գլխավոր քարտուղարի օգնական
Լիտվայի կառավարություն

Նեո. (3702) 62 16 80
Ֆաքս. (3702) 22 10 88

Վիրգիլիյաս Սավիկաս
Վարչապետի քաղաքական խորհրդական
Վարչապետի քարտուղարություն

Նեո. (3702) 62 70 41
Ֆաքս. (3702) 61 99 53

Լեհաստան

Անդրեյ Բարսիկովսկի Վարչապետի կարիների ղեկավար Վարչապետի քարտուղարություն	Նևո. (4822) 621 7778 Ֆաքս. (4822) 403452
Մարիա Գինթովթ-Յանկովիչ Տնօրեն Պեդագոգական կառավարման ազգային դպրոց	Նևո. (4822) 256419 Ֆաքս. (4822) 257376
Անդրեյ Գվիզդ Նախագահ Վարչապետի իրավական խորհրդի	
Նյուբերտ Իզդերսկի Պետության և իրավունքի հետազոտական ինստիտուտ Վարչավայի համալսարան	
Գրագինա Կասարովիչ Ֆոնդի նախագահ Վարչապետի քարտուղարություն Պեդագոգական կառավարման զարգացման ֆոնդ Phare ծրագիր	Նևո. (4822) 6947359 Ֆաքս. (4822) 6946802
Զրիզն Կիլմինսկի Ժուռնալիստիկայի և քաղաքական գիտության ֆակուլտետ Վարչավայի համալսարան	Նևո. (4822) 26 57 91 Ֆաքս. (4822) 26 57 91
Լեհ Նիկոլսկի Պեդագոգական քարտուղարի տեղակալ Նախարարների խորհրդի սոցիալ քաղաքական հանձնաժողովի քարտուղարություն Վարչապետի քարտուղարություն	
Մարեկ Պոլ Պեդագոգական քարտուղար Վարչապետի քարտուղարություն	Նևո. (4822) 628 45 30 Ֆաքս. (4822) 694 73 96
Ալեքսանդր Պրոքսա Նախարարների խորհրդի քարտուղար Վարչապետի քարտուղարություն	
Գրզեգորզ Ռիդլսկի Պեդագոգական քարտուղար Վարչապետի քարտուղարություն	Նևո. (4822) 694 75 06 Ֆաքս. (4822) 628 43 01
Գրագինա Ուլիկա Դեկանի տեղակալ Ժուռնալիստիկայի և քաղաքական գիտությունների ֆակուլտետ Վարչավայի համալսարան	Նևո. (4822) 26 57 91 Ֆաքս. (4822) 26 57 91

Ռումինիա

Ռենաս Օպրիս
Նախարար, գլխավոր քարտուղար
Ռումինիայի կառավարություն

Նևո. (401) 212 13 82
Ֆաքս. (401) 223 29 98

Դանաթ Սաչելարի
Վարչապետի քարտուղար
Ռումինիայի կառավարություն

Նևո. (401) 222 36 93
Ֆաքս. (401) 312 58 11

Սլովակիայի Նանրապետություն

Լյուբիկա Դարկովա
Կառավարության աշխատակազմի ղեկավարի տեղակալ
Սլովակիայի Նանրապետության կառավարության
աշխատակազմ

Նևո. (427) 39 82 23
Ֆաքս. (427) 39 16 47

Միլիկա Սուչանկովա
Կառավարության աշխատակազմի ղեկավար
Սլովակիայի Նանրապետության կառավարության
աշխատակազմ

Նևո. (427) 39 82 23
Ֆաքս. (427) 39 16 47

Եվրոպական Միության պարվիրակություն

Դիյեր Բիրկենմայեր
Իրավախորհրդարար

Նևո. (4822) 625 07 70
Ֆաքս. (4822) 625 04 30

Ռոլֆ Թիմանս
Պարվիրակության ղեկավար

Նևո. (4822) 625 07 70
Ֆաքս. (4822) 625 04 30

SIGMA -ի փորձագետներ

Գայ Զարքասոն
Պետական իրավունքի պրոֆեսոր

Նևո. (331) 45 00 44 54
Ֆաքս. (331) 45 01 97 22

Պիյեր Էգարդ
Գործադիր փնտրեն
Ստրոկհովմի առևտրի պալատ

Նևո. (468) 613 1897
Ֆաքս. (468) 411 7570

Ադամ Վոլֆ
Դանիայի թագավորական դեսպանատուն

Նևո. (1202) 2344300
Ֆաքս. (1202) 328 1470

SIGMA-ի քարտուղարություն

Միշել Բենջերա Գլխավոր կառավարիչ Քաղաքականության մշակման կառավարում	Նևո. (331) 45 24 13 98 Ֆաքս. (331) 45 24 13 05
Լինդա Դյուբոսկ Ծրագրի համակարգող Քաղաքականության մշակման կառավարում	Նևո. (331) 45 24 13 17 Ֆաքս. (331) 45 24 13 05
Յուդիթա Ֆայդին Կառավարիչ Քաղաքականության մշակման կառավարում Ռազմավարական խումբ (Լեհաստան)	Նևո. (331) 45 24 13 92 Ֆաքս. (331) 45 24 13 05
Ջաք Ֆորնիեր Ավագ խորհրդարար Քաղաքականության մշակման կառավարում	Նևո. (331) 45 24 13 13 Ֆաքս. (331) 45 24 13 05
Ջոան Սթոդարթ Ծրագրի օգնական Քաղաքականության մշակման կառավարում	Նևո. (331) 45 24 18 86 Ֆաքս. (331) 45 24 13 05